Βελτιώνεται η οικονομία;

Η ελληνική οικονομία ανακάμπτει σταθερά από τα τέλη του 1993, με πολύ αργότερους ρυθμούς, όμως, απ' ό,τι σε προηγούμενες αντίστοιχες περιόδους... Οι αυστηρότερες δημοσιονομικές και νομισματοπιστωτικές πολιτικές έχουν αναβαθμίσει την εμπιστοσύνη σ' αυτήν και καθώς η ανάκαμψη θα αρχίσει να αποκτά ευρύτερη βάση, εκτιμάται ότι θα επιταχυνθούν οι ρυθμοί αύξησης της παραγωγής.

Αυτή, περιληπτικά, είναι η εικόνα που δίνει για την οικονομία ο ΟΟΣΑ στην τελευταία έκθεσή του για την Ελλάδα που δόθηκε στη δημοσιότητα στα μέσα Ιούνη: Μια αργή ανάκαμψη που ίσως επιταχυνθεί το επόμενο διάστημα. Κι όμως, πάνω σ' αυτή την εικόνα μιας διστακτικής και αβέβαιης ανάκαμψης οι εφημερίδες και η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ έχουν στήσει μια ολόκληρη φιλολογία περί βελτίωσης της οικονομίας, ενώ και η Νέα Δημοκρατία έχει εγκαταλείψει την τακτική των καταστροφικών "προβλέψεων".

Ο κατάλογος των "οικονομικών επιτυχιών" που προβάλει η κυβέρνηση μοιάζει εντυπωσιακός.

Εχουμε το χαμηλότερο πληθωρισμό εδώ και 22 χρόνια. Τα επιτόκια έπεσαν 8 μονάδες μέσα στο πρώτο εξάμηνο του '95, ενώ ακόμα και τα πιο αισιόδοξα σενάρια πρόβλεπαν μείωση των επιτοκίων 5 μονάδες για όλη τη χρονιά. Ο προϋπολογισμός φέτος όχι μόνο δεν κινδυνεύει να παρουσιάσει έκτακτα ελλείμματα, αλλά αντίθετα ανακαλύπτει έκτακτες "άσπρες τρύπες", όπως το πλεόνασμα 511 δις στο λογαριασμό των Ασφαλιστικών Ταμείων. Ο κρατικός δανεισμός διαθέτει ταμειακό απόθεμα 1.280 δισεκατομμύρια και δεν ανησυχεί για τις πληρωμές των επόμενων μηνών, όπως συνέβαινε τα προηγούμενα χρόνια. Η δραχμή όχι μόνο δεν υποτιμήθηκε, αλλά προβλέπεται να περιορίσει τη διολίσθησή της κάτω από 3% του χρόνου, δηλαδή να γίνει σχεδόν σταθερό νόμισμα.

Κι όμως, αυτές οι επιτυχίες δεν αφήνουν πολλά περιθώρια για πανηγυρισμούς. Κι αυτό για δυο λόγους.

Πρώτα απ' όλα το κόστος των επιτυχιών ήταν τεράστιο. Ο πληθωρισμός πέφτει, αλλά μαζί του πέφτει ο όγκος των λιανικών πωλήσεων. Οι πωλήσεις επίπλων και οικιακού εξοπλισμού ήταν πεσμένες 11,6% το πρώτο τρίμηνο του 1995, ενώ ακόμα και οι πωλήσεις τροφίμων έπεσαν 4.7%. Ο αριθμός των άνεργων συνεχίζει να ανεβαίνει -ακόμα και τα επίσημα στοιχεία δείχνουν 400.000 άνεργους- ενώ το εισόδημα των χαμηλόμισθων εξακολουθεί να είναι παγωμένο. Με άλλα λόγια η εργατική κατανάλωση δεν συμπεριλαμβάνεται στις επιτυχίες της οικονομίας.

Οσο για τις "βελτιώσεις" του προϋπολογισμού, το κόστος τους φαίνεται καθαρά στη λεηλασία των κοινωνικών δαπανών για την Παιδεία, την Υγεία, την κοινωνική πρόνοια. Γι' αυτό η ανακοίνωση της ανακάλυψης "άσπρης τρύπας" 500 δις συνοδεύτηκε από αντιφατικά σχόλια. Το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας πρόβαλε το γεγονός, τονίζοντας ότι έτσι αυξάνονται οι πιθανότητες να επιτευχθούν οι στόχοι του Προγράμματος Σύγκλισης και να καλυφθούν τα κριτήρια της Συνθήκης του Μάαστριχτ. Ταυτόχρονα το Υπουργείο Οικονομικών ειδοποιούσε τις εφημερίδες να περιορίσουν την προβολή αυτής της "επιτυχίας" γιατί μπορεί να πυροδοτήσει νέο γύρο διεκδικήσεων από τους εργαζόμενους που χτυπιούνται από τις περικοπές.

Ο φόβος των εργατικών διεκδικήσεων, όμως, είναι μόνο το ένα σκέλος των ανησυχιών της άρχουσας τάξης που εμποδίζουν τους πανηγυρισμούς για τη βελτίωση της οικονομίας.

Το δεύτερο σκέλος είναι η αστάθεια των οικονομικών επιτυχιών και η ευκολία με την οποία γεννούν νέα προβλήματα.

Η γρήγορη μείωση των επιτοκίων, που κάποτε θεωριόταν σαν ισχυρό κίνητρο για αναθέρμανση της οικονομίας χάρη στο

"φθηνό χρήμα", τώρα προκαλεί ανησυχίες για απότομη αύξηση της ρευστότητας που μπορεί να πυροδοτήσει ξανά τον πληθωρισμό. Κεφάλαια που ήταν δεσμευμένα σε καταθέσεις και ομόλογα με ψηλό επιτόκιο τώρα αναζητούν άλλες μορφές τοποθέτησης και τίποτα δεν εγγυάται ότι θα στραφούν σε παραγωγικές επενδύσεις.

Αντίστοιχα προβλήματα προκαλεί το μεγάλο ταμειακό απόθεμα του Δημόσιου. Τα Υπουργεία Οικονομικών και Εθνικής Οικονομίας δεν θέλουν να το χρησιμοποιήσουν για εξόφληση μέρους του δημόσιου χρέους, για να μην αυξηθεί η ρευστότητα. Σύμφωνα με τις εφημερίδες, λοιπόν, προσανατολίζονται να το τοποθετήσουν σε... ομόλογα στο εξωτερικό!

Ξαφνικά, λοιπόν, οι επιτυχίες της οικονομίας έχουν αποκτήσει αποσταθεροποιητική διάσταση που απειλεί να τινάξει όχι μόνο τον πληθωρισμό ξανά στα ύψη, αλλά και το ισοζύγιο πληρωμών. Το αποδεσμευμένο "φτηνό χρήμα" αντί για κίνητρο γίνεται απειλή που πιέζει τη δραχμή γιατί ανεβάζει και τις εισαγωγές και τη φυγή κεφαλαίων προς το εξωτερικό.

Ηδη τον Μάρτιο παρουσιάστηκε μια ξαφνική "ανεξήγητη" επιδείνωση στο ισοζύγιο, που είχε έλλειμμα 900 εκατομμύρια δολάρια φέτος έναντι 186 εκατομμύρια δολάρια τον Μάρτιο του 1994.

Τα όρια της "βελτίωσης" της οικονομίας εκδηλώνονται πριν ακόμα καλά-καλά αρχίσει οποιαδήποτε ανάκαμψη.

Το φταίει γι' αυτό; Η κυρίαρχη άποψη που προβάλλεται σαν εξήγηση, δεξιά κι αριστερά, είναι η υπανάπτυξη του ελληνικού καπιταλισμού. "Διαρθρωτικές διαστρεβλώσεις" λέει ο ΟΟΣΑ, "δύσμορφος καπιταλισμός"-κληρονομιά της ψωροκώσταινας, λένε οι θεωρητικοί της ρεφορμιστικής αριστεράς.

Πρόκειται για αυταπάτες. Η γρήγορη μετατροπή των οικονομικών επιτυχιών σε αποσταθεροποιητικούς παράγοντες δεν είναι καθόλου ιδιαίτερο ελληνικό φαινόμενο αυτή την περίοδο. Είναι γνώρισμα της φάσης που περνάει ολόκληρο το καπιταλιστικό σύστημα, ακόμα και οι πιο αναπτυγμένες οικονομίες του. Είναι προϊόν της μακρόσυρτης κρίσης του καπιταλισμού που εμποδίζει τις ανακάμψεις να πάρουν σταθερό χαρακτήρα ακόμα και στις ΗΠΑ, στη Γερμανία, στην Ιαπωνία. Αυτοί που υπόσχονται ουσιαστική βελτίωση, μέσα από εξυγίανση του ελληνικού καπιταλισμού, μοιράζουν ψεύτικες υποσχέσεις.

Εργατικοί αγώνες

Ωριμάζει ο επόμενος γύρος

Το τελευταίο διάστημα όλο και πιο συχνά ακούγεται η άποψη ότι κυβέρνηση δεν είναι οι υπουργοί αλλά οι συνδικαλιστές του ΠΑΣΟΚ, οι οποίοι μπορούν και σταματούν κάθε μέτρο που χτυπάει τους εργάτες. Αυτή η κατηγορία δεν εκτοξεύεται μόνο από τη ΝΔ και τον ΣΕΒ αλλά και απο υπουργούς της ίδιας της κυβέρνησης.Τα παράπονα του Ροκόφυλλου ενάντια στον Κοντάκη, του Κρεμαστινού ενάντια στην ηγεσία της ΕΙΝΑΠ, του Γιώργου Παπανδρέου ενάντια στους συνδικαλιστές στα σχολεία έχουν ένα κοινό παρονομαστή.Οτι οι ηγεσίες των συνδικάτων δυναμιτίζουν την πολιτική της κυβέρνησης.

Η άλλη όψη του νομίσματος είναι η άποψη που έχει το ΚΚΕ για το εργατικό κίνημα. Υποστηρίζει ότι κανένας αγώνας δεν μπορεί να νικήσει σήμερα γιατί επικεφαλής των συνδικάτων βρίσκονται συνδικαλιστές της ΠΑΣΚΕ που η πρόθεση τους είναι να ξεπουλήσουν τους αγώνες. Αρα η ιδιωτικοποίηση του Σκαραμαγκά είναι αναπόφευκτη, η απεργία της ΠΝΟ δεν μπορεί να πετύχει, γενικά οι αγώνες σε μια τέτοια περίοδο είναι ξεπουλημένοι απο χέρι.Γι αυτό το ΚΚΕ περιορίζεται στην αναμονή και την καταγγελία

Η πραγματικότητα είναι διαφορετική. Οι ηγεσίες των συνδικάτων, των Ομοσπονδιών, ακόμα και της ΓΣΕΕ αναγκάστηκαν μερικές φορές να καλέσουν εργατικές κινητοποιήσεις επειδή υπήρχε τεράστια πίεση από τα κάτω μέσα στους χώρους. Τόσο έντονη πίεση ώστε οι ηγεσίες φοβήθηκαν μήπως χάσουν τον έλεγχο.

Η ΓΣΕΕ είναι πολύ αποκαλυπτική όταν πρόσφατα με δηλώσεις στελεχών της στον τύπο διαμαρτύρεται για το ρόλο που της αποδίδεται. "*Ανώτερα συνδικαλιστικά στελέχη αντιτείνουν ότι ποτέ άλλοτε κατά τα τελευταία χρόνια δεν υπήρξε τέτοιος βαθμός συγκατάβασης σε κυβερνητικές επιλογές*", γράφει η Καθημερινή στις 16 Ιούνη.

Κι όμως, με τόσο "συνεναιτική" συνδικαλιστική ηγεσία οι κινητοποιήσεις δεν λένε να σταματήσουν.

Τις τελευταίες βδομάδες του Ιούνη βρίσκονταν σε κινητοποίηση οι εργαζόμενοι σε όλους τους κλάδους των συγκοινωνιών, στα τρόλεϊ, στον ΟΣΕ, στα λιμάνια, στα αεροδρόμια.Οι οδηγοί των τρόλεϊ έχουν κατέβει σε τρεις στάσεις εργασίας και προγραμματίζουν μια επόμενη για τις αρχές Ιούλη. Η μαζική συμμετοχή στις στάσεις και τις Γενικές Συνελεύσεις ανάγκασε την ηγεσία του σωματείου να τις επαναλάβει.

Η ηγεσία της ΠΝΟ που είναι από τις πιο συντηρητικές, σύρθηκε να κηρύξει μια 48ωρη απεργία και βρέθηκε μπροστά σε μια τόσο πετυχημένη κινητοποίηση ώστε υποχρεώθηκε να την επεκτείνει με νέα 48ωρη.Ακόμα και όταν τα δικαστήρια την έβγαλαν παράνομη, οι συνδικαλιστές δεν τόλμησαν να την αναστείλουν. Είναι η μεγαλύτερη απεργία των ναυτεργατών από το 1988. Παρά τις πιέσεις απο εφοπλιστές και υπουργεία, υπάρχουν μέρη που η συμμετοχή ήταν 100% και η περιφρούρηση οργανώθηκε αυθόρμητα από τους απεργούς.

Ο Κρεμαστινός επι ένα ολόκληρο χρόνο απειλεί ότι θα κατεβάσει το νομοσχέδιο για την Υγεία και ακόμα δεν έχει τολμήσει.Παρόλο που η ΠΟΕΔΗΝ περιορίστηκε σε τρεις στάσεις εργασίας όλο το χρόνο,παρόλο που η ΕΙΝΑΠ άφησε ανοργάνωτη τη 48ωρη που είχε κηρύξει για τις 26-27 Ιούνη, τα νοσοκομεία φέτος ήταν μπουρλότο. Απεργία απο τα κάτω όχι μόνο στο Κρατικό της Νίκαιας, αλλά και στο Γενικό Κρατικό, στο Αμαλία Φλέμινγκ, στο Αγλαία Κυριακού κλπ.

Αυτές οι κινήσεις ανάγκασαν την κυβέρνηση να δώσει τα αναδρομικά του 18χίλιαρου στους εργαζόμενους στα νοσοκομεία. Κι αυτό με τη σειρά του γενικεύτηκε σε όλους τους εργαζόμενους στο δημόσιο. Η

κυβέρνηση πήγε να ελιχθεί με επιδόματα αντί για αυξήσεις, αλλά της έχει γυρίσει σαν μπούμερανγκ.

Δεν ήταν η ηγεσία της ΔΟΕ που εξανάγκασε τον υπουργό Παιδείας να μην προχωρήσει στα σχέδια "αποκέντρωσης" των σχολείων, αλλά οι αντιδράσεις των νηπιαγωγών, οι αυθόρμητες μαζικές συνελεύσεις των συλλόγων των δασκάλων, οι συντονιστικές επιτροπές που ξεπηδούσαν απ αυτές και η αποφασιστικότητα ότι μπορούσαν να προχωρήσουν σε κινητοποιήσεις χωρίς τη ΔΟΕ. Για πρώτη φορά αναγκάστηκαν η ΔΟΕ και η ΟΛΜΕ να καλέσουν κοινή συγκέντρωση μπροστά στο υπουργείο Παιδείας στις 12 Απρίλη, όπου ολόκληρη η διαδήλωση φώναζε "απεργία - απεργία" και γιουχάιζε τους γραφειοκράτες.

Ετσι, μέσα απο την μαχητικότητα των απο κάτω, αναγκάστηκε η κυβέρνηση να πηγαίνει από συμβιβασμό σε συμβιβασμό, μη τολμώντας να προχωρήσει σε ανοιχτή αναμέτρηση με το εργατικό κίνημα και περιμένοντας να βρει μια πιο κατάλληλη στιγμή για να επαναλάβει τις επιθέσεις της.

Το ζήτημα είναι πώς αξιοποιούμε αυτές τις αναδιπλώσεις της κυβέρνησης για να προετοιμάσουμε καλύτερα την εργατική αντίσταση στον επόμενο γύρο.

Αυτό που μπορεί να κάνει τη διαφορά είναι πόσο οργανωμένη είναι η μαχητική διάθεση της βάσης. Πόσο δηλαδή σε κάθε χώρο υπάρχει ένας οργανωμένος πυρήνας απο εργαζόμενους που σε κάθε ξεπέταγμα της αντίστασης μπορεί να δίνει συνέχεια. Κρατάει τον κόσμο ενήμερο για τις εξελίξεις, ανοίγει ζητήματα συμπαράστασης για κάθε χώρο που απεργεί, φροντίζει για την επιτυχία των κινητοποιήσεων: για τη μαζική συμμετοχή στις συνελεύσεις, στις συγκεντρώσεις, σε κάθε μικρό βήμα ανάμεσα στις μεγάλες κόντρες με την κυβέρνηση και την εργοδοσία. Ετσι καταχτιέται ουσιαστικά η δυνατότητα ανεξάρτητης δράσης της βάσης όταν οι ηγεσίες συμβιβάζονται.

Γι αυτό χρειάζεται να φτιάξουμε δυνατές ομάδες της Εργατικής Αλληλεγγύης σε όλους τους χώρους, ώστε να μπορούν να προωθήσουν αυτά τα καθήκοντα.

Το βδομαδιάτικο πούλημα της Εργατικής Αλληλεγγύης απο μέσα αλλά και στην πύλη όλο και περισσότερων εργατικών χώρων, βοηθάει στη σύνδεση των αγωνιστών, φτιάχνει σιγά - σιγά ένα τέτοιο δίκτυο. Η συμπαράσταση στα Ναυπηγεία Σκαραμαγκά ήταν μια καμπάνια που βοήθησε τέτοιες συσπειρώσεις όχι μόνο μέσα στα ναυπηγεία αλλά και σε άλλους χώρους. Μέσα στο Σκαραμαγκά, για πρώτη φορά κυκλοφόρησε ένα ειδικό δελτίο της Εργατικής Αλληλεγγύης με τη συμμετοχή εργαζόμενων του χώρου. Αυτό το παράδειγμα πρέπει να το απλώσουμε παντού.

Χτίζοντας ομάδες που κινούνται μέσα στους εργατικούς χώρους μ'αυτό τον τρόπο, χτίζουμε τη δυνατότητα να ξεπεράσουμε τους συμβιβασμούς στον επόμενο γύρο, να πολλαπλασιάσουμε τις εργατικές νίκες.

Βοσνία: Βατερλώ των "ειρηνοποιών"

Η απόφαση του ΝΑΤΟ ότι θα στείλει 60.000 στρατιώτες στη Βοσνία αποτελεί μια φοβερή κλιμάκωση όχι μόνο της επέμβασης των Μεγάλων Δυνάμεων στην πρώην Γιουγκοσλαβία αλλά και του ίδιου του πολέμου.

"Το ζήτημα δεν είναι να κάνουμε πόλεμο αλλά να αποτρέψουμε τον πόλεμο" δηλώνουν οι ηγέτες του ΝΑΤΟ, της Ευρωπαϊκής Ενωσης, των ΗΠΑ, της Ομάδας Επαφής που μιλάνε για "ειρήνη". Λένε ψέμματα! Οι πραγματικές τους προθέσεις φαίνονται ακόμα και μόνο από την "Δύναμη Ταχείας Επέμβασης" που έχει ήδη αρχίσει να φτάνει στη Βοσνία. Οι κυανόκρανοι του ΟΗΕ κρατούσαν, στις ζώνες αποκλεισμού, τα βαριά όπλα κλειδωμένα στις αποθήκες. Οι στρατιώτες του ΝΑΤΟ φέρνουν βαριά όπλα στη Βοσνία. Η Γερμανία στέλνει μαχητικά αεροσκάφη "Τορνέιντο". Η Βρετανία μια αερομεταφερόμενη ταξιαρχία. Η Γαλλία, η Ολλανδία, η Βρετανία πάνοπλους πεζοναύτες.

Η αποστολή της δύναμης του ΝΑΤΟ στην πρώην Γιουγκοσλαβία θα γίνει εάν χρειαστεί να αποσυρθούν οι κυανόκρανοι. Ολα είναι κανονισμένα εκτός από το ποιός θα καλύψει το κόστος και πώς θα νομιμοποιηθεί η επιχείρηση, πώς θα περάσει η εντολή από τον ΟΗΕ στο ΝΑΤΟ. Η αιτία της σημερινής κλιμάκωσης δεν είναι η αιχμαλωσία των κυανόκρανων, όπως υποστηρίζουν, αλλά το ίδιο το αρχικό σχέδιο του διαμελισμού της Βοσνίας σε τρία χωριστά καντόνια, ένα Σερβικό, ένα Κροατικό και ένα Μουσουλμανικό.

Αυτά τα σχέδια ήταν που έδωσαν, από την αρχή του πολέμου, το πράσινο φως στους τοπικούς εθνικιστές οπλαρχηγούς σαν τον Κάρατζιτς και τον Ιζετμπέκοβιτς να σύρουν το χορό των "εθνικών εκκαθαρίσεων" για να εξασφαλίσουν τη "σωστή" πληθυσμιακή σύνθεση στις περιοχές τους. Και αντί να σταματήσουν τον πόλεμο τον μονιμοποίησαν.

Κανένας από τους εθνικιστές ηγέτες της πρώην Γιουγκοσλαβίας δεν θέλει να παραιτηθεί από τα σχεδιά του -για τη Μεγάλη Σερβία, τη Μεγάλη Κροατία, τη Μουσουλμανική Βοσνία. Για αυτό κάθε φορά που έφταναν κοντά σε μια συμφωνία ξεκίναγε πάντα ένας νέος γύρος άγριων συγκρούσεων, καθώς η μιά ή η άλλη πλευρά προσπαθούσε να "σπρώξει" τα σύνορά της στον χάρτη λίγο πιο πέρα.

Το περασμένο καλοκαίρι η "Ομάδα Επαφής" προώθησε έναν χάρτη διαμελισμού της Βοσνίας, στηριγμένο κύρια στα μέχρι τότε τετελεσμένα του πολέμου. Ο Μιλόσεβιτς και ο Κάρατζιτς, οι νικητές του πολέμου, θα μπορούσαν να κρατήσουν το μεγαλύτερο μέρος από το 70% της Βοσνίας που είχαν καταλάβει. Ο Τούτσμαν θα κράταγε, σαν αντάλλαγμα, την Κράινα και τις γύρω περιοχές, που τυπικά ανήκουν στην Κροατία αλλά κατοικούνται από Σέρβους και βρίσκονται εδώ και τρία χρόνια κάτω από τον έλεγχο Σέρβων αυτονομιστών του Μίλαν Μάρτικ. Ο Ιζεμπέκοβιτς, που έβγαινε χαμένος από τον πόλεμο, θα έπερνε λίγα ακόμα εδάφη.

Αλλά αντί να φέρει την ειρήνη το σχέδιο αυτό έφερε ένα νέο πολεμικό γύρο στη Βοσνία. Την Πρωτομαγιά ο στρατός του Τούτσμαν εισέβαλλε και "ανακατέλαβε" από τους Σερβους αυτονομιστές τη Δυτική Σλαβονία. Λίγες μέρες αργότερα οι Σέρβοι της Κράινα ανακήρυξαν την ενοποίηση της "δημοκρατίας" τους με την "δημοκρατία" των Σέρβων της Βοσνίας. Οι βόμβες του ΝΑΤΟ ήταν μια προειδοποίηση στον Κάρατζιτς και τον Μάρτικ να μην προχωρήσουν στην ένωση.

Οι βομβαρδισμοί έδωσαν στην πραγματικότητα το σινιάλο για έναν νέο άγριο πολεμικό γύρο στη Βοσνία. Οι επιθέσεις του ΝΑΤΟ αντί να αδυνατίζουν τον Κάρατζιτς και τους άλλους εθνικιστές τους δίνουν την δυνατότητα να παριστάνουν τους ηγέτες που προτατεύουν τον κόσμο από τις Μεγάλες Δυνάμεις. Ο Κάρατζιτς απάντησε στις βόμβες του ΝΑΤΟ με την σύλληψη των κυα-

νόκρανων, την κατάρριψη του αμερικάνικου F-16 αλλά και με τον βομβαρδισμό των άμαχων της Τούζλα και του Σεράγιεβο. Οι Μουσουλμάνοι του Ιζεμπέκοβιτς, ενθαρρυμένοι από την σύγκρουση των Σέρβων με την Δύση, εξαπέλυσαν την μεγαλύτερη επίθεση που έχουν επιχειρήσει ποτέ στα τρία χρόνια του πολέμου.

Οι εργάτες στις χώρες της Δύσης πρέπει να κοντράρουν την αποστολή της ΝΑΤΟϊκής δύναμης στη Βοσνία που μόνο την κλιμάκωση του πολέμου φέρνει. Στην πάλη αυτή οι εργάτες δεν μπορούν να στηριχτούν στις κυβερνήσεις τους, ακόμα και όταν δηλώνουν "πίστη στην ειρήνη" και "αντίθεση στις στρατιωτικές επεμβάσεις στην πρώην Γιουγκοσλαβία" -όπως ξανά και ξανά κάνουν ο Παπανδρέου, ο Παπούλιας και ο Αρσένης. Ποιόν κοροϊδεύουν; Η βάση του Ακτιου είναι το ορμητήριο των ιπτάμενων ραντάρ του ΝΑΤΟ που κατευθύναν τους βομβαρδισμούς της Βοσνίας. Ο Αρσένης έβαλε την υπογραφή του κάτω από την απόφαση για την συγκρότηση της "Δύναμης Ταχείας Επέμβασης". Η απόφαση για την αποστολή των 60.000 ανδρών στη Βοσνία πάρθηκε ομόφωνα από τις 15 χώρες-μέλη του ΝΑΤΟ. Ο υφυπουργός άμυνας Κουρής δήλωσε ότι υπάρχουν έτοιμα τα σχέδια συμμετοχής Πεζικού, Ναυτικού και Αεροπορίας της Ελλάδας σε μια τέτοια επιχείρηση.

Η απάντησή μας πρέπει να είναι "καμιά συμμετοχή στον πόλεμο στην πρώην Γιουγκοσλαβία", "έξω το ΝΑΤΟ από την Βοσνία". Και αυτή είναι μια απάντηση που μόνο το εργατικό κίνημα μπορεί να δώσει.

Ρωσία:
Νέα πολιτική κρίση;

Μπροστά στη δίνη μιας καινούργιας πολιτικής κρίσης βρίσκεται η Ρωσία.Την 1 Ιουλίου ο Γελτσίν, αν υπερψηφιστεί για δεύτερη φορά η πρόταση μομφής ενάντια στην κυβέρνηση Τσερνομίρντιν, θα ανάγκαστεί να σχηματίσει άλλη κυβέρνηση ή να προκηρύξει πρόωρες έκλογες για το φθινόπωρο. Η εξέλιξη αυτή έχει οδηγήσει σε ένα νέο γύρο παζαριών όπου ο Γιέλτσιν και ο πρωθυπουργός του ο Τσερνομίρντιν προσπαθούν να ισορροπήσουν πάνω σ' ένα τεντωμένο σκοινί.

Αφορμή για να ξεσπάσει η νέα κρίση ήταν οι χειρισμοί στο θέμα της Τσετσενίας. Επτά μήνες μετά την επέμβαση του ρώσικου στρατού στη Τσετσενία, την ισοπέδωση του Γκρόζνι και τους χιλιάδες νεκρούς, η αντίσταση των Τσετσένων είναι αγκάθι στα πλευρά του Γιελτσίν. Ο ρώσικος στρατός υποσχόταν μία γρήγορη νίκη στην Τσετσενία, σαν απάντηση στην προσπάθεια ανεξαρτητοποίησης της. Για τον Γελτσίν η στρατιωτική επέμβαση ήταν μονόδρομος. Από την μία πλευρά οι Τσετσένοι θα αποτελούσαν το παράδειγμα για όλες τις καταπιεσμένες εθνότητες στο εσωτερικό της Ρωσίας να ακολουθήσουν τον ίδιο δρόμο. Από την άλλη, η θέση αυτής της μικρής επαρχίας είναι στρατηγικής σημασίας για την άρχουσα τάξη στη Ρωσία, αφού από το έδαφός της περνούν οι αγωγοί που μεταφέρουν τα πετρέλαια του Καυκάσου και της Κασπίας Θάλασσας.

Η ήττα στο Γκρόζνι δεν σήμαινε το τέλος του πολέμου, αφού οι Τσετσένοι έχουν ανέβει στις πιο ορεινές περιοχές και διεξάγουν ανταρτοπόλεμο ενάντια στις ρώσικες δυνάμεις, που αναγκάζονται να διατηρούν μεγάλο αριθμό στρατευμάτων στην περιοχή. Οι Ρώσοι στην Τσετσενία χρησιμοποίησαν τις πιο βάρβαρες μεθόδους για την καταστολή της αντίστασης. Η τραγωδία των ομήρων στο νοσοκομείο της πόλης Μπουντενόφσκ ωχριά μπροστά στις θηριωδίες του ρώσικου στρατού.

Η επέμβαση στην Τσετσενία είναι κομμάτι της πολιτικής του Γιέλτσιν που προσπαθεί να αποδείξει ότι η Ρωσία παραμένει στρατιωτικά και οικονομικά υπερδύναμη που έχει τον πρώτο λόγο στην περιοχή. Αυτή η πολιτική έχει σημάνει στροφή στην τόνωση του μεγαλορώσικου εθνικισμού και στην πολιτική των στρατιωτικών επεμβάσεων. Μέσα στην ίδια τη Ρωσία η οικονομική πολιτική του Γιέλτσιν, η θεραπεία σοκ, έχει σημάνει φοβερές θυσίες για την εργατική τάξη. Πάνω από 35 εκατομμύρια Ρώσων ζουν κάτω από το όριο φτώχειας. Οι πατάτες και το ψωμί είναι η μόνιμη διατροφή για εκατομμύρια. Η ανεργία έχει χτυπήσει 4,5 εκατομμύρια Ρώσους σύμφωνα με τις επίσημες στατιστικές. Οι ανεπίσημες μιλούν για 4-5 φορές περισσότερους ανέργους.

Αυτή την κατάσταση προσπαθεί να εκμεταλευτεί ο Ζιρινόφσκι και η εθνικιστική αντιπολίτευση, μαζί τους και τα απομεινάρια του διαλυμένου ΚΚΣΕ, το ΚΚΡΟ και το ΚΕΚΡ. Γι' αυτό υπέβαλαν την πρόταση μομφής ενάντια στην κυβέρνηση Τσερνομίρντιν, με κύριο ζήτημα ότι η Ρωσία διοικείται από ανίκανους που δεν μπορούν να εξασφαλίσουν την "τάξη".

Ομως δεν είναι εύκολο, ούτε αυτόματα μπορούν, να τραβήξουν στον εθνικισμό όλο το θυμό που αισθάνονται οι εργάτες και οι νεολαίοι στη Ρωσία. Δεν είναι τυχαίο ότι πάρα πολλοί ζητούν να σταματήσει ο πόλεμος στην Τσετσενία και να αποσυρθούν τα στρατεύματα από εκεί.

Ακόμα και τη στιγμή που κλιμακώθηκαν οι μάχες στο Γκρόζνι το χειμώνα που πέρασε, μια σειρά από αντιπολεμικές διαμαρτυρίες και διαδηλώσεις που διεκδικούν την παύση των εχθροπραξιών, έγιναν και στην ίδια τη Μόσχα. Πέρα από τις αντιπολεμικές διαμαρτυρίες η εργατική τάξη δείχνει να σπάει με ραγδαίους ρυθμούς τις αυταπάτες για το τί σημαίνει "ελευθερία της αγοράς" και πίστη στον Γιέλτσιν, του οποίου η δημοτικότητα έχει πέσει κάτω από το 10%. Το ότι στη Ρωσία ολόκληρα κομμάτια εργατών έχουν υπερασπίσει το βιοτικό τους επίπεδο αυτό οφείλεται στις απεργίες και τις κινητοποιήσεις την άνοιξη του '92 και όλο το χειμώνα και την άνοιξη του '93 και '94.

Η άρχουσα τάξη της Ρωσίας θα ήθελε να κάνει επίδειξη πυγμής για να αποδείξει, προς τα μέσα και προς τα έξω, ότι έχει αρχίσει να ξεπερνάει το σοκ της κατάρρευσης του '89-'91. Ο Γιέλτσιν προσπαθεί να παίξει αυτό το ρόλο και υπάρχουν ισχυρά κέντρα δεξιάς αντιπολίτευσης που τον πιέζουν και τον κατηγορούν ότι είναι πολύ διστακτικός: στρατηγοί σαν τον Λεμπέντ, φασίστες σαν τον Ζιρινόφσκι, νοσταλγοί των τανκς σαν την "Επιτροπή Λιγκατσόφ" που προσπαθεί να ξαναενώσει τα απομεινάρια του ΚΚΣΕ. Ομως η επίδειξη πυγμής δεν είναι εύκολη υπόθεση. Η εργατική τάξη αντιδρά στις οικονομικές επιθέσεις, οι Τσετσένοι απέδειξαν ότι οι στρατιωτικές επεμβάσεις δεν είναι περίπατος.

Ο πρωθυπουργός Τσερνομίρντιν έχει αναδειχθεί σαν ο άνθρωπος των αναγκαίων συμβιβασμών. Ανοιξε κανάλι "ειρηνευτικού διαλόγου" με τους Τσετσένους αυτονομιστές, παζαρεύει με βουλευτές της αντιπολίτευσης προσφέροντας υποσχέσεις για οικονομικές παροχές στον αγροτικό τομέα. Διαθέτει προσωπικές προσβάσεις σε γερά κομάτια της άρχουσας τάξης, στους διευθυντές των πετρελαϊκών επιχειρήσεων όπου ο ίδιος ήταν προϊστάμενός τους στο παλιό καθεστώς σαν υπουργός Ενέργειας. Πρόκειται, με άλλα λόγια, για συστηματικό γεφυροποιό και ισορροπιστή. Είναι το σύμβολο που δείχνει ότι η πολιτική κατάσταση στη Ρωσία ακροβατεί από τη μια κρίση στην άλλη.

Η Ευρώπη της "Διακυβερνητικής"

Κρίση και εργατικοί αγώνες

Η ολοκλήρωση της Ευρωπαϊκής Ενωσης πάει από αναβολή σε αναβολή και προκαλεί συγκρούσεις και διασπάσεις σε όλες τις κυβερνήσεις. Η *Μαρία Στύλλου* εξηγεί τις αιτίες και απαντάει στο ερώτημα ποιά η στρατηγική για την αριστερά.

Παραμονές της συνόδου Κορυφής των Καννών και ο Μέιτζορ αναγκάζεται να παραιτηθεί από την ηγεσία του κόμματος. Η αιτία, όπως ο ίδιος δηλώνει, οι "ευρωσκεπτικιστές" μέσα στο ίδιο του το κόμμα. Κι αυτή η εικόνα της διάσπασης, όπου μέσα στα ίδια κόμματα, είτε βρίσκονται στην κυβέρνηση είτε στην αντιπολίτευση, οι βουλευτές έχουν χωριστεί στη μέση, δεν περιορίζεται μόνο στη Βρετανία, αλλά εκφράζεται σε όλα τα κράτη-μέλη.

Κανένα από όλα τα μεγάλα κόμματα που υπόγραψαν τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, δεν είναι πια αισιόδοξο για το τι μπορεί να είναι η συνέχεια.

Τον επόμενο χρόνο, το 1996, θα γίνει η Διακυβερνητική Διάσκεψη με στόχο τη διεύρυνση της Συνθήκης και σε όλες τις κυβερνήσεις επικρατεί σκεπτικισμός. Χαρακτηριστικές ήταν οι δηλώσεις του Σαντέρ -του προέδρου της Επιτροπής και αντικαταστάτη του Ντελόρ- όπου παραπέμπει για το 2002 την προοπτική της καθιέρωσης του κοινού Νομίσματος και της δημιουργίας της Κεντρικής Ευρωπαϊκής Τράπεζας.

Η αρχική ημερομηνία που προβλεπόταν να λειτουργήσουν και τα δυο ήταν το 1997. Σήμερα η επίσημη εκδοχή είναι ότι αυτή η προοπτική πηγαίνει για το '99.

Ομως η πραγματικότητα είναι ότι κανείς δεν έχει μια καθαρή προοπτική για το πού το σπρώχνει. Το περιοδικό Εκόνομιστ παρομοίαζε την ΕΟΚ με ένα τρίποδο, όπου το ένα της πόδι είναι η Γερμανία, η πιο δυνατή οικονομικά, αλλά που μόλις βγήκε από την ύφεση, η Γαλλία, όπου ο Σιράκ έχει να αντιμετωπίσει τις πιέσεις των μεγάλων κρατικών ελλειμμάτων και τις μαχητικές απεργίες, και το τρίτο πόδι ο Μέιτζορ που όλο το τελευταίο διάστημα διερωτάται εάν η θέση του σαν πρωθυπουργός μετριέται με χρόνια, με μήνες ή με μέρες.

Τι άλλαξε απο τότε;

Πριν 5 χρόνια στο Μάαστριχτ τα πράγματα έμοιαζαν πολύ εύκολα. Το 1989, οι άρχουσες τάξεις παγκόσμια, και στην Ευρώπη, πίστευαν ότι τους κλήρωσε το λαχείο με την κατάρρευση του κρατικού καπιταλισμού στην Ανατολική Ευρώπη. Οτι η ενοποίηση όλης της Ευρώπης ήταν μόνο ένα βήμα μακρυά κι ότι έπρεπε να βιαστούν να εξασφαλίσουν στις πιο δυναμικές επιχειρήσεις, όχι μόνο ένα πανευρωπαϊκό επίπεδο δράσης, αλλά και τη σταθερότητα που απαιτούσε ένα τέτοιο εγχείρημα. Μια Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία με κοινό νόμισμα και Κεντρική Τράπεζα, με κοινή εξωτερική και αμυντική πολιτική. Κάποιοι είχαν βιαστεί να μιλήσουν όχι μόνο για ευρωνόμι-

σμα και ευρωτράπεζα, αλλά και για ευρωπαϊκό στρατό και εξοπλισμούς ανεξάρτητους από το ίδιο το ΝΑΤΟ.

Το κοινό νόμισμα είναι απαραίτητο, για τα κεφάλαια που θέλουν να κινούνται πανευρωπαϊκά και χωρίς το ρίσκο των ξαφνικών υποτιμήσεων από τις κυβερνήσεις.

Το μάρκο σαν το πιο σκληρό ευρωπαϊκό νόμισμα, είχε γίνει το μέτρο των ευρωπαϊκών ισοτιμιών. Ομως, η προοπτική των καπιταλιστών για μια ενιαία ευρωπαϊκή αγορά, όπου μέσα σ' αυτή θα κυκλοφορούσαν ελεύθερα όχι μόνο τα προϊόντα, αλλά και τα κεφάλαια, δεν μπορούσε να στηριχτεί σε ένα δυνατό και σε μια σειρά αδύνατα νομίσματα. Οι αυξομειώσεις στην ισοτιμία των νομισμάτων, σαν αυτές που είδαμε να συμβαίνουν σε μια σειρά από ευρωπαϊκά νομίσματα δημιουργούν αστάθεια και αβεβαιότητα στο ίδιο το κεφάλαιο.

Τα τελευταία δυο χρόνια οι απανωτές νομισματικές κρίσεις οδήγησαν όχι μόνο σε υποτιμήσεις της τάξης του 15% από το ECU (ευρωπαϊκή μονάδα), αλλά και οδήγησαν μια σειρά από χώρες, όπως η Βρετανία και η Ιταλία να εγκαταλείψουν προσωρινά το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα.

Το τι συμβαίνει στο νόμισμα της κάθε χώρας είναι αποτέλεσμα του τι συμβαίνει στην ίδια την οικονομία της. Η συμφωνία του Μάαστριχτ έβαλε 4 όρους που θα πρέπει να καλύπτει το κάθε κράτος-μέλος με στόχο να προχωρήσουν όχι μόνο σε κοινό νόμισμα, αλλά και σε ομοιογενοποίηση των οικονομιών τους, έτσι ώστε οι καπιταλιστές να μην κινδυνεύουν από απότομες αλλαγές στις τιμές, στα επιτόκια, στις ισοτιμίες των νομισμάτων.

Οι όροι του Μάαστριχτ για κάθε κράτος επιβάλουν: τα κρατικά ελλείμματα να μην ξεπερνούν το 3% του ΑΕΠ (Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν), το δημόσιο χρέος να μην είναι πάνω από 60% του ΑΕΠ, ο πληθωρισμός να μην είναι πάνω από 1,5 μονάδα από τον μέσο όρο των 4 οικονομιών που έχουν τον χαμηλότερο. Η κατάσταση που επικρατεί στην οικονομία των περισσότερων μελών δεν ειναι καθόλου αισιόδοξη σε σχέση με τους παραπάνω όρους. Αυτό δεν ισχύει μόνο για την ελληνική οικονομία, αλλά για τις περισσότερες ευρωπαϊκές οικονομίες.

Τα κρατικά ελλείμματα είναι κάτω του 3% μόνο σε 4 χώρες -Γερμανία, Λουξεμβούργο, Δανία και Ιρλανδία- και η πρόβλεψη για το '96 είναι ότι ίσως μπορέσει να μπει σ' αυτή την ομάδα και η Φιλανδία. Από τα 15 δηλαδή μέλη τα 10 δεν θα πλησιάζουν αυτό τον στόχο ούτε τον επόμενο χρόνο.

Η ίδια περίπου εικόνα ισχύει και για το δημόσιο χρέος. Μόνο της Γαλλίας, της Γερμανίας, του Λουξεμβούργου και της Βρετανίας το δημόσιο χρέος είναι κάτω από το 60% του ΑΕΠ, της Ελλάδας είναι το διπλό 115%, της Ιταλίας το ίδιο 124,9%, του Βελγίου ακόμα περισσότερο 134%.

Γι' αυτό η Ευρωπαϊκή Ενωση έκανε και επίσημα τη δήλωση ότι η νομισματική ένωση δεν είναι ρεαλιστικός στόχος για το 1997. Από κει και πέρα εάν το 1999 θα είναι ρεαλιστικότερος, αυτό κανείς δεν το ξέρει, ούτε ακόμα και οι πρωταγωνιστές της Ε.Ε.

Οικονομική ύφεση

Πριν πέντε χρόνια, η αισιοδοξία του Μάαστριχτ στηριζόταν στην ελπίδα ότι η οικονομική κρίση βρισκόταν στο τέλος της. Σήμερα καμιά πλέον κυβέρνηση ή διεθνής οργανισμός δεν μπορεί να δώσει προγνωστικά για το πότε αρχίζει μια ανάκαμψη και πότε τελειώνει.

Το χαμόγελο των καπιταλιστών πάγωσε στα χείλη τους, όταν μετά το '89, άρχισαν να βλέπουν μια-μια τις δικές τους οικονομίες να μπαίνουν στην ύφεση.

Για τις περισσότερες χώρες της Δύσης, η ύφεση άρχισε το '90-'91, εκτός από την Γερμανία που μπαίνει καθυστερημένα στην ύφεση, το '93, λόγω των ευκαιριών της ενοποίησης με την Ανατολική Γερμανία. Το ό,τι η Γερμανία προσπάθησε όλα αυτά τα χρόνια να ελέγξει τον πληθωρισμό και τα ελλείμματα κρατώντας ψηλά τα επιτόκια όχι μόνο έφερε τη δική της ύφεση, αλλά και δημιούργησε προβλήματα στις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές οικονομίες. Το δίλημμα υψηλά επιτόκια και νομισματική σταθερότητα ή υποτίμηση που πιθανόν να βοηθούσε την οικονομική αναθέρμανση έμπαινε πιεστικά για μια σειρά από Ευρωπαϊκές χώρες.

Η απάντηση σ' αυτό το δίλημμα εκβιάστηκε μετά από τις απανωτές νομισματικές κρίσεις των τελευταίων χρόνων. Αντί για σταθερά νομίσματα, η στερλίνα, η λιρέτα, η πεσέτα, το εσκούδο προχώρησαν σε υποτίμηση, ενώ το γαλλικό φράγκο τη γλύτωσε παρά τρίχα.

Η ίδια αβεβαιότητα υπάρχει και σήμερα. Ούτε η ύφεση ούτε οι νομισματικές κρίσεις ανήκουν στο παρελθόν. Σύμφωνα με εκτιμήσεις του ΟΟΣΑ (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης), η οικονομία των ΗΠΑ ξαναμπαίνει σε ύφεση, το ερώτημα είναι πόσο σοβαρή θα είναι και τι επίδραση θα έχει στις υπόλοιπες οικονομίες.

Αυτή η αβεβαιότητα δημιουργεί την ασάφεια γύρω από την αναθεώρηση του Μάαστριχτ όχι απλά χρονικά, αλλά στρατηγικά.

Οι άρχουσες τάξεις ξέρουν ότι δεν αποκλείεται η προοπτική τού να μετατραπεί η σημερινή κρίση σε ανεξέλεγκτη κατάσταση, όπως το '30. Το πόσο γρήγορα η Τράπεζα Μπέριγκς κατάρρευσε σαν χάρτινος πύργος, ή η νομισματική κρίση του Μεξικού παραλίγο να παρασύρει τις κεντρικές Αμερικάνικες Τράπεζες, δίνουν καθαρά το μήνυμα ακόμα και στους μεγαλύτερους θιασώτες της αγοράς, όπως ο Σιράκ, ο Μέιτζορ και ο Κολ. Η αστάθεια της αγοράς μπορεί πολύ γρήγορα να οδηγήσει σε κατάρρευση, χωρίς βέβαια κανείς απ' αυτούς να μπορεί να υποστηρίξει ότι η επιστροφή στην κρατική παρέμβαση και στον κεϋνσιανισμό είναι η λύση.

Η πραγματικότητα είναι ότι οι άρχουσες τάξεις σε όλες τις χώρες έχουν μείνει χωρίς στρατηγική σε μια περίοδο που συνδυάζει τα χαρακτηριστικά της αστάθειας πριν τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο και την προοπτική της ανάφλεξης της δεκαετίας του '30.

Η αβεβαιότητα δεν περιορίζεται στα οικονομικά ζητήματα.

Τις ίδιες αμφιβολίες συγκεντρώνει και η πολιτική ενοποίηση παρόλο που αυτός

που σπρώχνει γι' αυτή την ιδέα είναι ο Κολ. Ως προς την διεύρυνση της ΕΟΚ προς τις χώρες της πρώην ΚΟΜΕΚΟΝ, η προοπτική δεν είναι πια άμεση, κι αυτό λόγω του κόστους μιας τέτοιας επιχείρησης.

Ο προϋπολογισμός της Ε.Ε. αντί να διευρύνεται για να στηρίζει νέες αγροτικές επιδοτήσεις ή διαρθρωτικά προγράμματα προς τα νέα μέλη, στην πραγματικότητα η τάση του είναι να συρρικνωθεί. Η Γερμανία δηλώνει ότι λόγω των ελλειμμάτων της θέλει να μειώσει τη συμμετοχή της στο Ταμείο Συνοχής τουλάχιστον κατά 25%.

"Πολλές υποσχέσεις και λίγες συμφωνίες". Ετσι περιγράφουν οι Φαϊνάνσιαλ Τάιμς σε κεντρικό τους άρθρο, τα αποτελέσματα της Συνόδου Κορυφής στις Κάννες.

Τι καλύτερη περιγραφή θα μπορούσε να δοθεί, όταν οι οικονομικές συμφωνίες και ιδιαίτερα η Νομισματική Ενωση αναβάλλονται για το τέλος του αιώνα και η "κοινή πολιτική" μπαίνει σε αμφισβήτηση από παντού.

Το τι θα γίνει με τα Βαλκάνια και τον πόλεμο στη Γιουγκοσλαβία είναι κάτι που παίζει ανάμεσα στη στήριξη του Κάρατζιτς και της μεγάλης ξανά Σερβίας, λύση που φλερτάρουν Αγγλία - Γαλλία , και στην κλιμάκωση μέσα από την επέμβαση του ΝΑΤΟ. Προοπτική που υποστηρίζει ο Κλίντον και που συζητιέται σε περίπτωση που οι δυνάμεις ταχείας επέμβασης δεν καταφέρουν τίποτα.

Γι' αυτό και κανένα κράτος-μέλος δεν παραιτείται από το δικαίωμα του βέτο, επειδή όλοι θέλουν να έχουν τις επιλογές τους ανοιχτές μέσα σε μια περίοδο συγκρούσεων και αστάθειας.

Δεν είναι μόνο ο Παπανδρέου που ξαφνικά θυμήθηκε την ανεξαρτησία του από το Διευθυντήριο, αλλά το ίδιο ισχύει για μια σειρά από χώρες.

Αλλες με οικονομικά προβλήματα και μεγάλα ελλείμματα που θέλουν να κρατάνε τη δυνατότητά τους να προχωράνε σε υποτίμηση του νομίσματός τους, όπως η Ιταλία, το Βέλγιο, η Βρετανία, άλλες με την προοπτική να έχουν ειδικό ρόλο σε ταραγμένες περιοχές όπως τα Βαλκάνια και η Μέση Ανατολή. Σ'αυτή την κατηγορία ανήκει και η Ελλάδα. Γι' αυτό και η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ όπως προηγούμενα της ΝΔ χρησιμοποιούν συνέχεια την απειλή του βέτο σε κάθε προσπάθεια να γίνει η Τουρκία μέλος της Ε.Ε.

"Κίνδυνος της κοινωνικής έκρηξης"

Ο κοινός πονοκέφαλος για όλες τις κυβερνήσεις είναι το εργατικό κίνημα. Ο πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Ενωσης, ο Σαντέρ, στην τελευταία σύνοδο μίλησε για την απειλή "κοινωνικής έκρηξης" σε όλες τις χώρες εάν δεν αντιμετωπίσουν το πρόβλημα της ανεργίας. Η πραγματικότητα όμως είναι ότι δεν πρόκειται για μελλοντική απειλή, ιδιαίτερα αν ρίξει κανείς μια ματιά στο τι

Από τις αντιφασιστικές διαδηλώσεις στη Γαλλία. FN =Φασίστες ναζί

συνέβηκε το τελευταίο διάστημα παντού.

Η κρίση των Τόρυδων δεν είναι εσωτερικό ζήτημα, αλλά αποτέλεσμα της τεράστιας πτώσης της δημοτικότητάς τους. Τα γκάλοπ τους δίνουν γύρω στα 20% και στο Εργατικό κόμμα πάνω απο το διπλάσιο. Αυτό είναι μια ποιοτική διαφορά στη διάθεση των εργατών στην Βρετανία.

Η ίδια εικόνα υπάρχει παντού. Στη Γερμανία μπορεί μέσα στους εργάτες αυτή η διάθεση να μην έχει μετατραπεί σε κατάρρευση των Χριστιανοδημοκρατών και νίκη του Σοσιαλδημοκρατικού κόμματος στις εκλογές, όμως το κόστος για τον Κολ γίνεται καθημερινά μεγαλύτερο.

Η συναίνεση που χαρακτήριζε την πολιτική κατάσταση στη Γερμανία μετατρέπεται σιγά-σιγά σε ταξικό πόλεμο. Η απεργία των μεταλλεργατών στη Βαυαρία φέτος την Ανοιξη, ανάγκασε την κυβέρνηση να παραχωρήσει αυξήσεις μέχρι 5% (το συνδικάτο ζητούσε 6%) κάτω από τον κίνδυνο να επεκταθεί η απεργία και στην υπόλοιπη Γερμανία.

Αυτήν, όμως, την πολιτική των παραχωρήσεων, έχει δυσκολίες να τη συνεχίσει η άρχουσα τάξη της Γερμανίας, όπως μπορούσε να το κάνει τη δεκαετία του '70 ή ακόμα και του '80. Τότε μπορούσε να εξασφαλίζει τη συνεργασία των συνδικάτων, επειδή μπορούσε να κάνει παραχωρήσεις. Σήμερα, το να κρατηθεί η ανταγωνιστικότητα της Γερμανίας στη διεθνή αγορά, μπορεί να γίνει μόνο σε βάρος του εργατικού κινήματος και των συνδικάτων. Το κλίμα της συναίνεσης αρχίζει να το διαδέχεται αυτό της ταξικής πόλωσης και στη Γερμανία όπως και στην υπόλοιπη Ευρώπη.

Θα μπορούσε κανείς να συνεχίσει το πανόραμα των εργατικών αγώνων σε όλη την Ευρώπη: τις άγριες απεργίες στη Γαλλία ενάντια στην κυβέρνηση Μπαλαντύρ, που συνεχίζονται και μετά την εκλογική νίκη του Σιράκ, τις μεγάλες απεργίες στην Ιταλία που έριξαν την κυβερνητική συμμαχία φασιστών-Μπερλουσκόνι, το απεργιακό κίνημα στην Ελλάδα που δεν σταμάτησε με την πτώση της ΝΔ, όπως πολλοί έλπιζαν.

Το σενάριο ότι εργατικοί αγώνες γίνονται εκεί που στην εξουσία βρίσκονται δεξιά κόμματα, ανήκει πια στο παρελθόν. Γι' αυτό άλλωστε και αυτή η φανταστική κρίση των δεξιών κομμάτων δεν οδηγεί σε αυτόματη άνοδο της σοσιαλδημοκρατίας. Μπορεί οι εργάτες να ψηφίζουν τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα στις εκλογές, όπως έγινε ακόμα και με το "ανυπόληπτο" Σοσιαλιστικό Κόμμα στη Γαλλία, αλλά αυτό δεν κρατάει πολύ. Οταν αυτά βρεθούν στην κυβέρνηση αντιμετωπίζουν τον ίδιο θυμό των εργατών όπως και η δεξιά.

Ο ρόλος και των δυο για την εξασφάλιση της κοινωνικής συναίνεσης είναι σήμερα πολύ πιο αδύναμος από μια προηγούμενη περίοδο.

Ποια αριστερά;

Η κρίση της σοσιαλδημοκρατίας δεν οδηγεί αυτόματα στα αριστερά. Το πού θα πάνε οι διαψευσμένες ελπίδες εξαρτάται από την αυτοπεποίθηση των εργατών, από

Από τις πρόσφατες απεργίες του συνδικάτου μετάλλου IG-Metal στη Γερμανία

το ποια αριστερά υπάρχει να οργανώνει τους αγώνες και να δίνει προοπτική.

Δεν μπορεί αυτό το καθήκον να το εξασφαλίσουν ούτε τα απομεινάρια της σταλινικής αριστεράς, ούτε οι σοσιαλδημοκρατικές μεταμορφώσεις των παλιών ΚΚ. Για παράδειγμα στην Ελλάδα δεν μπορεί ούτε ο ΣΥΝ ούτε το ΚΚΕ να καλύψουν αυτό το κενό.

Ο Συνασπισμός πιστεύει ότι όλα τα κακά του καπιταλισμού, η κρίση, η φτώχια, ο ρατσισμός, ο φασισμός μπορούν να ξεπεραστούν μέσα σε μια "ενιαία δημοκρατική Ευρώπη". Και μ' αυτό εννοεί ότι το πεδίο μάχης της αριστεράς μετατίθεται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Μετά την αποτυχία του Κοινοβουλευτισμού σε μια χώρα, ο Ευρωπαϊκός Κοινοβουλευτισμός είναι η νέα στρατηγική που προτείνουν κόμματα σαν το Συνασπισμό.

Αυτή η στρατηγική πέφτει σε δυο βασικά σφάλματα.

Το πρώτο είναι ότι επαναλαμβάνει όλες τις αυταπάτες για το κοινοβούλιο. Μιλάει για "δημοκρατικό έλλειμμα" στην Ευρωπαϊκή Ενωση, το οποίο μπορεί να διορθωθεί με αύξηση των εξουσιών της Ευρωβουλής απέναντι στα άλλα όργανα (Κομισιόν, Συμβούλια Υπουργών). Αυτό που ζητάει δηλαδή είναι να αποκτήσει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο παρόμοιες αρμοδιότητες με τα επιμέρους εθνικά κοινοβούλια, π.χ. να μπορεί να ψηφίζει πρόταση μομφής κατα της Κομισιόν.

Σε μια εποχή που τα κοινοβούλια σε όλο τον κόσμο δείχνουν εξώφθαλμα την αδυναμία τους να λύσουν το οποιοδήποτε πρόβλημα και γι' αυτό βρίσκονται σε κρίση αξιοπιστίας σαν θεσμός, οι εργάτες δεν έχουν κανένα λόγο να στηρίξουν τις ελπίδες τους στην "αναβάθμιση" ενός ακόμα φύλλου συκής των καπιταλιστών.

Το δεύτερο σφάλμα αυτής της στρατηγικής είναι οι παραχωρήσεις που κάνει στην διάσπαση της εργατικής τάξης σε "ευρωπαϊκή" και "μη ευρωπαϊκή". Ολόκληρος ο προσανατολισμός της αποδέχεται την αντιδραστική ιδέα ότι άλλα ισχύουν για τους εντός των τειχών του "ευρωπαϊκού πολιτισμού" και άλλα για τους εκτός. Υπάρχει πολλή φιλολογία για τα δικαιώματα του "ευρωπαίου πολίτη" και πολλή σιωπή για τους εργάτες των χωρών που δεν ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ενωση. Απουσιάζει εντελώς η βασική ταξική αντίληψη ότι οι εργάτες της Ελλάδας,της Γερμανίας ή της Αγγλίας έχουν τα ίδια συμφέροντα με τους εργάτες της Αλβανίας, της Τουρκίας ή της Αλγερίας παρά με τους καπιταλιστές των ίδιων των χωρών τους.

Το ΚΚΕ που εμφανίζεται σαν "η αλλη πολιτική" στο θέμα του Μάαστριχτ και της Διακυβερνητικής, στην πραγματικότητα χάνει κι αυτό από τα μάτια του την ταξική σκοπιά και προτείνει ένα μείγμα εθνικής και κοινοβουλευτικής στρατηγικής.Ολες οι καταγγελίες του κατά του Μάαστριχτ προβάλουν σαν κεντρικό ζήτημα την "καταπάτηση της εθνικής ανεξαρτησίας":

"πρόκειται για προοπτική που επιδιώκει να αφαιρέσει όποιες δυνατότητες έχει σήμερα η χώρα μας να ασκεί ανεξάρτητη εξωτερική πολιτική,...,να συνάπτει συμφωνίες με άλλες χώρες στη βάση των δικών της γενικότερων συμφερόντων."

(Ριζοσπάστης, 28/5/95, Θέσεις της ΚΕ του ΚΚΕ)

Τα "γενικότερα συμφέροντα της χώρας", όμως, δεν ταυτίζονται με τα συμφέροντα των εργαζόμενων. Απορρίπτουμε τη λογική ότι η θέση των εργατών μπορεί να βελτιωθεί αν "η χώρα" συνολικά πάει καλύτερα, γιατί είναι η λογική του κάθε εργοδότη που υπόσχεται καλύτερες μέρες για το προσωπικό αν η επιχείρηση πάει καλύτερα.

Το ΚΚΕ υιοθετεί αυτή τη ρεφορμιστική λογική, κι' αυτό φαίνεται και από τους τρόπους με τους οποίους προτείνει ότι μπορεί να γίνει η υπεράσπιση των "κοινών" συμφερόντων: με τον κοινοβουλευτισμό.

"Το ΚΚΕ υποστηρίζει οι Ελληνες εκπρόσωποι στα αποφασιστικά κοινοτικά όργανα να μην έχουν το δικαίωμα να δεσμεύουν την Ελλάδα με αποφάσεις χωρίς προηγούμενη ενημέρωση και σύμφωνη γνώμη της ελληνικής βουλής. Η θέση αυτή πρέπει να περιληφθεί στην τροποποίηση του Ελληνικού Συντάγματος. Το ΚΚΕ είναι αντίθετο στη μεταφορά αρμοδιοτήτων απο το ελληνικό στο ευρωπαϊκό κοινοβούλιο. Ενίσχυση αρμοδιοτήτων της Ευρωβουλής πρέπει να γίνει μόνο σε βάρος αρμοδιοτήτων άλλων κοινοτικών οργάνων."

Πραγματικά,εθνική και κοινοβουλευτική στρατηγική πάνε χέρι - χέρι, όταν λείπει η μόνη γνήσια εργατική στρατηγική, η πάλη για το σοσιαλισμό. Το ΚΚΕ δεν βάζει σαν εναλλακτική λύση τον σοσιαλισμό, αλλά την "προοδευτική ανάπτυξη της χώρας", ένα "εθνικό σχέδιο προοδευτικής ανάπτυξης με αιχμή τη βιομηχανία". Εχει μάλιστα τόσο προχωρημένες θέσεις ώστε προβλέπει ότι "*στα πλαίσια του εθνικού σχεδίου, ο προγραμματισμός της αγροτικής παραγωγής απαιτεί να παρθούν υπόψη οι όροι της διεθνούς αγοράς*".

Αγορά, κοινοβούλιο και εθνική εξωτερική πολιτική - τόσο "διαφορετική" είναι η πολιτική του ΚΚΕ.

Τέτοιες στρατηγικές δεν μπορούν να αξιοποιήσουν την κρίση που περνάνε οι άρχουσες τάξεις στην Ευρώπη, γιατί δεν βάζουν στο κέντρο τους τη δύναμη και τη δυναμική των εργατικών αγώνων. Μόνο μια αριστερά που έχει να προτείνει ριζική κοινωνική αλλαγή μέσα από την πάλη για το σοσιαλισμό μπορεί να αρπάξει τις ευκαιρίες που ανοίγει ο θυμός των εργατών, και να δώσει την απάντηση στην Ευρώπη της φτώχειας, του ρατσισμού και του πολέμου που μας ετοιμάζουν οι καπιταλιστές.

Η ιδιωτικοποίηση βλάπτει την υγεία

Η κινητή τηλεφωνία έχει μπει πια για τα καλά στη ζωή μας. Στο παρακάτω άρθρο ο *Κώστας Σαρρής* εξηγεί γιατί δεν φταίει αφηρημένα η τεχνολογική εξέλιξη για τις βλαβερές συνέπειες απ' τις κεραίες, αλλά και ποια μπορεί να είναι η απάντηση του εργατικού κινήματος απέναντι στις ιδιωτικές εταιρείες.

Τα προβλήματα της καταστροφής του περιβάλλοντος και της υποβάθμισης της ζωής στις πόλεις έχουν πάρει γύρω μας σοβαρές διαστάσεις. Αυτή τη φορά δεν πρόκειται για το νέφος, αλλά για τις κεραίες κινητής τηλεφωνίας.

Οι ιδιωτικές εταιρείες Πάναφον και Τέλεστετ από τότε που πήραν άδεια εγκατάστασης (με νόμο της ΝΔ το 1992), στήνουν τις βαριές μεταλλικές τους κεραίες, όπου θέλουν.

Οι αντιδράσεις των κατοίκων, για τις βλαβερές συνέπειες της ηλεκτρομαγνητικής (Η/Μ) ακτινοβολίας, που εκπέμπουν οι κεραίες όλο το 24ωρο, έχουν κορυφωθεί με συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας, κύρια στις πιο πυκνοκατοικημένες περιοχές της Αθήνας και του Πειραιά.

"Δύο χρόνια που λειτουργεί η κεραία όλοι όσοι μένουμε στην πολυκατοικία αυτή, αλλά και οι γείτονες υποφέρουμε από δυνατούς πονοκεφάλους, ζαλάδες και υπνηλία", κατήγγειλε μια γυναίκα στη συγκέντρωση του δήμου Καλλιθέας.

Οι ειδικοί, όμως, που έχουν επιστρατεύσει οι εταιρείες ισχυρίζονται ότι οι

Συγκέντρωση ενάντια στην αυθαίρετη εγκατάσταση κεραίας κινητής τηλεφωνίας

Σταθμοί Βάσης (όπως ονομάζουν τις κεραίες) δεν ξεπερνούν το επιτρεπόμενο όριο απορρόφησης Η/Μ ακτινοβολίας. Τι, τελικά, ισχύει;

ΑΚΤΙΝΟΒΟΛΙΑ

Σύμφωνα με το Αμερικάνικο Ινστιτούτο Προτύπων (ANSI), κάθε μορφή ακτινοβολίας είναι δυνατό να έχει βλαβερή επίδραση στον ανθρώπινο οργανισμό. Από έρευνες που έχουν γίνει σε πειραματόζωα, προκύπτει ότι όταν η εκπομπή είναι μεγάλης ισχύος (τουλάχιστον 100 mW/cm2 και έκθεση μεγαλύτερη των 20 λεπτών), τότε προκαλείται αύξηση της θερμοκρασίας των ιστών και διάφορων οργάνων του σώματος. Το αποτέλεσμα μπορεί να είναι βλαβερό για τα μάτια (π.χ. καταράκτης), το νευρικό σύστημα, το κυκλοφοριακό και το γενετικό.

Από μετρήσεις που έγιναν απ' την ερευνητική ομάδα του Εργαστηρίου Μικροκυμάτων του Ε.Μ.Π. και της IRPA, προκύπτει ότι για να διασφαλιστεί ένα ικανό επίπεδο ασφάλειας, θα πρέπει ο μέσος Ειδικός Δείκτης Απορρόφησης Ενέργειας (SAR) να μην ξεπερνάει τα 0,4 W/Kg, σε διάρκεια έκθεσης 5 λεπτών.

Οσον αφορά τις κεραίες, το κατά πόσο οι θερμικές επιδράσεις -από την (μη ιοντίζουσα) Η/Μ ακτινοβολία που εκπέμπουν- έχουν βλαβερά αποτελέσματα στον ανθρώπινο οργανισμό, εξαρτάται από πολλούς παράγοντες (όπως, την συχνότητα, την ισχύ, το χρόνο έκθεσης).

Το ζήτημα είναι ότι δεν μπορούμε να γνωρίζουμε από τώρα ποια μπορεί να είναι συγκεκριμένα τα μακροπρόθεσμα βιολογικά αποτελέσματα, γιατί όπως προκύπτει κι απ' τα δεδομένα, ένας από τους κυριότερους παράγοντες μελέτης είναι ο χρόνος έκθεσης στην ακτινοβολία.

Κατάληψη στον ΟΤΕ την εποχή που δίνονταν οι άδειες στην Panafon και στην Telestet

Κι όμως, οι τεράστιες κεραίες της Πάναφον και της Τέλεστετ εξακολουθούν να λειτουργούν δίπλα στα σπίτια, 24 ώρες το 24ωρο!

Εξάλλου, ενδεικτικές είναι κάποιες μελέτες, όσον αφορά την επικινδυνότητα των φορητών συσκευών κινητής τηλεφωνίας. Μια έρευνα -στο Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Συστημάτων Επικοινωνιών και Υπολογιστών (ΕΠΙΣΕΥ)- αποδεικνύει ότι ο δείκτης απορρόφησης Η/Μ ακτινοβολίας (SAR) στον εγκέφαλο του χρήστη, είναι μεγαλύτερος από το επιτρεπόμενο όριο. Και πρέπει η ισχύς της συσκευής να μειωθεί από τα 2 Watt στα 0,5 W, με προοπτική μείωσης στα 0,25 W.

Το πρόβλημα, λοιπόν, υπάρχει. Πολύ περισσότερο όταν μιλάμε για κεραίες -δίπλα σε σπίτια, σχολεία και νοσοκομεία- με εκατοντάδες φορές πολλαπλάσια ισχύ, από μια απλή φορητή συσκευή.

Παρόλα αυτά δεν υπάρχει κάποια κρατική υπηρεσία που να μπορεί να κάνει αξιόπιστες μετρήσεις για τη μη ιοντίζουσα ακτινοβολία, με αποτέλεσμα η Πάναφον και η Τέλεστετ να φυτεύουν τους "κάκτους" (έτσι αποκαλούν οι κάτοικοι τις κεραίες) σε "ξέφραγο αμπέλι", χρησιμοποιώντας αποκλειστικά δικές τους μετρήσεις.

Σύμφωνα με έγγραφο της Ελληνικής Επιτροπής Ατομικής Ενέργειας (ΕΕΑΕ) στις 14/2/95, αναφέρεται ότι, *"...επί του παρόντος η υπηρεσία δεν διαθέτει προσωπικό και την κατάλληλη τεχνική υποδομή για την εκτέλεση μετρήσεων και ελέγχου σε μη ιοντίζουσες ακτινοβολίες. Επίσης, δεν γνωρίζουμε να υπάρχει, προς το παρόν, άλλος αρμόδιος φορέας"*.

Ενα από τα επιχειρήματα που συχνά ακούγονται, είναι ότι για τέτοιου είδους προβλήματα υπεύθυνη είναι η τεχνολογική εξέλιξη και η ραγδαία ανάπτυξη. Ομως, αυτό δεν είναι απόλυτα σωστό.

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

Είναι αλήθεια, ότι παρόλο που στις περισσότερες αναπτυσσόμενες χώρες του πλανήτη, έχουν γίνει σύγχρονες βιομηχανίες και πολύτιμες επιστημονικές ανακαλύψεις, οι συνθήκες ζωής των εργατών δεν βελτιώνονται με τους ίδιους ρυθμούς. Αντίθετα σε αρκετές περιοχές οι συνθήκες είναι ακόμα χειρότερες.

Αυτή είναι η εικόνα στον επικίνδυνο κόσμο της βιομηχανίας και της υψηλής τεχνολογίας. Αλλά αυτή είναι μόνο η μια πλευρά της ιστορίας.

Η τεχνολογική πρόοδος έφερε μια άνευ προηγουμένου βελτίωση του βιοτικού επιπέδου σε μαζική κλίμακα. Τα σύγχρονα μέσα παραγωγής τροφίμων, φτηνών ρούχων, η πρόσβαση στη μόρφωση, στα μέσα μεταφοράς και τηλεπικοινωνιών, έχουν βελτιώσει ριζικά τη ζωή των ανθρώπων σε σχέση με το πώς ήταν παλιότερα.

Για παράδειγμα, το όφελος από τις κινητές επικοινωνίες είναι για την ανθρωπότητα ανεκτίμητο και αναντικατάστατο. Χωρίς αυτό πολλά συστήματα θα κατέρρεαν. Τα ασθενοφόρα δεν θα μπορούσαν να δουλέψουν, το ίδιο ισχύει για την αεροπλοΐα, ναυσιπλοΐα και τις χερσαίες μεταφορές.

Η παραγωγή, ο σχεδιασμός και η διανομή όλων αυτών των αγαθών και υπηρεσιών μπορεί, συχνά, να μην καλύπτει τις ανάγκες και τις απαιτήσεις του κόσμου, όμως αυτό δεν σημαίνει ότι αυτά τα επιτεύγματα είναι άχρηστα.

Τα τηλέφωνα στην Ελλάδα, για να πάρουμε ένα ακόμα παράδειγμα, είναι σε φρικτή κατάσταση, αν συγκριθούν με τις δυνατότητες βελτίωσης που υπάρχουν σήμερα. Θα μπορούσε κάθε σπίτι να έχει τηλέφωνο -ακόμα και μαζική πρόσβαση στην κινητή τηλεφωνία- αν οι προτεραιότητες αυτών που βρίσκονται στην κορυφή της κοινωνίας ήταν οι πραγματικές ανάγκες των ανθρώπων κι όχι το κέρδος.

Σύμφωνα με μελέτες, που παρουσίασε η ΠΕΤ-ΟΤΕ, προκύπτει ότι αν το κόστος για τους καταναλωτές μειώνονταν σημαντικά, τότε η σύνδεση στη κινητή τηλεφωνία *"θα μπορούσε να φτάσει περίπου το 80% του πληθυσμού (δηλαδή εώς μια σύνδεση ανά ενήλικα)"*. Αντίθετα, αυτό που έχουμε σήμερα είναι να μην φτάνει η σύνδεση ενός απλού τηλέφωνου ούτε *"ανά ένα νοικοκυριό"*!

Δεν είναι, λοιπόν, αφηρημένα η τεχνολογία που προκαλεί αυτές τις στερήσεις, αλλά ο τρόπος οργάνωσης τής παραγωγής στην καπιταλιστική κοινωνία.

Οι επιλογές αυτού του συστήματος δεν είναι η πρόσβαση όλων στις επικοινωνίες -μαζί με την αναβάθμιση του επιπέδου ζωής και του περιβάλλοντος- αλλά η ψυχρή λογική της αγοράς. Εκεί βρίσκεται το πρόβλημα για τον τρόπο που έχει στηθεί η κινητή τηλεφωνία.

Από την αρχική της εφαρμογή δεν σχεδιάστηκε για να διευκολύνει σε μαζική κλίμακα τις επικοινωνίες των ανθρώπων.

Το πρώτο σύστημα κινητής επικοινωνίας το εγκατέστησε ο Μαρκόνι, το 1898, για λογαριασμό της Βασίλισσας Βικτώριας στην Αγγλία. Πριν από το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο τα συστήματα αυτά τα χρησιμοποιούσαν μόνο οι αστυνομικές δυνάμεις και κατά την διάρκεια του Πολέμου η χρήση τους επεκτάθηκε και στις στρατιωτικές δυνάμεις.

Από το 1970 και μετά, όπου άρχιζαν να φτιάχνονται τα πρώτα ολοκληρωμένα κυκλώματα, οι διαστάσεις των πομποδεκτών ελλατώθηκαν σημαντικά και η χρήση τους άρχισε να γίνεται πιο εύκολη. Η κινητή επικοινωνία μπορούσε πια να γίνει ένα χρήσιμο εργαλείο.

Στα χέρια, όμως, των μεγάλων πολυεθνικών έγινε προνόμιο των λίγων, με ανέλπιστα αποτελέσματα για τη ζωή μας και το περιβάλλον.

ΙΔΙΩΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ

Το στήσιμο των κεραιών πάνω σε ταράτσες πολυκατοικιών, από την Πάναφον και την Τέλεστετ, χωρίς καμιά περιβαλλοντολογική και πολεοδομική μελέτη, δεί-

χνει τι πραγματικά σημαίνει ιδιωτικοποίηση των τηλεπικοινωνιών. Αυτή τη διευκόλυνση τούς την παραχώρησαν το 1992, οι τότε υπουργοί της ΝΔ, Στ. Μάνος και Ν. Γκελεστάθης, με το νόμο 2075 "περί οργάνωσης και λειτουργίας του τομέα των τηλεπικοινωνιών".

Με βάση αυτό το νόμο οι εταιρείες μπορούν να συνάπτουν συμφωνίες με ιδιοκτήτες ακινήτων, οι οποίοι θα τους επιτρέπουν -με το αζημίωτο- να φυτέψουν τις κεραίες τους δίπλα στα μπαλκόνια των διαμερισμάτων.

Χαρακτηριστική είναι μια περίπτωση στο Κερατσίνι, όπου ιδιοκτήτης μιας υπό κατασκευή πολυκατοικίας, πήρε τα λεφτά που του πρόσφεραν, έστησε την κεραία στην ταράτσα και μετά άλλαξε γειτονιά αφήνοντας, μάλιστα, το κτίριο ημιτελές. Αντίστοιχα παραδείγματα υπάρχουν και σε άλλες περιοχές. Στα Ανω Πετράλωνα κάποιος εκπρόσωπος αυτών των εταιρειών, πρόσφερε σε ιδιοκτήτη ακινήτου 150-500 χιλιάδες ενοίκιο για να βάλει τρεις μεγάλες κεραίες στη ταράτσα του κτιρίου.

Οπως καταγγέλει η ΠΕΤ-ΟΤΕ, *"οι εταιρείες αυτές στην ουσία επιδοτούνται από το κράτος, αφού πληρώνουν τέλη διασύνδεσης στον ΟΤΕ πολύ κάτω του κόστους...Είναι σκάνδαλο σήμερα ο λαός να πληρώνει αυξήσεις 23,5%-43,5% και μέσω αυτών να επιδοτείται ο Κόκαλης και ο Λαμπράκης (Πάναφον), ο Κοντομηνάς (Τέλεστετ), η Siemens και η Ericson".*

Αυτά τα συμφέροντα στήριζε η κυβέρνηση της ΝΔ γι' αυτό απόκλεισε τον ΟΤΕ απ' την κινητή τηλεφωνία. Να γιατί είναι πρόκληση να διατηρεί ακόμα η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ αυτές τις ληστρικές συμβάσεις, που δίνουν στους μεγαλοκαρχαρίες, το αποκλειστικό δικαίωμα εκμετάλλευσης των κινητών τηλεπικοινωνιών για 8 χρόνια, με τέλη διασύνδεσης στον ΟΤΕ μόλις 5%.

Μ' αυτές τις παράλογες διαδικασίες έχουν φτάσει στα ύψη τα κέρδη των πολυεθνικών. Η Πάναφον δηλώνει ότι το 1994 είχε έσοδα 15 δις και φέτος υπολογίζει ότι θα ξεπεράσει τα 30 δις, ενώ στα ίδια επίπεδα βρίσκεται και η Τέλεστετ.

Ο τρόπος που λειτουργεί σήμερα η Πάναφον και η Τέλεστετ είναι με βάση το κυψελοειδές τηλεπικοινωνιακό δίκτυο (GSM). Ονομάζεται έτσι, διότι η γεωγραφική περιοχή που καλύπτει η κάθε κεραία χωρίζεται σε κυψέλες. Αυτό το σύστημα απαιτεί κεραίες με υψηλές ισχείς λειτουργίας για να έχει υψηλές τιμές διεκπεραίωσης κλήσεων σε πυκνοκατοικημένες πόλεις με ψηλά κτίρια.

Η τεχνολογία, σήμερα, θα μπορούσε να βοηθήσει, ώστε να περιοριστεί το πρόβλημα. Χρησιμοποιώντας κι άλλες μεθόδους κινητής τηλεπικοινωνίας, όπως το δορυφορικό σύστημα, το telepoint, το DCS-1800. Ή ακόμα, ένα υπό έρευνα επίγειο σύστημα μικροκυτταρικής δομής, το UMTS. Ενα σύστημα όπου η εμβέλεια της κάθε κεραίας (η ακτίνα των κυττάρων) θα μπορεί να είναι μόνο μερικές εκατοντάδες μέτρα. Και το πιο βασικό είναι ότι η τοποθέτηση των κεραιών θα μπορεί να γίνεται σε πυλώνες ή στύλους φωτισμού, χωρίς να είναι μέσα στα σπίτια. Οι κεραίες θα έχουν μικρότερη ισχύ -μόλις μερικά εκατοστά του Watt- με αποτέλεσμα οι υπό κάλυψη περιοχές να βρίσκονται κάτω από τα όρια ραδιοπροστασίας.

ΜΑΧΗ

Ολα αυτά, όμως, για τους μεγαλομετόχους της Πάναφον και της Τέλεστετ, υπερβαίνουν το μίνιμουμ κόστος που έχουν υπολογίσει, για να μην συρρικνωθούν τα κέρδη τους. Κι αυτό είναι το πρόβλημα, όταν οι κοινωνικές υπηρεσίες βρίσκονται στα χέρια ιδωτών.

Αν βρίσκονταν στα χέρια του ΟΤΕ τα πράγματα θα μπορούσαν να ήταν πολύ διαφορετικά. Ο ΟΤΕ έχει τη τεχνολογία για ένα πρόγραμμα χαμήλης εκπομπής Η/Μ ακτινοβολίας.

Γι' αυτό και η μάχη ενάντια στις ιδιωτικές εταιρείες που θησαυρίζουν σε βάρος μας, δεν μπορεί και δεν πρέπει να περιοριστεί στα στενά όρια των κατοίκων της κάθε περιοχής που έχουν στήσει κεραίες η Πάναφον και η Τέλεστετ.

Είναι μια μάχη που αφορά όλο το εργατικό κίνημα. Και πάνω απ' όλα τους ίδιους τους εργαζόμενους στον ΟΤΕ, που πάλεψαν όλο το προηγούμενο διάστημα ενάντια στην ιδιωτικοποίηση.

Ηδη η ΠΕΤ-ΟΤΕ (το σωματείο των τεχνικών του ΟΤΕ), πρότεινε στο συνέδριο της Ομοσπονδίας (ΟΜΕ-ΟΤΕ) να οργανωθούν, τον Ιούνη, στάσεις εργασίας και συγκεντρώσεις στις μεγάλες πόλεις μ' αυτό το θέμα.

Οι εργαζόμενοι στον ΟΤΕ έχουν δείξει και στο παρελθόν ότι μπορούν να σταματήσουν τις επιθέσεις της κυβέρνησης. Τώρα ο Γ. Παπαντωνίου σκοπεύει να βγάλει ξανά στο παζάρι του Χρηματιστήριου το 8% των μετοχών του ΟΤΕ. Φιλέτο από τον ΟΤΕ διεκδικούν τα ίδια πρόσωπα που έχουν χωθεί ως το λαιμό στο φαγοπότι των τηλεπικοινωνιών, όπως ο Κόκκαλης με την Ιντρακόμ, η Siemens, η Ericson. Πρόσφατα η Ιντρακόμ ανακοίνωσε κέρδη για το 1995 συνολικού ύψους 10.039 εκ. δρχ!

ΠΕΤ-ΟΤΕ ΠΡΟΤΑΣΗ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΕΩΝ

Διαφωνούμε με τις απόψεις που λένε ότι η ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιών πρέπει να γίνει απ' τον ιδιωτικό τομέα και τις δυνάμεις της αγοράς. Δεν δεχόμαστε την επιδότηση των εταιρειών κινητής τηλεφωνίας από τον ΟΤΕ και τον ελληνικό λαό. Δεν ανεχόμαστε οι εταιρείες αυτές να πληρώνουν στον ΟΤΕ 6,3 δρχ. για κάθε λεπτό επικοινωνίας και να εισπράτουν 102 δρχ., όταν μελέτη του ΟΤΕ στα πλαίσια του CRASH PROGRAM δείχνει ότι το κόστος της τηλεφωνικής μονάδας είναι 16,95 δρχ!

Η ΠΕΤ-ΟΤΕ ΔΙΕΚΔΙΚΕΙ:

- Την ανάπτυξη από τον ΟΤΕ 3ης άδειας κινητής τηλεφωνίας στο GSM.
- Την αναθεώρηση των ληστρικών συμβάσεων με την Πάναφον και την Τελεστέτ.
- Ανησυχούμε για την ακτινοβολία που εκπέμπουν οι κεραίες κινητής τηλεφωνίας και τα πάρκα κεραιών στον Υμηττό, Λυκαβητό, Πάρνηθα, όρος Αιγάλεω, Αίγινα, Χορτιάτη κλπ. Να γίνουν άμεσα μετρήσεις επικινδυνότητας.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ:

- Να εκδοθεί ανακοίνωση και αφίσα.
- Συνέντευξη Τύπου της ΠΕΤ-ΟΤΕ και της ΟΜΕ-ΟΤΕ.
- Ενημέρωση των εργαζόμενων στους χώρους δουλειάς.
- Ζητάμε από την ΟΜΕ-ΟΤΕ, τη δυνατότητα συγκεντρώσεων στην Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πάτρα, Ηράκλειο σε συνδυασμό με 3ωρη στάση εργασίας.

Απέναντι σ' αυτές τις επιλογές, πρέπει να αντισταθούν οι εργαζόμενοι στον ΟΤΕ. Και θα 'χουν σίγουρα στο πλευρό τους ολόκληρη την εργατική τάξη. Οπως τον Ιούλη του '92, με την κατάληψη που έκαναν στο κέντρο της Διδότου, για να μην αφήσουν τις ιδιωτικές εταιρείες να το χρησιμοποιήσουν για την κινητή τηλεφωνία. Οπως το περασμένο φθινόπωρο, όταν με τις απεργίες τους κατάφεραν να σταματήσουν τα σχέδια μετοχοποίησης του ΟΤΕ. ■

Είναι τα ΜΜΕ πανίσχυρα;

Το τελευταίο διάστημα έχει ανοίξει έντονα η συζήτηση για το ρόλο των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας (ΜΜΕ). Οι ίδιες οι εφημερίδες και τα κανάλια της τηλεόρασης προβάλλουν τους μεγιστάνες του πλούτου που τα ελέγχουν σαν ιδιαίτερα φαινόμενα, σαν σημάδια μετεξέλιξης της κοινωνίας σε νέο στάδιο: τη "μηντιοκρατία". Η έκφραση "φαινόμενο Μπερλουσκόνι" έχει γίνει ψωμοτύρι στη σχετική αρθρογραφία.

Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ προωθεί νομοσχέδιο, το οποίο υπόσχεται ότι θα ρυθμίζει προβλήματα ιδιοκτησίας και δεοντολογίας στα ΜΜΕ, ώστε να εμποδίζεται η συγκέντρωση και η κατάχρηση της δύναμής τους από λίγα συμφέροντα.

Φυσιολογικά λοιπόν, μπαίνουν τα ερωτήματα. Πόσο πανίσχυρα έχουν γίνει τα ΜΜΕ και ποια είναι η δύναμη που μπορεί να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις τους;

Οι εφημερίδες, οι ραδιοφωνικοί και οι τηλεοπτικοί σταθμοί είναι καπιταλιστικές επιχειρήσεις εξαιρετικά κερδοφόρες για τους ιδιοκτήτες τους, επιχειρήσεις που έχουν ταυτόχρονα οικονομική, πολιτική και ιδεολογική δύναμη.

Βαρδινογιάννης, Κόκκαλης, Αλαφούζος, Λαμπράκης, Μπόμπολας: η αφρόκρεμα της αστικής τάξης κατέχει και ελέγχει την πλειοψηφία των ΜΜΕ.

Ο βασικός λόγος που όλοι αυτοί έπεσαν, σαν τις μύγες στο μέλι, στα ΜΜΕ είναι τα τεράστια κέρδη. Κέρδη τα οποία αποκομίζουν είτε άμεσα (μέσω των διαφημίσεων) είτε έμμεσα από άλλες δραστηριότητές τους που υποβοηθούνται από τον έλεγχο των ΜΜΕ.

Αν τα κέρδη είναι ο βασικός πόλος έλξης των καπιταλιστών αυτό δεν σημαίνει ότι τα Media δεν έχουν ιδεολογικό ρόλο, δεν είναι εργαλεία αναπαραγωγής της κυρίαρχης ιδεολογίας. Σε κάθε ταξική κοινωνία κυριαρχούν οι ιδέες της άρχουσας τάξης και τα ΜΜΕ όχι μόνο δεν εξαιρούνται απ' αυτόν τον κανόνα αλλά πολύ περισσότερο τον υπηρετούν πιστά.

Τα δελτία ειδήσεων παρουσιάζουν αποσπασματικές εικόνες της πραγματικότητας χωρίς σύνδεση αιτίου και αποτελέσματος. Παρουσιάζονται εικόνες φρίκης χωρίς να συνδέονται με τον κοινό τους παρονομαστή: το σύστημα που τις παράγει.

Ομως ακριβώς επειδή τα ΜΜΕ είναι καπιταλιστικές επιχειρήσεις και βρίσκονται σε ανταγωνισμό μεταξύ τους υπάρχει αντίφαση ανάμεσα στον οικονομικό και ιδεολογικό τους ρόλο. Κυνήγι του κέρδους σημαίνει κυνήγι της ακροαματικότητας και αυτό απαιτεί τη διατήρηση κάποιας επαφής με το κοινό. Τα ΜΜΕ δεν μπορούν να αποκρύψουν γεγονότα όπως π.χ. της πλατείας Τιεν Ανμέν ή τις σφαγές στη Ρουάντα, την οικονομική κατάρρευση στο Μεξικό ή την απεργία των μεταλλεργατών στη Γερμανία.

Μπορεί η απεργία εκατομμυρίων εργατών στη Γερμανία να παρουσιάζεται στο ίδιο επίπεδο με την επίδειξη μόδας του Γκωτιέ, αλλά πάντως παρουσιάζεται.

Ο ιδεολογικός έλεγχος των ΜΜΕ είναι μεγάλος αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι κυριαρχούν πλήρως στις συνειδήσεις του κόσμου. Οι βαρόνοι των ΜΜΕ έχουν μεγάλη δύναμη, αλλά αυτό απέχει πολύ από τα Οργουελιανά σενάρια -που ζωγραφίζουν πολλοί- για τον απόλυτο έλεγχό τους στην κοινωνία.

Τα ΜΜΕ θα ήθελαν πολύ να παρουσιάζουν μια παραμυθένια εικόνα του καπιταλισμού, όμως αυτή τους η επιθυμία έρχεται σε σύγκρουση με την καθημερινή πρακτική εμπειρία της εργατικής τάξης. Το οκτάωρο στο εργοστάσιο παίζει πολύ πιο καταλυτικό ρόλο στη διαμόρφωση της συνείδησης από τις σαπουνόπερες στην TV. Η εικόνα της αστυνομίας που έχει ένας νεολαίος ή ένας απεργός που έχει δεχτεί τις περιποιήσεις των ΜΑΤ είναι πολύ πιο δυνατή απ' όλα τα επεισόδια του "Τμήματος Ηθών".

Αλλωστε καλύτερη απάντηση στις θεωρίες περί παντοδυναμίας των ΜΜΕ τη δίνει το παράδειγμα που τις απογείωσε.

Ο Μπερλουσκόνι ανεβαίνοντας στην κυβέρνηση έλεγχε εκτός από τα τρία ιδιωτικά κανάλια που κατείχε και την κρατική ραδιοτηλεόραση. Ο έλεγχος του πάνω στην κοινωνία θεωρητικά μεγάλωσε. Αυτό όμως δεν εμπόδισε το εργατικό κίνημα να τον γκρεμίσει πριν ζεστάνει καλά καλά την πρωθυπουργική του καρέκλα.

Στην πρόσφατη ιστορία υπήρξαν πολλά παραδείγματα ολοκληρωτικού ελέγχου των ΜΜΕ. Τόσο στα καθεστώτα της Α. Ευρώπης όσο και σε δικτατορικά καθεστώτα στη Δύση υπήρχε ασφυκτικός έλεγχος των ΜΜΕ. Αυτό όμως δεν σήμαινε ούτε ότι αποχαύνωσαν τον κόσμο ούτε ότι τον κέρδισαν με τη μεριά τους. Οταν τα Media λένε χονδροειδή ψέματα αυτό που συμβαίνει είναι ότι χάνουν την αξιοπιστία τους. Ο κόσμος δε βλέπει τηλεόραση, δε διαβάζει εφημερίδες.

Τα ΜΜΕ για να μην χάσουν την αξιοπιστία τους και για να ε-

ξακολουθούν οι ιδιοκτήτες τους να κερδίζουν είναι αναγκασμένα να παρακολουθούν τους συσχετισμούς της ταξικής δύναμης που υπάρχουν στην κοινωνία. Το γκρέμισμα της φιλελεύθερης κυβέρνησης της ΝΔ έβαλε σε κρίση τον "Ελεύθερο Τύπο" που το '89 ήταν πρώτος σε κυκλοφορία.

Οι αγώνες της ΕΑΣ και η διάθεση των εργατών για σύγκρουση με την κυβέρνηση Μητσοτάκη ανάγκασε τον Σκάι να το παίξει φιλικά προσκείμενος στους απεργούς για να κερδίσει την πρώτη θέση στην ακροαματικότητα.

Τα ΜΜΕ όχι μόνο δεν είναι πανίσχυρα, αλλά ο περισσότερος κόσμος είναι αγανακτισμένος από τη λειτουργία τους. Ο έλεγχος της πληροφόρησης από τους οικονομικά ισχυρούς, ο κιτρινισμός, η βία, η εισβολή των Media στην προσωπική ζωή των απλών ανθρώπων κάνουν πολλούς ανθρώπους να απαιτούν μια λύση σε όλα αυτά. Σ' αυτή την αγανάκτηση αυτοπροβάλλεται σαν από μηχανής θεός ο Βενιζέλος και το νομοσχέδιό του, μοιράζοντας υποσχέσεις για δικαιοσύνη και αντικειμενική πληροφόρηση. Ομως όμως όποιος περιμένει λύση από το νομοσχέδιο Βενιζέλου, περιμένει άδικα. Η σύγκρουση με όλα αυτά τα φαινόμενα θα σημαίνει σύγκρουση με τους καπιταλιστές που τα ελέγχουν. Και το ΠΑΣΟΚ ούτε μπορεί ούτε θέλει να συγκρουστεί με τους καπιταλιστές.

Ετσι το νομοσχέδιο ενώ πρώτη προτεραιότητα υποτίθεται πως έχει τον έλεγχο και την αποτροπή της συγκέντρωσης ΜΜΕ στα χέρια λίγων, στην πραγματικότητα κινείται στην αντίθετη κατεύθυνση.

Απαγορεύει να κατέχει κάποιος και εφημερίδα και ραδιοφωνικό και τηλεοπτικό σταθμό αλλά επιτρέπει να κατέχει δύο από τα παραπάνω μέσα. Ταυτόχρονα δίνει τη δυνατότητα σε οποιοδήποτε συγγενή του να κατέχει άλλα δύο αρκεί να μπορεί να αποδείξει την οικονομική του αυτοτέλεια. Πιο καλοτραβηγμένη φωτογραφία της οικογένειας Βαρδιναγιάννη δεν γίνεται.

Πέρα από τα ιδιοκτησιακά, όλα τα υπόλοιπα είναι γενικόλογες αναφορές. Το κάθε κανάλι, για παράδειγμα, καλείται να καταθέσει ένα κώδικα δεοντολογίας που θα καταρτίσει ο ιδιοκτήτης του κατά την κρίση του και τον οποίο αυτοδεσμεύεται(!!) να τηρήσει. Αυτή η γενικολογία θέτει ένα ζήτημα ερμηνείας του νόμου. Ποιος και για όφελος ποιου θα ερμηνεύει τις διάφορες διατάξεις. Για παράδειγμα η διάταξη που λέει ότι οι τηλεοπτικοί σταθμοί "οφείλουν να μη μεταδίδουν στα ειδησιογραφικά τους προγράμματα φυσικές σκηνές βίας, χωρίς αυτό να είναι αναγκαίο για την πληροφόρηση του κοινού ως προς κάποιο γεγονός".

Το ποιος κρίνει τί είναι αναγκαίο και τί όχι και με ποια κριτήρια είναι ένα ζήτημα, αφού στην πραγματικότητα αυτό σημαίνει ότι θα το κρίνουν οι καπιταλιστές ιδιοκτήτες με βάση τα συμφέροντά τους. Ετσι μπορεί να κρίνεται αναγκαία η παρουσίαση πτωμάτων από τους σεισμούς στο Αίγιο αλλά να μην κρίνεται αναγκαία η παρουσίαση του άγριου ξυλοδαρμού της διαδηλώτριας Μέλπως Κορωναίου από τα φασιστοειδή της αστυνομίας.

Στην πραγματικότητα η μόνη δύναμη που θέλει και μπορεί να συγκρουστεί με τους βαρώνους των Media είναι η εργατική τάξη. Στη σύγκρουση αυτή ιδιαίτερο ρόλο έχουν να παίξουν οι ίδιοι οι εργαζόμενοι στα ΜΜΕ.

Είναι λάθος να ταυτίζει κανείς το σύνολο των εργαζόμενων στα ΜΜΕ με τους ελάχιστους καλοπληρωμένους δημοσιογράφους τύπου Χατζηνικολάου, Παναγιωτόπουλου ή τους διευθυντές ειδήσεων που και εξαιρετικά καλοπληρωμένοι είναι και ταυτισμένοι με την εργοδοσία και την κυρίαρχη ιδεολογία. Πίσω από αυτούς τους "λαμπρούς αστέρες" βρίσκεται ένα πολύ μαζικοποιημένο και πολύτιμο εργατικό δυναμικό: Δημοσιογράφοι, διοικητικό προσωπικό, τεχνικοί, κλητήρες, γραφίστες, χειριστές Η/Υ, φωτοσυνθέτες, τυπογράφοι κ.λπ.

Η συντριπτική πλειοψηφία αυτού του δυναμικού εργάζεται κάτω από τις πιο άθλιες συνθήκες. Για παράδειγμα, αν θεωρήσουμε τους δημοσιογράφους το πιο προνομιούχο κομάτι εργαζόμενων θα δούμε ότι οι συνθήκες εργασίας της συντριπτικής πλειοψηφίας πολύ απέχει από αυτές των "αστέρων".

Για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα εργάζονται σαν δόκιμοι, χωρίς πρόσληψη, αμοιβή (εκτός κάποιων ελάχιστων οδοιπορικών) ωράριο, άδειες, ασφάλιση. Μετά την πρόσληψή τους η αμοιβή είναι γύρω στις 100.000 δρχ. Το ωράριό τους, αν και η σύμβαση της ΕΣΗΕΑ προβλέπει 5ωρη εργασία, καταστρατηγείται σε απίστευτο βαθμό.

Για τα πρώτα 5 χρόνια εργασίας είναι ασυνδικάλιστοι, αλλά και όταν διαβούν τις πύλες της ΕΣΗΕΑ, η συμπαράσταση από το σωματείο τους, αν για παράδειγμα απολυθούν, είναι μόνο λεκτική.

Και αν αυτά ισχύουν για τους δημοσιογράφους, στις υπόλοιπες κατηγορίες εργαζομένων τα πράγματα είναι χειρότερα.

Η ΕΠΗΕΑ και η ΕΤΗΠΤΑ, που συνδικαλίζουν τους υπάλληλους λογιστηρίου και τους τυπογράφους αντίστοιχα, και πολλές κατηγορίες εργαζομένων αφήνουν ακάλυπτες, και στην ουσία είναι σωματεία σφραγίδες.

Η λύση βρίσκεται στην οργάνωση των εργαζόμενων στα ΜΜΕ ανά χώρο δουλειάς. Σωματεία που θα οργανώνουν όλους τους εργαζόμενους σε μια εφημερίδα ή ένα κανάλι, ανεξάρτητα αν είναι δημοσιογράφος ή κλητήρας.

Αυτού του τύπου η οργάνωση σπάει και το συντεχνιασμό της ΕΣΗΕΑ, της ΕΠΗΕΑ και της ΕΤΗΠΤΑ και επιτρέπει τις πρωτοβουλίες από τη βάση μέσα από διαδικασίες γενικών συνελεύσεων ανά χώρο δουλειάς κάθε φορά που ανακύπτει κάποιο πρόβλημα.

Πάνω απ' όλα όμως, ο συνδικαλισμός ανά χώρο είναι ένα πολύ ισχυρό εργαλείο, τόσο για την υπεράσπιση των συνθηκών εργασίας και αμοιβής των εργαζόμενων, όσο και για να ασκούν έλεγχο σε φαινόμενα κιτρινισμού, παρουσίασης φασιστικών και ρατσιστικών ιδεών ή επιθέσεων πάνω στην υπόλοιπη εργατική τάξη.

Μια μέρα απεργίας σε κάποιο συγκεκριμένο μέσο είναι πολύ μεγάλη οικονομική πίεση στον ιδιοκτήτη του, τη στιγμή που κυκλοφορούν ή εκπέμπουν οι ανταγωνιστές του. Ετσι για παράδειγμα, στην "Ελευθεροτυπία" όταν άνοιξε το ζήτημα των ρατσιστικών και φασιστικών ιδεών της ΜΑΥΡΗΣ ΤΡΥΠΑΣ στη συνέλευση των δημοσιογράφων η πλειοψηφία ήταν ενάντια στα ρυπαρογραφήματα της τελευταίας σελίδας. Δεν υπήρχε όμως η οργάνωση για να επιβάλλουν να κυκλοφορεί λευκή η τελεταία σελίδα της "Ελευθεροτυπίας".

Αυτή τη δύναμη την είχαν οι εργαζόμενοι στη βρετανική SUN και επέβαλαν το 1985 να κυκλοφορήσει λευκή η πρώτη σελίδα της εφημερίδας, επειδή έκανε χυδαία επίθεση στην απεργία των ανθρακωρύχων.

Ο συνδικαλισμός μέσα στο χώρο δουλειάς πέρα από το ό,τι είναι απαραίτητος δεν είναι και αδύνατος να επιτευχθεί. Απλά μέχρι σήμερα δεν έχει γίνει καμιά σοβαρή προσπάθεια σ' αυτή την κατεύθυνση.

Αυτό είναι το πολιτικό καθήκον για την αριστερά σήμερα και όχι η λογική "τσακίστε τους ρουφιάνους των ΜΜΕ". Οχι μόνο γιατί αν οι διαδηλωτές κυνηγάνε τους οπερατέρ δεν θα υπήρχαν τα πλάνα από τον ξυλοδαρμό των συνταξιούχων ή η φωτογραφία από την κακοποίηση της Μ.Κορωναίου. Αλλά και γιατί στους εργαζόμενους στα Media βρίσκεται η μόνη δύναμη που μπορει να σταματήσει την ασυδοσία τους.

Βαγγέλης Καραγιώργος

Ηταν ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος αντιφασιστικός;

Εκατομμύρια άνθρωποι αγωνίστηκαν για τη συντριβή των Ναζί. Τι σχέση είχαν, όμως, οι δικοί τους αγώνες και προσδοκίες με τον πόλεμο του Τσώρτσιλ, του Ρούσβελτ και του Στάλιν;

Τον Μάιο, η επέτειος των 50 χρόνων από το τέλος του Β' Παγκόσμιου Πόλεμου στην Ευρώπη, γιορτάστηκε με πανηγυρικές εκδηλώσεις στο Λονδίνο, στο Παρίσι και στη Μόσχα. Ομιλίες, εκπομπές στην τηλεόραση και αφιερώματα στον τύπο πρόσφεραν άφθονο λιβανωτό στον Ρούζβελτ, τον Τσώρτσιλ και τον Στάλιν, "τους τρεις μεγάλους ηγέτες του αντιφασιστικού αγώνα".

Είναι αμφίβολο αν αυτά τα υμνολόγια θα επαναληφθούν τον Αύγουστο, όταν συμπληρώνονται 50 χρόνια από το τέλος του Β' Παγκόσμιου Πόλεμου στην Ασία. Το φρικιαστικό έγκλημα της καταστροφής της Χιροσίμα και του Ναγκασάκι με τις πρώτες ατομικές βόμβες της ιστορίας δεν αφήνει πολλά περιθώρια για εξωραϊσμό των νικητών του πολέμου.

Οι φωτογραφίες με το "μανιτάρι" της ατομικής έκρηξης στη Χιροσίμα δεν προσφέρονται για "αντιφασιστική" νοσταλγία όπως οι φωτογραφίες από την είσοδο του ρώσικου στρατού στο Βερολίνο. Ο χαραχτήρας του πόλεμου, όμως, δεν μπορεί να κατακερματιστεί κατά ήπειρο, ή κατά χώρα.

Στην πραγματικότητα, ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος ήταν ένας ιμπεριαλιστικός πόλεμος για το μοίρασμα του κόσμου ανάμεσα στις Μεγάλες Δυνάμεις, όπως και ο Α' Παγκόσμιος. Για την ακρίβεια ήταν η συνέχειά του.

Για τις άρχουσες τάξεις των "δημοκρατικών" Συμμάχων το κεντρικό ζήτημα του πόλεμου ήταν η παγκόσμια ηγεμονία, ενώ οι σχέσεις τους με τους φασίστες ήταν αντιφατικές: συνεργάστηκαν με φασιστικά κόμματα και καθεστώτα πριν, στη διάρκεια και μετά τον πόλεμο. Πιο πολύ φοβόντουσαν το ξέσπασμα επαναστάσεων στο τέλος του πολέμου, παρά τους φασίστες αντίπαλούς τους. Ο ρόλος του Τσώρτσιλ και του Σκόμπι στην Ελλάδα τον Δεκέμβρη του '44 δεν ήταν η εξαίρεση, αλλά ο κανόνας.

Η προοπτική ότι ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος θα τελείωνε όπως και ο Πρώτος, με ένα κύμα επαναστάσεων, γινόταν χειροπιαστή μέσα από τις αντιφασιστικές διαθέσεις της εργατικής τάξης σε όλες τις χώρες. Οι φοβερές εμπειρίες από τις βαρβαρότητες των Ναζί έσπρωχναν εκατομμύρια εργάτες στην Αντίσταση στις κατεχόμενες χώρες και δημιουργούσαν τρομακτικές αντιφάσεις για τις άρχουσες τάξεις των Συμμάχων. Οι αντιφασιστικές διακηρύξεις τους έρχονταν σε σύγκρουση με τους ιμπεριαλιστικούς στόχους και τις ταξικές μεθόδους που χρησιμοποιούσαν στον πόλεμο.

Με άλλα λόγια, χάρη στην αντιφασιστική διάθεση των μαζών σε όλες τις εμπόλεμες χώρες, ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος μπορούσε να είναι όχι μόνο η συνέχεια του πρώτου, αλλά να έχει και την ίδια εξέλιξη: να μετατραπεί από ιμπεριαλιστική σφαγή σε ξέσπασμα νικηφόρων εργατικών επαναστάσεων. Αυτό, όμως, δεν ήταν αυτόματο. Απαιτούσε ηγεσίες μέσα στο εργατικό κίνημα ικανές να επαναλάβουν το 1939-45 το ρόλο του Λένιν και του Τρότσκι το 1914-18. Αυτή ήταν η καθοριστική διαφορά ανάμεσα στους δυο παγκόσμιους πόλεμους.

Τα ζωτικά συμφέροντα

Οι αστοί ιστορικοί συνηθίζουν να εμφανίζουν το ξέσπασμα του πόλεμου σαν αποτέλεσμα της "μεγαλομανίας" του Χίτλερ. Ξεκόβουν τις αρπακτικές βλέψεις της ναζιστικής Γερμανίας από τις ανάγκες του γερμανικού καπιταλισμού και τις αποδίδουν στο χαρακτήρα ενός "παρανοϊκού δικτάτορα". Η πραγματικότητα είναι διαφορετική. Το πρόγραμμα επανεξοπλισμού της Γερμανίας και κατάκτησης "ζωτικού χώρου", εξυπηρετούσε τις ανάγκες των καπιταλιστών και γι' αυτό στήριξαν την άνοδο των Ναζί στην ε-

Μελανοχίτωνες του Μόζλεϊ

ξουσία.

Η Γερμανία, ηττημένη στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, μπήκε στη βαθιά κρίση της δεκαετίας του '30 χωρίς αποικίες. Ενώ η Βρετανία και η Γαλλία είχαν τη δυνατότητα να αντιμετωπίσουν την κρίση και την κατάρρευση του διεθνούς εμπορίου με έναν "απομονωτισμό" στις αυτοκρατορίες τους, ο γερμανικός καπιταλισμός βρήκε αυτό το δρόμο κλειστό.

Η αρπαγή της Πολωνίας, που τότε κατείχε το 50% των παγκόσμια γνωστών αποθεμάτων κάρβουνου, η προώθηση προς τα πετρέλαια του Καύκασου και της Μέσης Ανατολής, ήταν καίρια ζητήματα για τον γερμανικό ιμπεριαλισμό.

Το ίδιο κριτήριο, ο έλεγχος των περιοχών που μπορούσαν να καλύψουν καταρχήν τις ενεργειακές ανάγκες του, καθόρισε τους στόχους και τις προτεραιότητες του γιαπωνέζικου ιμπεριαλισμού. Στο πιο κρίσιμο σημείο του πόλεμου το 1941-42 προτίμησε να ρίξει το βάρος της πολεμικής μηχανής του στην κατάκτηση της Ν.Α.Ασίας, στα πετρέλαια της Ινδονησίας και όχι στο άνοιγμα δεύτερου μετώπου σε βάρος της Ρωσίας, όπως ζητούσε ο Χίτλερ. Το Γιαπωνέζικο Γενικό Επιτελείο δήλωνε απερίφραστα: "το πετρέλαιο είναι το αδύνατο σημείο της αυτοκρατορίας μας".

Ο πόλεμος είχε σαφώς χαρακτήρα ιμπεριαλιστικής αρπαγής από τη μεριά του Αξονα. Αλλά και οι δυτικοί Σύμμαχοι δεν μπορούν να ισχυριστούν ότι μπήκαν στον πόλεμο για να υπερασπίσουν τα "δημοκρατικά ιδεώδη". Ολες οι άρχουσες τάξεις -και της Βρετανίας και της Γαλλίας και των ΗΠΑ- είχαν φλερτάρει με τους φασίστες και στο εσωτερικό και στο εξωτερικό.

Στη Βρετανία οι "μελανοχίτωνες" του Μόζλεϊ είχαν μαζί τους τις συμπάθειες του θρόνου, μεγάλου μέρους της Βουλής των Λόρδων και μεγιστάνων του τύπου, όπως ο λόρδος Ρόδερμερ, εκδότης της Ντέιλι Μέιλ. Το γεγονός ότι δεν κατάφεραν να πάρουν τις διαστάσεις του Χίτλερ ή του Μουσολίνι οφείλεται κατά κύριο λόγο στις κινητοποιήσεις της εργατικής τάξης του Λονδίνου. Ο Τσώρτσιλ τότε συνήθιζε να μιλάει με θαυμασμό για τα επιτεύγματα του Μουσολίνι "που έκανε τα τρένα να φεύγουν στην ώρα τους στην Ιταλία". Αυτός που σταμάτησε τους φασίστες μέσα στην Αγγλία ήταν το εργατικό κίνημα. Σε μια μεγαλειώδη αντιφασιστική διαδήλωση που έχει μείνει στην ιστορία με το όνομα "η μάχη της Κέιμπλ Στριτ", οι εργάτες του Λονδίνου τσάκισαν την απόπειρα του Μόζλεϊ να οργανώσει φασιστική παρέλαση-πογκρόμ στις εβραϊκές γειτονιές του Ηστ-Εντ.

Αλλά ενώ οι εργάτες προστάτευαν τους Εβραίους από τους φασίστες μέσα στις ίδιες τις χώρες τους, οι κυβερνήσεις της Βρετανίας, της Γαλλίας και των ΗΠΑ κρατούσαν κλειστά τα σύνορα για τους Εβραίους που προσπαθούσαν να διαφύγουν από τα πογκρόμ του Χίτλερ.

Στη Γαλλία ολόκληρα τμήματα της άρχουσας τάξης αγκάλιασαν τον Πεταίν και το καθεστώς του Βισύ που συνθηκολόγησε και συνεργάστηκε με τους Ναζί.

Πιο πριν, οι άρχουσες τάξεις της Βρετανίας και της Γαλλίας είχαν προσπαθήσει να πετύχουν μια "ειρηνική" μοιρασιά της Ευρώπης με τον Χίτλερ και τον Μουσολίνι. Το Σύμφωνο του Μονάχου, που είχαν υπογράψει οι πρωθυπουργοί Τσάμπερλεν και Νταλαντιέ με τους φασίστες τον Σεπτέμβρη του 1938, νομιμοποιούσε την ναζιστική επικράτηση στην Αυστρία και στην Τσεχοσλοβακία.

Αυτό που καθόρισε τη στάση των Συμμάχων ενάντια στον Αξονα δεν ήταν ο υποκριτικός μέχρι ανύπαρκτος αντιφασισμός τους, αλλά η αδυναμία να μοιράσουν ειρηνικά τον κόσμο. Γι' αυτό άλλωστε, όπως ομολογεί κυνικά ο Βρετανός στρατηγός Γουίλσον, στην περίπτωση της Ελλάδας η βρετανική κυβέρνηση βρέθηκε στην "παράδοξη θέση να υποστηρίζει μια φασιστική κυβέρνηση εναντίον μιας άλλης". Ο Τσώρτσιλ και ο Ρούζβελτ ήταν τόσο "αντιφασίστες" όσο και ο Μεταξάς.

Ο ρόλος του Στάλιν

Για τον περισσότερο κόσμο, αυτό που δίνει αξιοπιστία στους ισχυρισμούς των Συμμάχων ότι έκαναν έναν αντιφασιστικό αγώνα είναι η συμμετοχή της ΕΣΣΔ. Τελικά αυτή η συμμετοχή άλλαξε το χαρακτήρα του πολέμου; Η μήπως ο Στάλιν δεν έπαιξε διαφορετικό ρόλο από τον Τσώρτσιλ και τον Ρούζβελτ;

Κάποτε ακόμα και η τοποθέτηση αυτού του ερωτήματος θεωρούταν ιεροσυλία. Κι όμως, οι αντιφασιστικές περγαμηνές του Στάλιν δεν αντέχουν σε αντικειμενικό έλεγχο.

Το καθεστώς του Στάλιν κουβαλάει στην ιστορία του το στίγμα του Συμφώνου που υπόγραψε με τους Ναζί τον Αύγουστο του 1939, του περιβόητου Συμφώνου Μολότοφ-Ρίμπεντροπ. Με τη συμφωνία αυτή και τα μυστικά πρωτόκολλά της ο Στάλιν και ο Χίτλερ μοίρασαν την Πολωνία. Τον Σεπτέμβρη του '39 οι φασιστικές στρατιές έφτασαν στη Βαρσοβία και ο ρώσικος στρατός κατέλαβε τις ανατολικές επαρχίες της Πολωνίας. Λίγο αργότερα, με νέα συμφωνία με τον Χίτλερ, ο Στάλιν πήρε και τις Βαλτικές χώρες, ενώ σαν αντάλλαγμα ανέλαβε την υποχρέωση να προμηθεύει τους Ναζί με πετρέλαιο. Η συμφωνία επισφραγίστηκε με την παράδοση από τη μεριά του Στάλιν στα χέρια του Χίτλερ μιας ολόκληρης ομάδας Γερμανών αντιφασιστών και Εβραίων που εί-

Ο Μολότοφ υπογράφει το Σύμφωνο με τη ναζιστική Γερμανία κάτω από τα βλέμματα Στάλιν και Ρίμπεντροπ

χαν βρει καταφύγιο στη Ρωσία για να γλυτώσουν από τα Ες-Ες.

Ουσιαστικά ο Στάλιν δεν αντιμετώπισε τον πόλεμο διαφορετικά από τις άλλες μεγάλες δυνάμεις. Το Σύμφωνο Μολότοφ-Ρίμπεντροπ ήταν το ισοδύναμο του Συμφώνου του Μονάχου που είχε υπογράψει ο Τσάμπερλεν με τον Χίτλερ το 1938. Και βέβαια στο τέλος του πόλεμου ο Στάλιν δεν είχε κανένα δισταγμό να συμμετάσχει στη μοιρασιά του κόσμου με τον Ρούζβελτ και τον Τσώρτσιλ στις διασκέψεις της Γιάλτας, της Τεχεράνης και του Πότσδαμ. Με τον ίδιο κυνισμό που ο Τσώρτσιλ μοίρασε ποσοστά επιρροής π.χ. στα Βαλκάνια ("Ελλάδα: Βρετανία 90%, οι άλλοι 10%, Γιουγκοσλαβία: 50%-50% κλπ.") ο Στάλιν προσυπέγραφε.

Οι απολογητές του Στάλιν ισχυρίζονται ότι όλα αυτά ήταν κινήσεις "ρεαλπολιτίκ", που επέτρεψαν στη Ρωσία να εκμεταλλευτεί τις αντιθέσεις των αντίπαλων ιμπεριαλισμών. Ακόμα και σήμερα ο Ριζοσπάστης επιμένει ότι το Σύμφωνο Χίτλερ-Στάλιν έδωσε χρόνο στη Σοβιετική Ενωση να προετοιμαστεί καλύτερα μέχρι τη γερμανική επίθεση τον Ιούνη του 1941.

Αυτά τα επιχειρήματα είναι αβάσιμα. Δεν χρειάζεται να είναι κανείς στρατιωτική μεγαλοφυία για να δει ότι ανάμεσα στο 1939 και το 1941 αυτός που προετοιμάστηκε καλύτερα ήταν ο Χίτλερ, ενώ αυτή που βρέθηκε απροετοίμαστη στην πρώτη φάση (1941-42) ήταν η Ρωσία, γεγονός που κόστισε το μεγαλύτερο μέρος από τα 20 εκατομμύρια νεκρούς της.

Ο στρατός του Στάλιν είχε τις αδυναμίες ενός στρατού που προερχόταν από την ανατροπή της εργατικής εξουσίας. Το σταλινικό καθεστώς, μετά το 1927, κατάστρεψε τις τελευταίες κατακτήσεις της Οκτωβριανής επανάστασης. Πολλοί από τους διοικητές του Κόκκινου Στρατού, αυτοί που είχαν αναδειχτεί από τις μάχες του Εμφύλιου μετά την Επανάσταση του '17, είχαν ξηλωθεί με τα σταλινικά πογκρόμ της δεκαετίας του '30. Τα δικαιώματα των φαντάρων είχαν καταργηθεί ενώ αντίθετα είχαν αποκατασταθεί τα προνόμια των ανώτερων αξιωματικών. Για την ποιότητα των στρατηγών του Στάλιν μαρτυράει το γεγονός ότι από τους 50 περίπου που αιχμαλωτίστηκαν μετά τη χιτλερική εισβολή, οι δέκα συνεργάστηκαν με τους Ναζί στη συνέχεια του πόλεμου!

Οι διάφορες θεωρίες ότι ο Στάλιν εφάρμοσε αντίστοιχη στρατηγική με τον Κουτούζοφ παγιδεύοντας τους Ναζί στα βάθη του ρώσικου χειμώνα, όπως ο στρατάρχης του Τσάρου παγίδεψε το Ναπολέοντα, είναι γελοιότητες και το μόνο που δείχνουν είναι την ευκολία με την οποία ο Στάλιν εμφάνιζε το καθεστώς του σαν συνεχιστή των ιστορικών παραδόσεων της Ρωσίας των Τσάρων.

Τόσο απροετοίμαστο πολιτικά ήταν το καθεστώς για αντιφασιστικό πόλεμο, ώστε ξέθαψε τον Πατριάρχη της Μόσχας όταν επιτέθηκαν οι Ναζί και τον πρόβαλε να κάνει έκκληση στον πληθυσμό για τη σωτηρία της Ρωσίας.

Το Σύμφωνο Μολότοφ-Ρίμπεντροπ είχε προκαλέσει τεράστια σύγχυση στα Κομμουνιστικά Κόμματα και στο εργατικό κίνημα, γιατί η σταλινική προπαγάνδα το εμφάνιζε σαν δρόμο για την εξασφάλιση της ειρήνης! Τον Οκτώβρη του 1939 ο Μολότοφ δήλωνε:

"Η Γερμανία είναι ένα κράτος το οποίο τείνει προς τον άμεσο τερματισμό του πολέμου και την αποκατάσταση της ειρήνης, ενώ η Αγγλία και η Γαλλία που μέχρι χτες αγωνίζονταν κατά, επιμένουν τώρα στη συνέχιση του πόλεμου..."

Η Κ.Ε. του ΚΚΕ με μανιφέστο της στις 20 Απρίλη του 1940 δήλωνε:

"Οι Βαλτικές χώρες δεν φοβούνται! Εχουν προστάτη τη Σοβιετική Ενωση! Να πώς μπορούν όλοι οι λαοί να ασφαλίσουν την ειρήνη και την ελευθερία τους: οι ιμπεριαλιστές αποσβολωμένοι από τη δύναμη των λαών της ΕΣΣΔ τρέμουν ν' αγγίξουν όχι μονάχα τα σοβιετικά εδάφη αλλά και κάθε χώρα που εξασφάλισε τη σοβιετική βοήθεια. Να ο δρόμος που και η Ελλάδα οφείλει να ακολουθήσει, αν θέλει να ζήσει ελεύθερη και ευτυχισμένη. Η Σοβιετική Ενωση γλύτωσε μέχρι σήμερα τη χώρα μας από τον πόλεμο και την υποδούλωση. Τι θα είμαστε σήμερα αν δεν έκοβε -με την επέμβασή της στην Πολωνία- το δρόμο του Χίτλερ προς τα Βαλκάνια;"

(Επίσημα Κείμενα του ΚΚΕ, τόμος Δ', σελ. 485)

Και ο Δημητρώφ επέμενε ακόμα τον Αύγουστο του 1940:

"Το γερμανοσοβιετικό σύμφωνο αποτελεί ένα όργανο ειρήνης. Δεν εξασφάλισε μονάχα την ειρήνη στους λαούς της ΕΣΣΔ μα έδωσε τη δυνατότητα και στους άλλους λαούς, ιδιαίτερα τους βαλκανικούς, να γλυτώσουν απ' τον πόλεμο".

Πώς πρέπει να τα χαρακτηρίσουμε όλα αυτά;

Κέρδισμα χρόνου και προετοιμασία για αντιφασιστικό πόλεμο ή ιδεολογικό αφοπλισμό της μόνης δύναμης που μπορούσε να κάνει γνήσιο αντιφασιστικό αγώνα, δηλαδή της εργατικής τάξης;

Επαναστατική αντιμετώπιση

Στην πραγματικότητα το σταλινικό καθεστώς είχε εγκαταλείψει την προοπτική της στήριξης στην εργατική τάξη από τη γέννησή του. Το δόγμα του "Σοσιαλισμού σε μια μόνο χώρα" σήμαινε ακριβώς αυτό: την οικοδόμηση ενός ισχυρού κράτους στη Ρωσία, ικανού να αντιμετωπίζει τα ιμπεριαλιστικά κράτη με

τους δικούς τους όρους, με "ρεαλπολιτίκ" και όχι με τα "ανεδαφικά οράματα" της εργατικής επανάστασης. Ο Στάλιν θυσίασε την Κινέζικη Επανάσταση του 1927, την Αγγλική Γενική Απεργία του 1926, τον αντιφασιστικό αγώνα στη Γερμανία 1930-33, τις Γαλλικές Καταλήψεις των Εργοστασίων του 1936 και την Ισπανική Επανάσταση του 1936 στο βωμό των "ρεαλιστικών" συμμαχιών του με κάθε λογής δυνάμεις. Σε όλα αυτά τα ζικ-ζακ, το μόνο που ποτέ δεν υπολόγισε είναι την επαναστατική προοπτική της εργατικής τάξης. Γι' αυτό στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο έφτασε πρώτα να βαφτίσει τη χιτλερική Γερμανία "φιλειρηνική" και ύστερα να παρουσιάσει τον Τσώρτσιλ σαν "αντιφασίστα".

Οι μόνοι που προσπάθησαν να χαράξουν μια επαναστατική αντιμετώπιση των εργατών μπροστά στον πόλεμο, ήταν ο Τρότσκι και οι υποστηριχτές του.

Πρώτα απ' όλα ξεκαθαρίζοντας ότι δεν θα έπρεπε οι αντιφασιστικές διαθέσεις των μαζών να συσκοτίσουν τον χαρακτήρα του πολέμου σαν ιμπεριαλιστικού. Το πρώτο καθήκον για τους επαναστάτες ήταν να τονίζουν στους εργάτες ότι ο πόλεμος του Τσώρτσιλ και του Ρούζβελτ δεν ήταν δικός τους. Οι εργάτες δεν θα έπρεπε να εμπιστεύονται τις αντιναζιστικές διακηρύξεις των Συμμάχων. Η απόσταση ανάμεσα σε ένα γνήσιο αντιφασιστικό πόλεμο και στον ιμπεριαλιστικό χαραχτήρα του Β' Παγκόσμιου Πόλεμου θα φαινόταν συγκεκριμένα στην πράξη, τόσο από τους σκοπούς όσο και από τις μεθόδους του Τσώρτσιλ και του Ρούσβελτ.

Η βρετανική κυβέρνηση χρησιμοποιούσε στρατό για να κρατάει υπόδουλη την Ινδία, όπου το 1942 ο Τσώρτσιλ χρησιμοποίησε πολυβόλα για να ματοκυλίσει τις εθνικοαπελευθερωτικές διαδηλώσεις. Το εργατικό κίνημα στη Βρετανία, έλεγε ο Τρότσκι, θα έπρεπε να απαιτεί την απελευθέρωση των αποικιών σαν ενέργεια που θα βοηθούσε στην ήττα του φασισμού.

Ενα άλλο πεδίο αντιπαράθεσης ανάμεσα στις άρχουσες τάξεις των Συμμάχων και στο εργατικό κίνημα ήταν η στάση απέναντι στους πληθυσμούς της Γερμανίας, της Ιταλίας, της Ιαπωνίας και των κατεχόμενων χωρών. Ο Τρότσκι υποστήριζε ότι οι επαναστάτες έπρεπε να προβάλουν την προοπτική των αντιφασιστικών εξεγέρσεων σαν το δρόμο για τη γρήγορη και σίγουρη συντριβή των φασιστικών καθεστώτων σε αντιπαράθεση με τον "ολοκληρωτικό πόλεμο" που προωθούσαν οι κυβερνήσεις.

Ο Τρότσκι δεν έζησε για να δει τα εγκλήματα του Τσώρτσιλ και του Ρούσβελτ που επιβεβαίωσαν απόλυτα αυτή τη θέση του. Οι Σύμμαχοι προτίμησαν να ισοπεδώσουν τη Δρέσδη με μαζικούς βομβαρδισμούς παρά να διακινδυνεύσουν μια επανάληψη της κατάρρευσης του φασιστικού καθεστώτος, όπως είχε γίνει στην Ιταλία. Το πόσο ρεαλιστική ήταν η προοπτική αντιφασιστικών εξεγέρσεων είχε φανεί ήδη από τον Μάρτη του '43 όταν 100.000 εργάτες απεργούσαν στο φασιστοκρατούμενο Τορίνο. Τον Μάρτη του 1944 300.000 εργάτες απεργούσαν στο Μιλάνο ενάντια στη Ναζιστική κατοχή. Οι στρατηγοί των Συμμάχων, όμως, που είχαν ήδη φτάσει στη Ρώμη και στη Φλωρεντία το καλοκαίρι του '44 προτίμησαν να κόψουν κάθε βοήθεια προς την Αντίσταση στη Βόρεια Ιταλία.

Το πόσο προφητική ήταν η φωνή του Τρότσκι φάνηκε και από τα ζητήματα που έβαλε σαν καθήκοντα στη διεξαγωγή του πόλεμου ακόμα και μέσα στον στρατό. Οι άρχουσες τάξεις της Βρετανίας και των ΗΠΑ διατηρούσαν όλα τα ταξικά προνόμιά τους μέσα στη δίνη του πολέμου, ενώ άφηναν τον άμαχο πληθυσμό χωρίς προστασία από τους αεροπορικούς βομβαρδισμούς και έστελναν τους φαντάρους στα μέτωπα στο έλεος του κάθε καραβανά. Οι επαναστάτες, έλεγε ο Τρότσκι, καταγγέλουν τις ταξικές διακρίσεις και διεκδικούν τα δικαιώματα των φαντάρων, ακόμα και μέσα στον πόλεμο. Η αντιφασιστική διάθεση των εργατών οξύνει αυτή τη σύγκρουση με την στρατοκρατία. Αμα θυμηθούμε την εξέγερση στη Μέση Ανατολή την άνοιξη του '44, όταν χιλιάδες Ελληνες αντιφασίστες φαντάροι και ναύτες ήρθαν σε σύγκρουση με τους αξιωματικούς τους σε μια μαζική ανταρσία που καταστάλθηκε από τον βρετανικό στρατό, καταλαβαίνουμε πόσο πραγματικά ήταν τα μέτωπα που έβαζε ο Τρότσκι.

Η ηγεσία του ΚΚΕ, πιστή στις στροφές του Στάλιν και στις αστικές συμμαχίες της, αποκήρυξε τους αντιφασίστες ναύτες και φαντάρους της Μέσης Ανατολής σαν "προβοκάτορες", όπως αργότερα θα εγκατέλειπε τους μαχητές του Δεκέμβρη του '44 και τον Αρη Βελουχιώτη. Παντού οι σταλινικές ηγεσίες αποκήρυξαν την προοπτική ότι μέσα από τη δίνη του ιμπεριαλιστικού πολέμου, το εργατικό κίνημα με αιχμή την αντιφασιστική πάλη έφερνε στην ημερήσια διάταξη την κοινωνική ανατροπή.

Οι δυνάμεις των επαναστατών που έβλεπαν αυτή την προοπτική ήταν τότε πολύ μικρές. Ο Τρότσκι δολοφονήθηκε από τον Στάλιν τον Αύγουστο του 1940. Ο Πουλιόπουλος που είχε την διορατικότητα και το θάρρος να ακολουθεί και να συγκεκριμενοποιεί τις ιδέες του Τρότσκι, έστω και φυλακισμένος στην Ακροναυπλία, εκτελέστηκε από τους φασίστες τον Ιούνη του 1943. Κι όμως, σήμερα, 50 χρόνια από το τέλος του πολέμου, αυτό το λεπτό νήμα παραμένει η πιο πολύτιμη σύνδεση με τις επαναστατικές παραδόσεις, το πιο χειροπιαστό παράδειγμα για το τι σήμαινε επαναστατική αντιμετώπιση για την μετατροπή του ιμπεριαλιστικού πόλεμου σε κοινωνική επανάσταση.

Πάνος Γκαργκάνας

Η αντίσταση στην Ιταλία

Στις αρχές του 1943 η Αντίσταση στα βιομηχανικά κέντρα της Ιταλίας μετατράπηκε σε ανοικτή ανταρσία. Οι εργάτες στο εργοστάσιο Ροζέτι στο Τορίνο έκαναν συνεχείς στάσεις εργασίας. Οι κινητοποιήσεις απλώθηκαν και στο γιγάντιο εργοστάσιο Φίατ Μιραφιόρι και μετά σε άλλα εργοστάσια.

Τα αιτήματα ήταν αποκλειστικά οικονομικά, (οι εργάτες ζητούσαν αποζημίωση για τους βομβαρδισμούς και για το υψηλό κόστος ζωής) όμως η απεργία είχε τεράστιο αντίκτυπο διεθνώς. Ηταν η πρώτη μαζική συλλογική δράση των εργατών ενάντια στο φασιστικό ολοκληρωτισμό.

Μέχρι το τέλος του Μάρτη 100.000 εργάτες είχαν κατέβει σε απεργία. Η κυβέρνηση και οι εργοδότες υποχρεώθηκαν να κάνουν υποχωρήσεις.

Το απεργιακό κύμα έστειλε μια προειδοποίηση στην κυβέρνηση. Ο φασισμός ήταν ευάλωτος. Ετσι όταν άρχισε η συμμαχική απόβαση στην Σικελία τον Ιούλη του '43 ο βασιλιάς ξεφορτώθηκε τον Μουσολίνι. Ο νέος ηγέτης της κυβέρνησης, ο Στρατάρχης Μπαντόλιο, δεν ήταν βέβαια αντιφασίστας. Ελπιζε ότι η Ιταλία θα μπο-

ρούσε να απαγκιστρωθεί από έναν χαμένο πόλεμο, και παίρνοντας την πλευρά των Συμμάχων, να διατηρήσει την κοινωνική τάξη πραγμάτων που και ο φασισμός προστάτευε.

Ταξική πόλωση

Οι Σύμμαχοι ήταν πολύ πρόθυμοι να κάνουν μια τέτοια συμφωνία. Ομως η πτώση του Μουσολίνι ξεσήκωσε τον πληθυσμό. Μαζικές διαδηλώσεις ξήλωσαν τα φασιστικά εμβλήματα, έκαψαν τα κτίρια που στέγαζαν φασιστικές οργανώσεις. Τα αιτήματα έγιναν πολιτικά, και 4.000 εργάτες από το εργοστάσιο Ινοτσέντι διαδήλωσαν στο κέντρο του Μιλάνου ζητώντας τον τερματισμό του πολέμου. Στα μέσα του Αυγούστου έγιναν μεγάλες απεργίες στο Τορίνο και το Μιλάνο με αίτημα τον τερματισμό του πολέμου, και το σταμάτημα της συμμαχίας με την Γερμανία.

Ακόμα και όταν η καταστολή εντάθηκε, όταν ο γερμανικός στρατός κατέλαβε στα μέσα του Σεπτέμβρη την Ιταλία, το κίνημα δεν κάμφθηκε. Η Νάπολη εξεγέρθηκε, ενάντια στους Ναζί και την προσπάθειά τους να επιβάλουν την επιστράτευση για υποχρεωτική εργασία. Τον Γενάρη όλα τα εργοστάσια στην Γένοβα κατέβηκαν σε απεργία διαμαρτυρίας για τις εκτελέσεις οκτώ πολιτικών κρατούμενων από τους Ναζί.

Τον Μάρτη του 1944, ένα χρόνο μετά την πρώτη απεργία στο Τορίνο, στο βιομηχανικό Βορρά της Ιταλίας ξέσπασε μια μαζική πολιτική απεργία. Περίπου 300.000 εργάτες στην περιοχή του Μιλάνου απέργησαν απαιτώντας τον τερματισμό του πολέμου και της βιομηχανικής παραγωγής για τις πολεμικές ανάγκες της ναζιστικής Γερμανίας. (Οι Γερμανοί είχαν στήσει την Δημοκρατία του Σαλό, με επικεφαλής τον Μουσολίνι που είχαν απελευθερώσει από την φυλακή).

Οι απεργίες γρήγορα εξαπλώθηκαν στις υφαντουργίες της Βενετίας, της Φλωρεντίας και της Μπολώνια. Στην πρώτη γραμμή βρέθηκαν οι γυναίκες και οι κακοπληρωμένοι εργάτες. Τον Ιούνη, όταν οι Γερμανοί προσπάθησαν να διαλύσουν εργοστάσια για να λεηλατήσουν τον εξοπλισμό τους και να τον στείλουν στην Γερμανία, οι απεργίες στη Φίατ Μιραφιόρι ανέτρεψαν τα σχέδιά τους.

Στην ύπαιθρο, οι άκληροι εργάτες γης αρνούνταν να θερίσουν για τον στρατό κατοχής, ενώ οι παρτιζάνοι δημιούργησαν απελευθερωμένες περιοχές, όπου έγιναν και προσπάθειες να εφαρμοσμούν περιορισμένες έστω κοινωνικές μεταρρυθμίσεις.

Αυτός ο χρόνος του αγώνα, ήταν κάτι περισσότερο από ένα χρόνο πάλης για να φύγει ο φασισμός. Ηταν μια χρονιά αυξανόμενης ταξικής πόλωσης. Σαν αποτέλεσμα των αγώνων από τα κάτω, ένα ερώτημα έγινε κυρίαρχο: Τί είδους κοινωνία πρέπει να αντικαταστήσει το παλιό καθεστώς;

Τον Ιούνη του 1944 τα συμμαχικά στρατεύματα είχαν ήδη καταλάβει την Ρώμη και προωθούνταν προς την Φλωρεντία, την οποία και κατέλαβαν στα μέσα του Αυγούστου, χάρη σε μεγάλο βαθμό στη βοήθεια των παρτιζάνων που μάλιστα επέβαλαν τον δικό τους νομάρχη, παρά τις επιθυμίες των συμμάχων.

Αυτό σήμανε συναγερμό για τους Αγγλους και τους Αμερικάνους. Το τελευταίο που ήθελαν ήταν να βρεθεί ο βορράς στα χέρια ενός κινήματος της Αντίστασης που επηρεαζόταν από τα όλο και πιο ριζοσπαστικά αιτήματα των εργατών και των αγροτών. Η Ιταλία έπρεπε να γίνει ασφαλής για την παλιά τάξη πραγμάτων. Ετσι το χειμώνα του 1944-45 άφησαν την Αντίσταση στο Βορρά αβοήθητη, να πεινάσει. Οι Ναζί μπόρεσαν να εξαπολύσουν ένα κύμα καταστολής και να διαλύσουν ένα μεγάλο μέρος των αντιστασιακών οργανώσεων. Οι κινητοποιήσεις στις πόλεις γνώρισαν κάμψη σε σχέση με το αποκορύφωμα του Μάρτη του 1944.

Εξέγερση

Ακόμα και έτσι όμως, οι εργάτες δεν σταμάτησαν τον αγώνα. Οι εργατικές συνοικίες στις μεγάλες πόλεις ήταν απαγορευμένες περιοχές για τους φασίστες και τον γερμανικό στρατό. Οταν τελικά την άνοιξη του 1945 οι ναζιστικές στρατιές άρχισαν να καταρρέουν, ξέσπασε ένα τρίτο κύμα αγώνων. Στις 18 Απρίλη μια γενική απεργία και καταλήψεις εργοστασίων στο Τορίνο, έδωσαν το σύνθημα για την ένοπλη εξέγερση στην πόλη, αλλά και στην Γένοβα, και στο Μιλάνο. Στο Μιλάνο 60.000 εργάτες κατέλαβαν τα εργοστάσια. Στην Γένοβα οι παρτιζάνοι παγίδευσαν το γερμανικό στρατό στο κέντρο της πόλης, και υποχρέωσαν τον διοικητή τους να παραδοθεί σ' αυτούς και όχι στο συμμαχικό στρατό.

Μέχρι την Πρωτομαγιά, όλη η Β. Ιταλία ήταν ελεύθερη όχι μόνο από την φασιστική κατοχή, αλλά και από τον έλεγχο των κυρίαρχων τάξεων. Οι εργοδότες έβλεπαν τα εργοστασιά τους καταλλειμένα από καλά οπλισμένους εργάτες.

Ομως παρόλα αυτά, δεν έγινε επανάσταση. Αν και οι κυρίαρχες τάξεις ήταν αποδυναμωμένες λόγω της υποστήριξής τους στον φασισμό, αν και οι μεγάλες μάζες του πληθυσμού είχαν στα χέρια τους τα όπλα, η εξουσία δεν πέρασε στα χέρια των φτωχών και των καταπιεσμένων. Τι εμπόδισε μια τέτοια εξέλιξη;

Συμβιβασμός

Αυτοί που ήθελαν να διατηρήσουν την παλιά τάξη πραγμάτων, βρήκαν αναπάντεχη βοήθεια από το Κομμουνιστικό Κόμμα. Ανάμεσα στο τέλος του 1943 και τον Ιούλη του 1944, το ΚΚ τετραπλασίασε τα μέλη του, και επανέλαβε τους ίδιους ρυθμούς ανάπτυξης τους επόμενους 18 μήνες. Είχε την υποστήριξη των καλύτερων αγωνιστών, και οι κομμουνιστές είχαν κερδίσει απεριόριστο κύρος στο εργατικό και στο κίνημα της Αντίστασης.

Ο Τολιάτι, ο ηγέτης του ΚΚ, βασίστηκε σ' αυτή τη δύναμη, όταν γύρισε από την Μόσχα στο τέλος του Μάρτη του 1944. Ο Στάλιν είχε συμφωνήσει με τον Ρούσβελτ και τον Τσώρτσιλ ότι η Ιταλία θα περνούσε στη δυτική σφαίρα επιρροής. Συνεπώς δεν έπρεπε να γίνει καμμιά ενέργεια που θα υπονόμευε την κυβέρνηση που είχαν επιλέξει οι Δυτικοί.

Αυτό σήμαινε ότι το ΙΚΚ υποστήριξε τον Μπαντόλιο, και απέσυρε την αντίθεσή του στην Μοναρχία, κάτι που το έφερε στα δεξιά μιας σημαντικής μερίδας της ηγεσίας της Αντίστασης. Ο Μπαντόλιο αντικαταστάθηκε από τον Μπονόμι, που δεν ήταν λιγότερο αντιδραστικός, αλλά ήταν λίγο περισσότερο "αξιόπιστος". Το κύρος του ΙΚΚ εξασφάλισε ότι το κίνημα της Αντίστασης θα μπει κάτω από τις διαταγές των νέων πολιτικών και στρατιωτικών αρχών. Ακόμα πιο σημαντική ήταν η υποσχέσή του ότι δεν θα αναλάβει δράση ενάντια στο υπάρχον κοινωνικό σύστημα.

Ο Τολιάτι παρουσίασε αυτή τη γραμμή στους αγωνιστές της βάσης, αφήνοντας να εννοηθεί ότι η προοπτική της επανάστασης δεν εγκαταλείπονταν, απλώς έπαιρνε μια αναβολή. *"Θυμηθείτε"* έλεγε τον Ιούνη του 1944 *"ότι η εξέγερση που θέλουμε δεν έχει σαν στόχο την επιβολή κοινωνικών και πολιτικών μετασχηματισμών με μια σοσιαλιστική και κομμουνιστική έννοια. Αντίθετα, ο στόχος της είναι η εθνική απελευθέρωση και η συντριβή του φασισμού"*.

Υποτασσόμενη στους Συμμάχους, η Αντίσταση αφοπλίστηκε ιδεολογικά. Παραδίδοντας τα όπλα, οι εργάτες και οι χωρικοί δεν ήταν σε θέση να διατηρήσουν τη θέση ισχύος απέναντι στα αφεντικά που είχαν κατακτήσει με την πάλη τους ενάντια στον φασισμό.

Διεθνής αλληλεγγύη των εργατών

Στα τέλη Μάη, στα πλαίσια των εκδηλώσεων Μαρξισμός '95, η ΟΣΕ είχε προσκαλέσει ομιλητές από το περιοδικό *Sosyalist Isci* της Τουρκίας και την *Οργάνωση Εργατική Δημοκρατία* της Κύπρου. Εδώ δημοσιεύουμε τις ομιλίες των συντρόφων.

Ali Safet, "Σοσιαλιστής Εργάτης", Τουρκία

Τον τελευταίο χρόνο η κατάσταση στην Τουρκία έχει αλλάξει δραματικά. Υπάρχει μια άρχουσα τάξη συγχισμένη και διαιρεμένη και μια εργατική τάξη που μετά από πολλά χρόνια οργανώνεται και αμύνεται.

Ο πόλεμος στο Κουρδιστάν και η κρίση στην οικονομία έχουν φέρει την τούρκικη άρχουσα τάξη στην πιο βαθιά κρίση της.

Ο πόλεμος στο Κουρδιστάν υπολογίζεται ότι απορροφά το ένα πέμπτο του προϋπολογισμού κάθε χρόνο, χωρίς να υπολογίζονται τα λεφτά που ξοδεύονται για εξοπλισμούς. Η επίδραση του πολέμου στην οικονομία έχει διαιρέσει τα ίδια τα κόμματα.

Υπάρχουν τρία κόμματα της δεξιάς και τρία σοσιαλδημοκρατικά. Και μόνο αυτή η εικόνα δείχνει την πολυδιάσπαση της πολιτικής εκπροσώπησης των καπιταλιστών. Η αντιμετώπιση του πόλεμου στο Κουρδιστάν - το δίλημμα πολιτική ή στρατιωτική λύση - έχει γίνει το κέντρο των καυγάδων. Κανείς τους δεν έχει μια σταθερή απάντηση, όλοι προχωρούν "βλέποντας και κάνοντας". Αυτό δεν τους κάνει λιγότερο δολοφονικούς, όμως δείχνει το μέγεθος της κρίσης τους. Πίσω από την εικόνα της "ισχυρής κυρίας", της Τσιλέρ, κρύβεται η πολιτική αστάθεια.

Τριανταπέντε χιλιάδες στρατός και αεροπορία εισέβαλαν στο Ιράκ για να χτυπήσουν τους Κούρδους. Ισχυρίζονταν ότι με αυτή την επιχείρηση θα ξεμπέρδευαν με το PKK. Μετά από δυο βδομάδες ανακοίνωσαν ότι σκότωσαν 89 αντάρτες! Στην άρχουσα τάξη επικράτησε σύγχυση. Οι στρατοκράτες δήλωναν ότι "θα μείνουμε μέχρι να τους σκοτώσουμε όλους", η Τσιλέρ ότι "θα μείνουμε ένα χρόνο" και ο Ντεμιρέλ "λίγες βδομάδες". Τελικά αποχώρησαν και τώρα πρέπει να εξηγήσουν γιατί ξόδεψαν τόσα λεφτά, χωρίς να πετύχουν τον στόχο τους.

Ετσι η κυβέρνηση βρίσκεται αντιμέτωπη με δυο μέτωπα.

Τον Απρίλη του 1994 η οικονομία κατέρρευσε. Η λίρα έπεσε 100% απέναντι στο δολλάριο. Η Τσιλέρ ανακοίνωσε ένα σκληρό πρόγραμμα "σταθεροποίησης". Μέσα σε μια νύχτα οι τιμές διπλασιάστηκαν. Τα εργοστάσια άρχισαν να κλείνουν το ένα μετά το άλλο και μπήκε μπροστά ένα πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων.

Ομως, αυτή τη φορά η εργατική αντίσταση άρχισε σχεδόν αμέσως. Στο Ζονγκουλντάκ, στη Μαύρη Θάλασσα, ολόκληρα χωριά ανθρακωρύχων κατέβηκαν σε διαδηλώσεις. Στις χαλυβουργίες του Καραμπούκ το ίδιο. Ταυτόχρονα, σε απεργιακό αγώνα κατέβηκαν ολόκληρα κομμάτια εργαζόμενων στο δημόσιο, απαιτώντας το δικαίωμα στο συνδικαλισμό και αυξήσεις.

Πέρσι στις 20 Ιούλη οργανώθηκε μια 24ωρη γενική απεργία, για πρώτη φορά και από τις τρεις Συνομοσπονδίες μαζί. Τον Νοέμβρη, όταν ανακοινώθηκε ο προϋπολογισμός, η ΤΟΥΡΚ ΙΣ, μια από τρεις Συνομοσπονδίες, κάλεσε μια διαδήλωση στην Αγκυρα. Ηταν η μεγαλύτερη διαδήλωση που έγινε εδώ και δεκαετίες. Στις 20 Δεκέμβρη ξανά γενική απεργία και από τις τρεις Συνομοσπονδίες. Και ξανά στις 20 Απρίλη φέτος. Στην Πρωτομαγιά διαδήλωσαν 50.000 στην Ισταμπούλ, 30.000 στην Αγκυρα, 10.000 στην Σμύρνη, 10.000 στα Αδανα, περισσότεροι από 150.000 σε όλη τη χώρα.

Η διάθεση στην εργατική τάξη αλλάζει διαρκώς. Σε κάθε διαδήλωση το σύνθημα για γενική απεργία εμφανίζεται σχεδόν αυθόρμητα. Ετσι, όταν η δική μας οργάνωση (Socyalist Isci-Σοσιαλιστής Εργάτης) προπαγανδίζει την γενική απεργία η ανταπόκριση είναι πολύ μεγάλη.

Αυτή η ανταπόκριση μας δίνει τη δυνατότητα να προβάλλουμε τα διεθνιστικά συνθήματά μας: "έξω ο στρατός από το Κουρδιστάν", αναγνώριση του δικαιώματος των Κούρδων να αποφασίζουν οι ίδιοι για το μέλλον τους, όχι στον σοβινισμό που δίνει στους φασίστες του Τουρκές την ευκαιρία να προπαγανδίζουν τις ναζιστικές ιδέες τους και να δολοφονούν με την συνεργασία της αστυνομίας, όπως έκαναν πρόσφατα στις εργατογειτονιές των Αλεβιτών στην Ισταμπούλ.

Το καλοκαίρι η Τσιλέρ είναι το πιο πιθανό ότι θα επιχειρήσει να παγώσει εντελώς τους μισθούς. Αυτό δεν πρόκειται να την

βγάλει από την κρίση, αλλά θα δημιουργήσει ένα κύμα εργατικών αντιδράσεων.

Στην Τουρκία έχουμε μια αδύνατη και διαιρεμένη κυρίαρχη τάξη. Εχουμε μια εργατική τάξη που μετά από κάθε της κινητοποίηση γίνεται όλο και πιο μαχητική. Είναι μια κατάσταση πολύ ευνοϊκή για μια επαναστατική σοσιαλιστική οργάνωση, όπως η δική μας. Φέτος στα μέσα του Μάρτη το Socyalist Isci οργάνωσε το τριήμερο "Μαρξισμός για τη νεολαία", που συμμετείχαν 450 αγωνιστές. Μέσα στους δυο τελευταίους μήνες έχουμε διπλασιάσει τα μέλη μας. Εχουμε τρεις τοπικούς πυρήνες στην Ισταμπούλ, δυο στην Αγκυρα, ένα στην Σμύρνη και σύντομα είμαι σίγουρος ότι θα τους αυξήσουμε.

Ο σταλινισμός στην τουρκική αριστερά, που παλιά ήταν παντοδύναμος, σήμερα έχει καταρρεύσει. Η σοσιαλδημοκρατία περνάει τη μεγαλύτερη κρίση της, εξ αιτίας της συγκυβέρνησης με την Τσιλέρ. Εχουμε τη δυνατότητα να επηρεάζουμε αριθμούς εργατών πολύ μεγαλύτερους από το μέγεθός μας.

Είμαστε αισιόδοξοι ότι στο "καυτό" καλοκαίρι που έρχεται, οι ευκαιρίες να ριζώσουμε στους εργατικούς χώρους και στη νεολαία, θα πολλαπλασιαστούν.

Ντίνος Αγιομαμίτης, "Εργατική Δημοκρατία", Κύπρος

Η κυβέρνηση στην Κύπρο προσπαθεί να παρουσιάσει ότι οι Ελληνοκύπριοι και οι Κούρδοι έχουν έναν αγώνα κοινό: η Τουρκία όπως καταπιέζει τους Κούρδους και τους αρνείται το δικαίωμα στην αυτοδιάθεση, έτσι "καταπιέζει" και τους Ελληνοκύπριους συντηρώντας την διχοτόμηση του νησιού.

Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι οι Κούρδοι κάνουν ένα δίκαιο αγώνα και πρέπει να έχουν την υποστήριξη του κάθε εργαζόμενου, κάθε σοσιαλιστή. Αλλά το να συγκρίνει η ελληνοκυπριακή άρχουσα τάξη τον εαυτό της με τους Κούρδους είναι μια λαθροχειρία του χειρίστου είδους.

Ο τουρκικός στρατός το '74, σκότωσε, λεηλάτησε, δημιούργησε χιλιάδες πρόσφυγες. Ομως, ακριβώς τα ίδια και χειρότερα έχει κάνει η ελληνοκυπριακή άρχουσα τάξη μαζί με τον ελληνικό στρατό το 1963, το 1964, το 1967, όταν ξεκίνησαν πρώτοι την πολιτική των "εθνικών εκκαθαρίσεων".

Να σταθούμε λίγο σε αυτό το κομμάτι της ιστορίας της Κύπρου, που συστηματικά αποκρύπτεται.

Οι εργάτες της Τουρκίας βρίσκονται ξανά σε κίνηση

Ηδη από το 1958, η ΕΟΚΑ είχε σκοτώσει περισσότερους Τουρκοκύπριους και Ελληνοκύπριους αριστερούς, από ό,τι Αγγλους αποικιοκράτες. Το 1963 ο Μακάριος αφαίρεσε από τους Τουρκοκύπριους μια σειρά από δικαιώματα. Οι Τουρκοκύπριοι αντέδρασαν και οι εθνικιστικές συμμορίες του φασίστα Σαμψών, αλλά και του Λυσσαρίδη, οργάνωσαν ένα μαζικό πογκρόμ με αποτέλεσμα εκατοντάδες νεκρούς Τουρκοκύπριους.

Το 1967, δυο τουρκοκυπριακά χωριά, η Κοφίνου και ο Αγιος Θεόδωρος ισοπεδώθηκαν από την ελληνοκυπριακή Εθνοφρουρά και τα ελληνικά τανκς. Μεταξύ 1963 και 1967, η ελληνοκυπριακή άρχουσα τάξη κατάφερε να στριμώξει τους Τουρκοκύπριους, που αποτελούσαν το 18% του πληθυσμού, σε "θύλακες" που αντιστοιχούσαν στο 4,8% του εδάφους! Ολα αυτά τα πέτυχαν με τη βοήθεια 20.000 ελληνικού στρατού και 200 αρμάτων μάχης, μια "βοήθεια" παρόμοια με αυτή που ζητάει και σήμερα ο Κληρίδης όταν στήνει τα "ενιαία αμυντικά δόγματα" με τον Αρσένη.

Είναι χυδαία υποκρισία, μετά από αυτό το ένοχο παρελθόν, οι Ελληνοκύπριοι καπιταλιστές να παρουσιάζουν ότι έχουν κάτι κοινό με τους Κούρδους. Αυτοί που βρίσκονταν στη θέση των Κούρδων πριν το 1974, ήταν οι τουρκοκύπριοι αγρότες και εργάτες. Το ό,τι η ελληνοκυπριακή άρχουσα τάξη έχασε το 1974, δεν την απαλλάσει καθόλου από την ευθύνη της.

Η διαμάχη στην Κύπρο είναι άδικη και από τις δυο μεριές. Μοιάζει με τον καυγά ανάμεσα σε δυο συμμορίες, που προσπαθούν να μοιράσουν μια περιοχή για να την λυμαίνονται. Κάνουν συμφωνίες τις οποίες άλλοτε τις τηρούν και άλλοτε όχι.

Ομως, σ'αυτόν τον "καυγά", αυτοί που σκοτώνονται είναι εργάτες, αγρότες, νέοι φαντάροι και από τις δυο πλευρές. Γι'αυτό δεν υπάρχει κανένας λόγος να πάρουμε το μέρος κανενός. Αντίθετα, όλοι εμείς που βρισκόμαστε από κάτω, έχουμε κάθε λόγο να παλέψουμε για ν'απαλλαγούμε και από τις δυο συμμορίες.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι στη διαμάχη στην Κύπρο, ευθύνη τεράστια έχουν οι ιμπεριαλιστικές επεμβάσεις των Μεγάλων Δυνάμεων. Ομως, για να μπορεί το εργατικό κίνημα να συγκρουστεί αποτελεσματικά με τις ιμπεριαλιστικές επεμβάσεις, πρέπει ταυτόχρονα να συγκρουστεί και με τη σοβινιστική πολιτική, την επιθετικότητα και τις διεκδικήσεις της "δικής του" άρχουσας τάξης. Αυτός είναι ο πραγματικός διεθνισμός.

Για τους σοσιαλιστές στην Κύπρο, αλλα και στην Ελλάδα, αυτό σημαίνει να υπερασπιστούμε το δικαίωμα των Τουρκοκύπριων στην αυτοδιάθεση, να ονομάζονται όπως θέλουν, να έχουν τα δικαιώματα που η ελληνοκυπριακή και ελληνική άρχουσα τάξη τους αρνείται. Να απαιτήσουμε να σταματήσει ο οικονομικός, πολιτικός, πολιτιστικός, ακόμα και αθλητικός αποκλεισμός που έχουν επιβάλλει από το 1974 στη Βόρεια Κύπρο. Να συγκρουστούμε με τα πολεμικά δόγματα του Κληρίδη και του Αρσένη και την εκστρατεία για την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ενωση, που μόνο στόχο έχουν να στηρίξουν αυτή την σοβινιστική πολιτική. Μόνο έτσι θα κερδίσουμε την εμπιστοσύνη των τουρκοκύπριων εργατών, μόνο έτσι θα πετύχουμε την ενότητα.

Σήμερα, το "οικονομικό θαύμα" στην Κύπρο που στηρίχτηκε στις θυσίες που επέβαλε η άρχουσα τάξη για "ν' αντιμετω-

πιστεί ο εθνικός κίνδυνος", έχει δώσει τη θέση του σε κλεισίματα εργοστασίων, απολύσεις, σε σκληρή λιτότητα. Τα τελευταία χρόνια είχαμε δυνατές απεργίες, από τους δάσκαλους μέχρι τα τσιμεντάδικα και τον ιματισμό. Πέρσι είχαμε την πρώτη μαζική φοιτητική διαδήλωση που έγινε ποτέ.

Ολα αυτά δίνουν την ευκαιρία στην οργάνωσή μας, την Εργατική Δημοκρατία να παρέμβει και να δείξει στους εργάτες και τους νέους που αγανακτούν και αγωνίζονται ότι εχθροί μας δεν είναι οι εργάτες της άλλης πλευράς, αλλά τ'αφεντικά.

Να δείξει ότι το σύνθημα "Εργάτες στην Ελλάδα, την Τουρκία, στο Κουρδιστάν, στη Νότια και τη Βόρεια Κύπρο, ενωμένοι στην πάλη για τον σοσιαλισμό", είναι το μόνο που μπορεί να φέρει μια μόνιμη, δίκαια και ειρηνική λύση στην περιοχή.

Κώστας Πίττας, ΟΣΕ

"Υπάρχει κάποια πλευρά στην Ελληνοτουρκική διαμάχη που να έχει το δίκιο με το μέρος της"; Για τις εθνικιστικές απόψεις είναι αδιανόητο, ακόμα και να τεθεί αυτό το ερώτημα. Για την άρχουσα τάξη και τα ΜΜΕ το ζήτημα είναι de facto "λυμένο": η Ελλάδα και η Τουρκία είναι "προαιώνιοι εχθροί" και σε αυτή την σύγκρουση η Ελλάδα είναι η "αδικημένη" γιατί οι Μεγάλες Δυνάμεις υποστηρίζουν την Τουρκία.

Αυτή η εικόνα είναι και ψεύτικη και υποκριτική.

Οι Μεγάλες Δυνάμεις σίγουρα έχουν μια μακρά παράδοση βρόμικων επεμβάσεων στην περιοχή: από τον χωρισμό των συνόρων στα Βαλκάνια και την Μέση Ανατολή μέχρι την τωρινή σφαγή της Βοσνίας. Ομως, η "εξάρτηση" από τους ιμπεριαλιστές δεν αρκεί για να εξηγήσει τον ελληνοτουρκικό ανταγωνισμό σήμερα, που οι δυο χώρες ανήκουν πια για δεκαετίες στο ίδιο "στρατόπεδο".

Σήμερα, εκτός από τις μεγάλες ιμπεριαλιστικές δυνάμεις υπάρχουν και οι μικρότεροι ιμπεριαλισμοί που προσπαθούν να επιβληθούν σαν η κυρίαρχη δύναμη μέσα στην περιοχή τους.

Η ελληνική άρχουσα τάξη ποτέ δεν βρέθηκε έξω από αυτή την προσπάθεια.

Τα πετρέλαια, οι αγορές, η δυνατότητα κερδοφόρων επενδύσεων στην Μέση Ανατολή και τα Βαλκάνια ήταν πάντα και είναι μια πολύ "ελκυστική" προοπτική για τους έλληνες καπιταλιστές.

Αρκούν λίγα παραδείγματα από την δράση των ελλήνων "Κροίσων" για να καταρρίψουν τον μύθο της "αδικημένης ψωροκώσταινας".

Ο Λάτσης και ο Βαρδινογιάννης έφτιαξαν τις αμύθητες περιουσίες τους με το πετρέλαιο, διεισδύοντας στη Μέση Ανατολή και τα Βαλκάνια και πατώντας πάνω στις βρόμικες σχέσεις τους με τυρρανικά καθεστώτα, όπως αυτά των Σαουδάραβων σεϊχηδων ή του Τσαουσέσκου στη Ρουμανία.

Τις δεκαετίες του '60 και του '70, τσιμεντοβιομηχανίες, όπως η ΑΓΕΤ των Τσάτσων και ο ΤΙΤΑΝ του Κανελλόπουλου, και μεγάλες κατασκευαστικές εταιρείες, όπως η ΕΔΟΚ ΕΤΕΡ άρπαζαν τα περισσότερα "μεγάλα έργα" στη Μέση Ανατολή. Βιομήχανοι, όπως οι Στρατοκατσαμπαίοι της Πειραϊκής Πατραϊκής έκτιζαν τις αυτοκρατορίες τους κερδίζοντας από τις εξαγωγές στις γύρω χώρες. Και από δίπλα, οι ελληνικές τράπεζες διεκδικούσαν ένα μερίδιο στην αγορά των πετροδολλαρίων.

Στα πλαίσια αυτών των εξορμήσεων η ελληνική άρχουσα τάξη εκμεταλλεύτηκε και τη δυνατότητά της να χρησιμοποιεί την Κύπρο σαν προκεχωρημένο φυλάκιο στην Ανατολική Μεσόγειο, με το αζημίωτο βέβαια και για τους Εελληνοκύπριους συνεταίρους της.

Αυτές οι καπιταλιστικές διεκδικήσεις, όχι μόνο δεν ανήκουν στο παρελθόν, αλλά έχουν ενταθεί σήμερα, με τις ευκαιρίες που έχουν δημιουργηθεί με την κρίση των καθεστώτων της Αν. Ευρώπης: ο Λάτσης και ο αγωγός πετρελαίου από το Μπουργκάς μέχρι την Αλεξανδρούπολη, ο Βαρδινογιάννης και τα πετρέλαια της Ουκρανίας.

Επομένως, η ελληνική άρχουσα τάξη ούτε "φτωχός συγγενής" είναι, ούτε "αδικημένη" από τις Μεγάλες Δυνάμεις στη διαμάχη της με τους Τούρκους ανταγωνιστές της, που διεκδικούν για τους εαυτούς τους τον ίδιο ρόλο στην περιοχή. Η ελληνοτουρκική διαμάχη είναι σύγκρουση ανάμεσα σε δυο τοπικούς υποϊμπεριαλισμούς όπου κανένας δεν έχει το δίκιο με το μέρος του.

Αυτό ισχύει σήμερα όσο ποτέ άλλοτε. Αν το 1974 μπορούσαν να συγκαλύψουν με εθνικιστικούς μύθους τις πραγματικές αιτίες της σύγκρουσης, σήμερα με κυνικό τρόπο λένε: "ο αγωγός τους" και ο "αγωγός μας". Σήμερα, είναι δύσκολο να κρυφτεί η υποκρισία των ελληνικών κυβερνήσεων όταν παριστάνουν τους "φίλους" του καταπιεσμένου Κουρδικού λαού, αλλά την ίδια ώρα μαζί με τους "ευρωπαίους εταίρους" ψηφίζουν νόμους που καταργούν το πολιτικό άσυλο και στέλνουν τους Κούρδους πρόσφυγες πίσω στην Τσιλέρ ή στον Σαντάμ Χουσεϊν.

Το εργατικό κίνημα στην Τουρκία δίνει τις μάχες του ενάντια στην Τσιλέρ και μέσα στις απεργίες οι σύντροφοί μας στο Socyalist Isci παλεύουν ενάντια στους τούρκους καπιταλιστές, τον εθνικισμό της άρχουσας τάξης και την καταπίεση των Κούρδων.

Το καθήκον μας σαν διεθνιστές σοσιαλιστές στην Ελλάδα είναι να δώσουμε την σύγκρουση με τη "δική μας" άρχουσα τάξη.

Ο εχθρός για το εργατικό κίνημα στην Ελλάδα, βρίσκεται μέσα στην ίδια μας τη χώρα. Εχθρός δεν είναι οι εργάτες της άλλης πλευράς των συνόρων, αλλά οι έλληνες καπιταλιστές που για να μεγαλώσουν τα κέρδη τους βάζουν σε κίνδυνο την ειρήνη και τις ίδιες τις ζωές μας.

Δεν έχουμε τίποτα να κερδίσουμε υπερασπίζοντας το "εθνικό συμφέρον" που γεμίζει τις τσέπες του Λάτση και αδειάζει τις δικιές μας. Αντίθετα έχουμε να κερδίσουμε, όχι μόνον την ειρήνη, αλλά έναν κόσμο ολόκληρο ακολουθώντας μια διεθνιστική πολιτική. Μια πολιτική που βάζει πριν απ'όλα το κοινό ταξικό συμφέρον των εργατών στην Αγκυρα, την Αθήνα, την Λευκωσία και έχει σαν προοπτική την πάλη για την ανατροπή αυτού του συστήματος και τον σοσιαλισμό. ■

Απεργιακή διαδήλωση οικοδόμων στη Λευκωσία

Είναι η αλλοτρίωση εμπόδιο;

Συχνά ακούμε ότι η επανάσταση δεν μπορεί να γίνει γιατί οι εργάτες είναι αλλοτριωμένοι. Ο καπιταλισμός, λένε, έχει καταφέρει να καταστρέψει την ίδια την ουσία των ανθρώπων, να τους μετατρέψει σε άβουλα πλάσματα που το μόνο που κάνουν είναι να χαζεύουν μπροστά στην τηλεόραση και το μόνο που σκέφτονται είναι τι θα καταναλώσουν. Και όταν αντιδράνε το μόνο που μπορούν να δείξουν είναι την τυφλή αλλοτριωμένη βία που εκτονώνεται σπάζοντας γήπεδα, βιτρίνες κλπ.

Και όμως, σε πείσμα αυτών που σήμερα χρησιμοποιούν την αλλοτρίωση σαν επιχείρημα ενάντια στην επανάσταση, οι πρώτοι που μίλησαν για αυτήν ήταν οι μεγάλοι επαναστάτες του περασμένου αιώνα.

Για τον Μαρξ και τον Ενγκελς η αλλοτρίωση είναι δεμένη με την ταξική κοινωνία, τον καπιταλισμό. Στην πραγματικότητα δεν είναι παρά η άλλη όψη της εκμετάλλευσης. Μπορεί η σημερινή κοινωνία να καταδικάζει τους εργάτες σε μια αλλοτριωμένη ζωή, όμως, ταυτόχρονα τους δίνει τα όπλα να την παλέψουν, και μαζί της και το σύστημα που την γεννάει, τον ίδιο τον καπιταλισμό.

Με το κεφάλι κάτω και τα πόδια πάνω

Ο Μαρξ δανείστηκε την έννοια της αλλοτρίωσης από τον Χέγκελ, τον θεωρητικό της αστικής επανάστασης. Αλλά και αυτή την έννοια ο Μαρξ χρειάστηκε πρώτα να την αναποδογυρίσει, να την κάνει να "πατάει με τα πόδια στο έδαφος και να πάψει να στέκεται με το κεφάλι κάτω" -όπως έκαναν όλες οι ιδέες του Χέγκελ.

Για τον Χέγκελ η αλλοτρίωση είναι δεμένη με την ανελεύθερη, αναγκαστική εργασία, την εργασία την οποία ο άνθρωπος δεν ελέγχει. Τα προϊόντα αυτής της εργασίας, έλεγε, τα πνευματικά και υλικά δημιουργήματα των ανθρώπων, ξεφεύγουν από τον έλεγχό τους, στρέφονται εναντίον τους και τους καταπιέζουν.

Αυτή η αντίληψη για την αλλοτρίωση ήταν μια άμεση κριτική στο "παλιό καθεστώς" της δουλοπαροικίας, των αγγαρειών και των απονεκρωμένων φεουδαρχικών θεσμών που σάρωσε η Γαλλική Επανάσταση. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η κοινωνία είναι δημιούργημα των ανθρώπων. Αλλά αυτό το δημιούργημά τους, η φεουδαρχική κοινωνία, είχε στραφεί εναντίον τους. Η ανθρωπότητα είχε αποξενωθεί, είχε αλλοτριωθεί, από τον ίδιο της τον εαυτό.

Για τον Χέγκελ όμως, η αλλοτρίωση δεν έπαιζε μόνο αρνητικό ρόλο αλλά ταυτόχρονα και θετικό: η αλλοτρίωση ήταν αυτή που έσπρωχνε την ιστορία μπροστά.

Το αποτέλεσμα της αλλοτρίωσης, έλεγε, είναι σε ορισμένες στιγμές, οι άνθρωποι να έρχονται σε σύγκρουση με τον κόσμο γύρο τους, με το οικοδόμημα που οι ίδιοι έχουν χτίσει. Η αλλοτρίωση έφερνε μαζί της κάθε φορά την επανάσταση, τη νέα κοινωνία, την πρόοδο. *"Το γαλλικό έθνος"* έλεγε ο Χέγκελς για την επανάσταση του 1789 *"περνώντας από το λουτρό της επανάστασής του... απαλλάχτηκε από τους θεσμούς που είχαν στενέψει για το ανθρώπινο πνεύμα σαν παιδικά παπούτσια".*

Ο Χέγκελ δεν έκλεινε τα μάτια μπροστά στην αλλοτρίωση στον καπιταλισμό: ο ίδιος παρομοίαζε τη βιομηχανική κοινωνία με *"ένα σύστημα τυφλό... με άγριο θηρίο που έχει ανάγκη από χαλιναγώγηση".* Και περιέγραφε με τα πιο μελανά χρώματα πώς αυτή η κοινωνία κατέαστρέφει τους ανθρώπους:

"Ένας τεράστιος αριθμός ανθρώπων καταδικάζονται σε βάρβαρες, ανθυγιεινές και επικίνδυνες δουλειές σε εργαστήρια, εργοστάσια και ορυχεία, σε δουλειά που καταρρακώνει και στενεύει τις ικανότητές τους... Μπορεί να περάσει κάποια από την δουλειά του στη μηχανή, αλλά η ζωή του γίνεται αντίστοιχα πιο τυπική... Η πνευματική ζωντάνια, μια γεμάτη και πλούσια ζωή εκφυλίζεται σε μια άδεια δραστηριότητα..."

Ο Χέγκελ ήταν επαναστάτης, αλλά δεν μπορούσε να ξεπεράσει την εποχή του, που ήταν η εποχή του θριάμβου της αστικής τάξης. Παρά την άγρια κριτική του στη "βιομηχανική κοινωνία" ο Χέγκελ κατέληξε τελικά σε συμβιβασμό με τον καπιταλισμό.

Για τον Χέγκελ η αλλοτρίωση δεν ήταν αποτέλεσμα του χωρισμού της κοινωνίας σε τάξεις, αλλά της ίδιας της εργασίας, σε οποιαδήποτε μορφή της: Η εργασία, έλεγε, μετατρέπει μια ιδέα, κάτι που βρίσκεται μέσα μας, κάτι που είναι κομμάτι του εαυτού μας, σε ένα πράγμα, σε κάτι εξωτερικό, αυτόνομο, αποξενωμένο από εμάς τους ίδιους. Η αλλοτρίωση για τον Χέγκελ, είναι το αναπόφευκτο αποτέλεσμα κάθε εργασίας. Το μόνο που μπορεί να κάνει ο άνθρωπος είναι να συμφιλιωθεί μαζί της, να αποδεχτεί το γεγονός ότι ενώ φτιάχνει ολόκληρο τον κόσμο γύρω του, δεν τον

εξουσιάζει. Το μόνο που μπορεί να κάνει ο άνθρωπος είναι να συνειδητοποιήσει ότι είναι αλλοτριωμένος και να συμβιβαστεί. Στα μάτια του ο καπιταλισμός ήταν η κοινωνία που έδινε στους ανθρώπους (ή τουλάχιστον στους φιλόσοφους που ενδιέφεραν στην πραγματικότητα τον Χέγκελ) τη δυνατότητα να αποκτήσουν αυτή την συνείδηση.

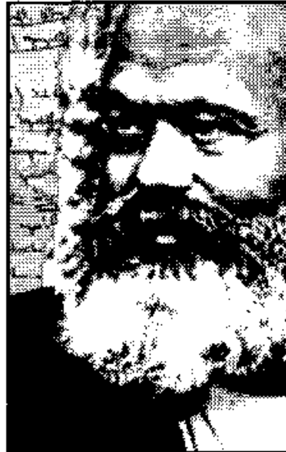
Εκμετάλλευση

Ο Μάρξ εντόπιζε όπως, και ο Χέγκελ, την πηγή της αλλοτρίωσης στην εργασία. Αλλά για τον Μαρξ η εργασία δεν είναι από τη φύση της αλλοτριωμένη. Αντίθετα, η εργασία είναι αυτό που διακρίνει τους ανθρώπους από τους υπόλοιπους ζωντανούς οργανισμούς πάνω στον πλανήτη.

"Οι άνθρωποι" γράφει στην **"Γερμανική Ιδεολογία"** *"μπορούν να διακριθούν από τα ζώα από τη συνείδηση, από τη θρησκεία ή από ότι άλλο θέλετε. Οι ίδιοι όμως αρχίζουν να διακρίνουν τους εαυτούς τους από τα ζώα μόλις αρχίσουν να παράγουν τα μέσα της επιβίωσής τους"*. Ο Ενγκελς έγραψε ολόκληρη μελέτη για το ρόλο της εργασίας στη μετάβαση από τον πίθηκο στον άνθρωπο.

Σε αντίθεση με τον Χέγκελ, ο Μαρξ έλεγε οτι η ταξική κοινωνία, ο καπιταλισμός είναι αυτός που αλλοτριώνει την εργασία, που αποξενώνει τον άνθρωπο από αυτή την "εξανθρωπιστική" δραστηριότητα.

"Όταν γίνεται κτήμα της ατομικής ιδιοκτησίας, η προσωπικότητά μου αλλοτριώνεται στο σημείο που αυτή η δραστηριότητα (η εργασία) γίνεται μισητή, ένα βασανιστήριο, που στην εμφάνιση μόνο μοιάζει με εργασία...".

Πώς γίνεται αυτό; Ο Μαρξ δίνει μια διπλή εξήγηση. Κατ' αρχήν οι εργάτες δεν παράγουν προϊόντα για να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες, αλλά για ανάγκες ξένες, αλλότριες. *"Η εργασία γίνεται κάτι εξωτερικό για τον εργάτη, δηλαδή δεν ανήκει στην ουσιαστική του ύπαρξη. Επομένως δεν επιβεβαιώνει τον εαυτό του στην εργασία, τον αρνείται. Δεν αναπτύσει ελεύθερα την φυσική και πνευματική του ενεργητικότητα αλλά εξευτελίζει το σώμα του και καταστρέφει το μυαλό του"*.

Αλλά δεν είναι μόνο οι ανάγκες ξένες: στον καπιταλισμό ξένο είναι και το προϊόν της εργασίας:

"Ο αλλοτριωμένος (αποξενωμένος) χαρακτήρας της εργασίας εμφανίζεται για τον εργάτη στο γεγονός ότι δεν είναι δική του... ότι δεν του ανήκει... Ενα άλλο πρόσωπο, που είναι ξένο, εχθρικό, ισχυρό και ανεξάρτητο από αυτόν, είναι ο κύριος αυτού του αντικειμένου (του προϊόντος της εργασίας του)".

Αυτή η δεύτερη μορφή αλλοτρίωσης της εργασίας είναι μια μορφή που υπάρχει μόνο στον καπιταλισμό. Οι αγρότες, για παράδειγμα που καλλιεργούν καπνά και τα πουλάνε στην αγορά μπορεί να μην παράγουν προϊόντα για να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες, όμως δεν έχουν άμεση συνείδηση της αλλοτρίωσης της εργασίας τους: μέχρι να πουληθεί, ο καπνός τους ανήκει.

Οι εργάτες στο εργοστάσιο, όμως, ξέρουν κάθε στιγμή ότι αυτά τα οποία φτιάχνουν όχι μόνο δεν είναι δικά τους, αλλά ότι ανήκουν στο αφεντικό, ένα πρόσωπο "ξένο, εχθρικό, ισχυρό και ανεξάρτητο από αυτούς".

Οι καπιταλιστές πουλάνε αυτά τα προϊόντα στην αγορά και τα κέρδη που αποκομίζουν από τη δουλειά που οι εργάτες έβαλαν σε αυτά μεγαλώνουν τα κεφάλαιά τους: αγοράζουν μηχανήματα, χτίζουν καινούργια εργοστάσια, προσλαμβάνουν κι άλλους εργάτες. Με την εργασία τους οι εργάτες χτίζουν το κεφάλαιο, "ένα αντικείμενο αλλότριο που τους εξουσιάζει". Το δημιούργημά τους, η συσσωρευμένη νεκρή εργασία, ζωντανεύει και στρέφεται εναντίον τους.

Εξάρτημα της μηχανής

Στα **"Οικονομικά και Φιλοσοφικά Χειρόγραφα"** (γραμμένα το 1844) ο Μαρξ περιγράφει με γλαφυρό τρόπο πώς το κεφάλαιο έχει μετατρέψει τον εργάτη στο εργοστάσιο σε εξάρτημα της μηχανής: *"Ο πρωτόγονος άνθρωπος και το ζώο έχουν τουλάχιστον την ανάγκη να κυνηγήσουν, να κινηθούν κλπ, την ανάγκη της συντροφικότητας. (Στον καπιταλισμό) οι μηχανές και η εργασία απλοποιούνται για να μπορέσουν να μετατρέψουν ανθρώπινες υπάρξεις, που βρίσκονται ακόμα στην ανάπτυξή τους, που είναι εντελώς ανώριμες, που είναι παιδιά ακόμα, σε εργάτες. Ενώ ο ίδιος ο εργάτης μετατρέπεται σε εγκαταλελειμένο παιδί. Η μηχανή προσαρμόζεται στην αδυναμία του ανθρώπου για να μετατρέψει τον αδύνατο άνθρωπο σε μηχανή..."*

Από την εργασία η αλλοτρίωση απλώνεται πάνω σε όλες τις κοινωνικές σχέσεις. Νεκρά πράγματα "αποχτούν" ζωή ενώ οι ζωντανοί μετατρέπονται σε αντικείμενα. Το κεφάλαιο, αυτή η δύναμη που εξουσιάζει τους εργάτες, αποκτάει "μαγικές" ικανότητες: Η αστική πολιτική οικονομία νομιμοποιεί την εκμετάλλευση και ονομάζει το κέρδος "ανταμοιβή του κεφάλαιου". Ο τόκος, το νοίκι θεωρούνται τα πιό φυσιολογικά πράγματα, σαν να ήταν το κεφάλαιο κάτι ζωντανό, σαν να ήταν αυτό που παράγει τα αγαθά σε αυτή την κοινωνία ακόμα και όταν βρίσκεται κατατεθειμένο στους τραπεζικούς λογαριασμούς ή γυροφέρνει στα χρηματιστήρια.

Την ίδια ώρα οι άνθρωποι -το μυαλό, το σώμα, οι γνώσεις, οι ικανότητές τους- μετατρέπονται σε εμπόρευμα, σε "εργατική δύναμη" που οι ίδιοι πουλάνε στους καπιταλιστές, στην "αγορά εργασίας" με αντάλλαγμα το μεροκάματο, με αντάλλαγμα την επιβίωση. Οι σχέσεις τους δηλητηριάζονται. Ο έρωτας γίνεται και αυτός ένα απλό εμπόρευμα που αγοράζεται και πουλιέται. Η μόνη ανάγκη που αναγνωρίζουν οι καπιταλιστές στους εργάτες είναι να μπορέσουν να πάνε ξανά στο εργοστάσιο την άλλη μέρα.

Ο καπιταλισμός πραγματικά αλλοτριώνει τους εργάτες, καταστρέφει την ζωή τους, τους αποξενώνει όχι μόνο από τους γύρω τους αλλά και από τον εαυτό τους. Αλλά η αλλοτρίωση δεν ξεκινάει από το μυαλό των εργατών, δεν οφείλεται στην "πλύση εγκεφάλου". Οφείλεται σε δυνάμεις που οι εργάτες μπορούν να παλέψουν, στο κεφάλαιο, τους καπιταλιστές, την εκμετάλλευση στο εργοστάσιο.

Η δύναμη της ανάλυσης του Μαρξ δεν βρίσκεται μόνο στον εντοπισμό της καταστροφικής δράσης που έχει το κεφάλαιο πάνω στην ανθρώπινη εργασία, αλλά και στον εντοπισμό της απάντησης. Το εργοστάσιο είναι ο χώρος της εκμετάλλευσης και της αλλοτρίωσης, αλλά είναι και ο χώρος της συλλογικής δύναμης των εργατών. *"Εκεί που χτίζονται τα δεσμά της εργασίας εκεί μπορούν και να τσακιστούν"*, όπως το διατύπωσε η Ρόζα Λούξεμπουργκ.

Και η ιστορία έχει δείξει ότι οι εργάτες με την συλλογικότητά τους μπορούν να τσακίσουν τα αφεντικά και το απάνθρωπο σύστημά τους, απελευθερώνοντας την ανθρωπότητα και χαρίζοντας ξανά στους ανθρώπους την απόλαυση της δημιουργικότητάς τους.

Σωτήρης Κοντογιάννης

Ιουλιανά 1965

Ο ιστορικός *Δημήτρης Λιβιεράτος* έχει γράψει βιβλία για την ιστορία του εργατικού κινήματος από το 1918. Στο άρθρο αυτό μιλάει σε πρώτο πρόσωπο για την εισβολή της εργατικής τάξης στο προσκήνιο εκείνο το καυτό καλοκαίρι.

"*Δεν υπάρχει σχεδόν δεκαετία του εικοστού αιώνα χωρίς επαναστατική έκρηξη στην Ελλάδα*" αναφέρει το πρόγραμμα του "Μαρξισμού 95."

Είναι μια μεγάλη αλήθεια. Οι αγώνες της εργατικής τάξης, των αγροτών, των εργαζόμενων γενικά είναι απέραντοι σ' αυτή τη χώρα. Φέτος κλείνουν 30 χρόνια από τη μεγάλη έκρηξη του 1965 που απετέλεσε σταθμό για την πολιτική εξέλιξη.

Πολλοί νομίζουν ότι ήταν μια αστραπή σε αίθριο ουρανό. Κάτι το ξαφνικό. Δεν είναι αλήθεια. Μπορεί να ξέσπασε αιφνίδια, σε μια συγκεκριμένη στιγμή που δεν περίμενε κανείς. Αλλά είχε προετοιμαστεί από μια διεθνή και ελλαδική συγκυρία.

Η δεκαετία του '60 στην Ευρώπη, αλλά και στον υπόλοιπο κόσμο, ήταν γεμάτη αγώνες και συγκρούσεις. Μέρος αυτών των αγώνων απετέλεσε και ο Ιούλης του 1965, παρόλες τις ιδιομορφίες, όπως άλλωστε και σε κάθε χώρα.

Τη μεγάλη αρχή έκανε η βελγική εργατική τάξη το 1961 με απεργίες και μαχητικές διαδηλώσεις ενός μηνός, με πολλούς νεκρούς και τραυματίες. Με γεγονότα που έφτασαν μέχρι και σε προεπαναστατική κατάσταση.

Την ίδια χρονιά έχουμε σειρά μεγάλων αγροτικών εκρήξεων στην Γαλλία. Καταλαμβάνουν δρόμους, κόβουν συγκοινωνίες, απομονώνουν περιοχές. Ταχτική που θα εφαρμόζεται από τότε μέχρι και σήμερα. Πρόκειται για τις πρώτες μεγάλες αντιστάσεις στο σύγχρονο κυρίαρχο ευρωπαϊκό διευθυντήριο.

Το 1964 έχουμε τις εξεγέρσεις των αμερικανικών Πανεπιστημίων ενάντια στον πόλεμο του Βιετνάμ. Με τη νεολαία του ο αμερικάνικος λαός δείχνει την αντίθεσή του στον πόλεμο, που έτσι κι αλλιώς οδήγησε στην ήττα.

Το 1965 έχουμε τον Ιούλιο στην Ελλάδα. Το 1967 εξεγείρονται οι Γερμανοί φοιτητές. Δίνουν τη μάχη τους κατά της καπιταλιστικής κυριαρχίας κυρίως στα μέσα του Τύπου.

Το 1966-67 έχουμε την Πολιτιστική Επανάσταση στην Κίνα. Τεράστιες εκδηλώσεις ενάντια στην κρατική και κομματική κυριαρχία.

Το 1968 ο Γαλλικός Μάης. Στο Παρίσι, ένα από τα κέντρα του παγκόσμιου καπιταλισμού, επί ένα μήνα κυριαρχεί η εξέγερση των φοιτητών επικεφαλής μεγάλων τμημάτων εργαζομένων. Η ευρύτερα γνωστή εκδήλωση σε όλο τον κόσμο.

Την ίδια χρονιά έχουμε την Ανοιξη της Πράγας. Η Τσεχοσλοβακία προσπαθεί, στηριζόμενη στην κινητοποίηση του λαού της, να σπάσει τα δεσμά της σταλινικής κυριαρχίας.

Αλλά και μικρότερες διαδηλώσεις σε πολλές άλλες χώρες. Πολλοί αναρωτήθηκαν αν πέτυχαν κάτι οι εργαζόμενοι με εκείνη τη σειρά εκδηλώσεων, αφού δεν έφτασαν σε κανένα συγκεκριμένο αποτέλεσμα. Εχουν άδικο και θα πρέπει να σκεφτούν τί θα γινόταν αν δεν υπήρχαν αυτές οι εξεγέρσεις. Ο φασισμός για άλλη μια φορά, με διάφορα προσωπεία απλωνόταν στην Ευρώπη. Εκτός από την Ισπανία, Πορτογαλία που κυριαρχούσαν οι δικτατορίες, η Ελλάδα έπεφτε. Η Κύπρος κινδύνευε. Αλλά το χειρότερο η φασιστικοποίηση απλωνόταν στην Γαλλία, Ιταλία, Γερμανία ανενόχλητη μέσα από τους μηχανισμούς του κράτους. Το μεγάλο κεφάλαιο ήθελε "τάξη και πειθαρχία". Δεν το μπόρεσαν. Οι αντιστάσεις τους ανέτρεψαν τα σχέδια και τους υποχρέωσαν να ξαναγυρίσουν στην κοινοβουλευτική ταχτική. Και εν συνεχεία τα φασιστοειδή ξεπατώθηκαν και στις Μεσογειακές χώρες.

Πριν

Ερχόμαστε στον Ιούλη του 1965 στην Ελλάδα. Η προετοιμασία για μια τέτοιας έκτασης έκρηξη είχε αρχίσει από πολλά χρόνια. Μετά τον εμφύλιο η αντίδραση είχε επιβάλει καθεστώς τρομοκρατίας. Ο καπιταλισμός στην Ελλάδα βιαζόταν να κερδίσει το χαμένο καιρό και απαιτούσε κοινωνική πειθαρχία. Δεν ανεχόταν καμιά συζήτηση. Ομως από

το τέλος της δεκαετίας του '50 άρχισαν οι αγώνες. Το κυπριακό έδινε την αφορμή. Οι εργατικές διεκδικήσεις επεξέτειναν την κοινωνική ένταση.

Πολιτικά, η Αριστερά κατάφερε να πάρει πάνω από 25% στις εκλογές του '58, αλλά δεν μπόρεσε να το αξιοποιήσει. Μια συνθηκόλογη πρακτική, δίνει την πρωτοκαθεδρία στην αντιπολίτευση της Ενωσης Κέντρου. Αρχίζει ο ανένδοτος αγώνας μετά τις νόθες εκλογές του 1961 που θα οδηγήσει στην εκλογική νίκη του 1963 και 1964.

Η νεολαία κινητοποιείται με αίτημα 15% για την Παιδεία. Οι εργαζόμενοι με επικεφαλείς τους 200.000 οικοδόμους βρίσκονται συχνά στους δρόμους και αντιμετωπίζουν τις κατασταλτικές δυνάμεις του καθεστώτος. Γεννιέται η μεγάλη συνδικαλιστική κίνηση των 115 συνδικάτων που ξεπερνάει το εμπόδιο των πουλημένων Μακρήδων της ΓΣΕΕ. Στις 24 Μαίου 1963 δολοφονείται ο ανεξάρτητος αριστερός βουλευτής Γρηγόρης Λαμπράκης. Η τεράστια διαδήλωση της κηδείας του δείχνει ότι οι εργαζόμενοι δεν θα υποταχτούν. Πράγματι αρχίζει η αποκάλυψη του Παρακράτους, όπου αποδεικνύεται η άμεση σύνδεση των Ανακτόρων με τον υπόκοσμο της Μακεδονίας. Στις 12/2/64 η Ενωση Κέντρου παίρνει 53% και σχηματίζει αυτοδύναμη κυβέρνηση. Ομως είναι κι αυτή ένα καπιταλιστικό κόμμα που δεν έχει εμπιστοσύνη στο λαό.

Αντί να προχωρήσει σε βαθιές μεταρρυθμίσεις, έρχεται σε συνεχείς συμβιβασμούς με την ηγεσία των Ανακτόρων, τα οποία επιμένουν να ελέγχουν όλους τους κύριους τομείς της κοινωνικής και πολιτικής ζωής, την Ασφάλεια, τις Ενοπλες Δυνάμεις, το απέραντο χαφιεδολόι που φανερώθηκε με τη δολοφονία Λαμπράκη. Εχουν την υποστήριξη της μεγάλης μερίδας του κεφαλαίου σ' αυτήν την πολιτική.

Φοβούνται και την παραμικρή μεταρρύθμιση, πανικοβλημένοι και μετά τον πόλεμο ακόμα από το μεγάλο κίνημα της Κατοχής. Ομως σημειώνουμε ότι το 1964-65 η Ελλάδα είναι η πρώτη χώρα στον κόσμο σε μέρες απεργίας.

Εκρηξη

Με αφορμή αυτό τον έλεγχο άρχισαν τα Ιουλιανά. Ο πρωθυπουργός Γεώργιος Παπανδρέου θέλει να ελέγχει τις Ενοπλες Δυνάμεις, οι οποίες συνομωτούν όπως έδειξε η υπόθεση ΑΣΠΙΔΑ. Τα Ανάκτορα επιμένουν να κρατήσουν τον έλεγχο μέσω του μεγαλοκαπιταλιστή υπουργού Εθνικής Αμύνης Πέτρου Γαρουφαλιά. Για να πιέσει τα πράγματα ο πρωθυπουργός υποβάλει την παραίτησή του, νομίζοντας ότι θα υποχωρήσουν τα Ανάκτορα στην απειλή νέων εκλογών. Ομως η συνομωσία εκδηλώνεται. Η παραίτηση όχι μόνο γίνεται δεκτή αλλά μέσα σε 10 λεπτά ο γηραιός πρωθυπουργός, αυτός ο μέγας συμβιβαστής, κυριολεκτικώς αποπέμπεται.

Με το άκουσμα της είδησης το απόγευμα της 15ης Ιούλη οι πρώτοι νεολαίοι αντιδρούν στο Σύνταγμα. Η αναγγελία αμέσου σχηματισμού τριμελούς κυβέρνησης αποστατών του Κέντρου, αγανακτεί όλη την Ελλάδα. Την επόμενη πάλι οι νεολαίοι στο δρόμο. Η αστυνομία κτυπάει βάρβαρα. Εκατόν δεκατέσσερις τραυματίες και 80 συλλήψεις. Νομίζουν ότι μπορούν να σταματήσουν το κίνημα διαμαρτυρίας κτυπώντας τους νέους διαδηλωτές.

Αλλά αμέσως παίρνει την σκυτάλη η εργατική τάξη. Η Γενική Συνομοσπονδία Εργατών καλεί συγκέντρωση για το Σάββατο το απόγευμα 17 Ιούλη. Ενώ ακόμα δεν έχει δοθεί άδεια, άρχισαν οι προετοιμασίες στις γειτονιές και τα εργοστάσια. Θυμηδία προκάλεσε το γεγονός ότι την τελευταία στιγμή έδωσαν άδεια σε κλειστό χώρο που ήταν το γήπεδο του Παναθηναϊκού στη Λεωφόρο. Λες και ήταν δυνατό να κλειστεί η λαοθάλασσα. Το απόγευμα απ' όλες τις οδούς μεγάλες διαδηλώσεις με επικεφαλείς τα συνδικάτα, τους οικοδόμους ιδιαίτερα, προχωρούν προς την Αλεξάνδρας. Η Αθήνα ξαναζεί την επανάστατική της παράδοση. Δίκαια την αποκαλούν "Αδούλωτη Αθήνα".

Με το τέλος των καθιερωμένων λόγων, οι οργανωτές ζητάνε από τους συγκεντρωμένους *"να διαλυθούν ησύχως, αφού έδειξαν τι ήθελαν"*. Μάταια όμως. Οι δεκάδες χιλιάδες διαδηλωτές δεν ξεκίνησαν απ' όλες τις γωνιές, τα εργοστάσια της Αθήνας, Πειραιά και περιχώρων για να ξαναγυρίσουν πίσω ύστερα από μια βόλτα. Παρά τις προτροπές των οργανωτών, προχωρούν συντεταγμένοι σε τεράστια φάλαγγα, προς το Σύνταγμα. Μένουν με τις ώρες μέχρι αργά το βράδυ. Εκεί στο δρόμο ακούστηκαν για πρώτη φορά τα συνθήματα που έριξαν οι μικρές ομάδες της επαναστατικής αριστεράς και που έγιναν η κραυγή των μηνών της αντίστασης. ΔΗΜΟΨΗΦΙΣΜΑ. *"Παρ'τη μάνα σου και μπρος δεν σε θέλει ο λαός"*, *"ο στρατός με το λαό"* και άλλα τέτοια.

Η Ενωση Κέντρου αλλά και η ΕΔΑ δεν έχουν καμιά διάθεση να θέσουν καθεστωτικό ζήτημα. Το μόνο που ζητάνε είναι συμβιβασμό με τα Ανάκτορα. Να μπορούν να συγκυβερνήσουν, να ανέχονται την αντιπολίτευση, να κάνουν μεταρρυθμίσεις. Τα Ανάκτορα όμως δεν υποχωρούν. Καταλαβαίνουν ότι αν υποχωρήσουν μπροστά στην λαϊκή πίεση αυτό θα σημάνει την αρχή του τέλους τους. Από πίσω το μεγάλο κεφάλαιο πιέζει για τη διάλυση του λαού. Τρέμουν στις τεράστιες κραυγές του πλήθους που απειλητικά διαδηλώνει στο δρόμο.

Τη Δευτέρα ο Γεώργιος Παπανδρέου κατεβαίνει στην Αθήνα αφού έχει δηλώσει ότι θα συνεχίσει την πίεσή του. Τεράστιες μάζες τον υποδέχονται και ζητούν επιμονή και ΔΗΜΟΨΗΦΙΣΜΑ. Στο πρόσωπο του αποπεμφθέντος πρωθυπουργού ο

Τρίτη 27 Ιούλη 1965. Γενική Πολιτική Απεργία και "η μεγαλύτερη και μαχητικότερη απεργιακή φρουρά που έχει δει μέχρι σήμερα η Ελλάδα"

κάθε εργαζόμενος βλέπει τον εαυτό του που τόσες φορές τον έχουν εξευτελίσει τα όργανα και οι χαφιέδες του καθεστώτος τόσα χρόνια. Ο λαός της Αθήνας ζητά συνέχιση του αγώνα. Αλλά από τη Δευτέρα αρχίζουν τις κινητοποιήσεις και οι επαρχίες. Πρωτοφανέρωτες διαδηλώσεις σε όλες τις μεγάλες πόλεις.

Την Τετάρτη 21 Ιούλη η σειρά των φοιτητών στα Προπύλαια. Διαδηλώνουν προς τη Σταδίου. Εκείνη τη μέρα διάλεξε η κυβέρνηση των αποστατών για να κτυπήσει τις διαδηλώσεις. Οι φοιτητές δεν είναι τόσοι πολλοί ούτε πεπειραμένοι όπως οι εργάτες.

Μεγάλες δυνάμεις της αστυνομίας παρατάσσονται Σταδίου και Λαδά. Αποτέλεσμα: 300 τραυματίες και ένας νεκρός, ο Σωτήρης Πέτρουλας. Νεαρός, λεβέντης, ηγέτης μιας ομάδας που έχει ξεκόψει από τις παραδοσιακές οργανώσεις. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της νέας απελευθερωμένης γενιάς.

Την Παρασκευή 23/7 η πάνδημη κηδεία του θα συγκεντρώσει εκατοντάδες χιλιάδες λαού. Θα τον συνοδεύσουν στο Α' Νεκροταφείο με συνθήματα "ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ", "Ο ΣΤΡΑΤΟΣ ΜΕ ΤΟ ΛΑΟ". Οι προσπάθειες των "εφόρων" της ΕΔΑ και του Κέντρου να περιορίσουν τη διαδήλωση ακόμα μια φορά δεν απέδωσαν.

Η κορυφαία όμως στιγμή των Ιουλιανών υπήρξε η Πανεργατική Απεργία της Τρίτης 27 Ιούλη. Οι ηγεσίες νόμιζαν ότι θα είναι ακόμα μια συμβολική εκδήλωση. Ομως παρά τις ελλείψεις προετοιμασίας, σχηματίζονται απεργιακές επιτροπές στα εργοστάσια, τις επιχειρήσεις, τις υπηρεσίες και τις γειτονιές. Τεράστιες φάλαγγες διαδηλωτών κατεβαίνουν προς την πλατεία Δημαρχίας εκείνο το πρωί.

..."Μέσα σε ένα σκληρό και σπάνιο λιοπύρι αρχίζει η συγκέντρωση. Ομιλητές επί ομιλητών περνάνε στο βήμα, λέγοντας τα ίδια και τα ίδια, αρχίζουν να κουράζουν τη συγκέντρωση. Τα συνθήματα είναι αδύνατα. Σήμερα η εδαϊτικη "γραμμή" έχει κατεβάσει και τις τελευταίες εφεδρείες της για να σταματήσει τη συγκέντρωση σε ορισμένα όρια ησυχίας. Εχει δώσει υποσχέσεις στη διεύθυνση της αστυνομίας ότι θα κρατήσει την τάξη. Αλλά ποιανού την "τάξη"; Του κυρίου Τούμπα; Οταν τελειώνει η συγκέντρωση με το διάβασμα του ψηφίσματος, ακούγονται τα συνθήματα: "διαλυθείτε ησύχως", "Δημοκράτες να πάτε στα σπίτια σας" και το πιο γελοίο "Να φανούμε πολιτισμένοι". Με ποιον; Τον κύριο Τούμπα που σκότωσε τον Σωτήρη και αιματοκύλησε την Αθήνα. Οι εργάτες προχωράνε προς την Ομόνοια και από εκεί στην οδό Πανεπιστημίου, αδιαφορώντας για τις συνεχείς σειρές των "εφόρων" που τους εκλιπαρούσαν να γυρίσουν πίσω. Αυτοί ήλθαν για να διαδηλώσουν τη θέλησή τους και όχι να μπαφιάσουν από λόγους στην πλατεία Δημαρχίας. Μια τεράστια εργατοθάλασσα ανεβαίνει ορμητικά προς το Σύνταγμα με συνθήματα "Δημοψήφισμα", "Ο στρατός με το λαό", "Ο Σωτήρης ζει", "1-1-4", "η Αυλή να μαντρωθεί". Τα μαγαζιά κλείνουν, τα τελευταία συγκοινωνιακά μέσα σταματάνε, τα ταξί εξαφανίζονται, η απεργία επιβάλλεται. Η τελευταία διαδήλωση γίνεται η μεγαλύτερη και μαχητικότερη απεργιακή φρουρά που έχει δει μέχρι σήμερα η Ελλάδα. Ολη η ΔΕ της ΕΔΑ και τα συνδικαλιστικά στελέχη προσπαθούν να συγκρατήσουν τον κόσμο. Η εργατιά της Αθήνας επιβάλλει τη θέλησή

της, διαδηλώνει επί ώρες, συντρίβει εμπόδια και δεσμά που την κρατάγανε χρόνια. Αν η διαδήλωση δε γινόταν, η απεργία θα περνούσε απαρατήρητη. Το μεσημέρι όλα τα μαγαζιά θα ήταν ανοιχτά και η συγκοινωνία θα λειτουργούσε με ελάχιστους απεργοσπάστες, σκορπώντας την απογοήτευση.

Η διαδήλωση όμως επέβαλε την απεργία και ήταν η μεγαλύτερη εργατική νίκη. Κανένας δε δούλεψε το απόγευμα και το βράδυ ομάδες νεαρών διαδηλωτών γυρίζουν το κέντρο της Αθήνας με τα συνθήματά τους και τα πανώ τους. Κανείς δεν τόλμησε από τους γενίτσαρους των Αυλικών να βγει και να συγκρουστεί με την εργατιά της Αθήνας, κι αυτό είναι το μεγάλο μήνυμα της συγκλονιστικής απεργιακής μέρας, από τις πιο μεγάλες στα χρονικά του ελληνικού απεργιακού κινήματος"... γράφει το ημερολόγιο της εποχής εκείνης.

Αποτελέσματα

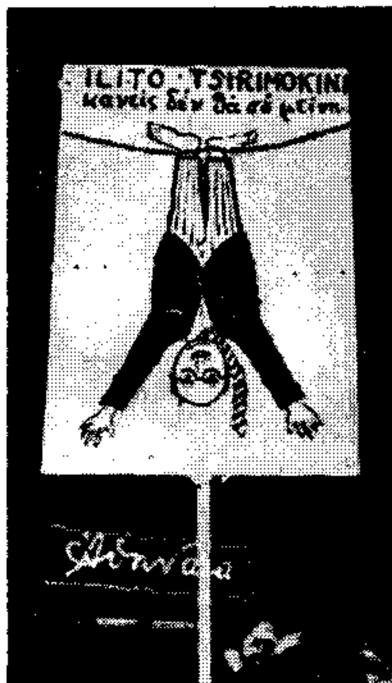
Στις 4/8 πέφτει η κυβέρνηση των αποστατών του Νόβα. Οι διαδηλώσεις συνεχίζονται σχεδόν καθημερινά. Παρά την κούραση και το άγριο ζεστό καλοκαίρι, ο λαός της Αθήνας συνεχίζει. Εριξε την πρώτη αυλική κυβέρνηση. Ομως οι καπιταλιστικοί κύκλοι έχουν τρομοκρατηθεί από την επιμονή του λαού. Φοβούνται το στρατό. Γιατί αν μια μικρή μονάδα περάσει στις διαδηλώσεις τότε αυτό σημαίνει το τέλος του καθεστώτος.

Εντείνουν τις πιέσεις στην Ενωση Κέντρου. Αυτή τη φορά αποσπούν ακόμα ένα κομμάτι βουλευτών και στις 16/8 παρουσιάζουν μια κυβέρνηση Τσιριμώκου. Λαός και συγγενείς κυνηγούν τους βουλευτές να μην αποστατήσουν και την ψηφίσουν. Στις 28 Αυγούστου πέφτει και η δεύτερη κυβέρνηση των ανακτόρων.

Ομως ο αγώνας κρατάει δυο μήνες. Οι ηγεσίες του Κέντρου και της ΕΔΑ δεν δείχνουν κανένα δρόμο ανάπτυξης και τέλους του αγώνα. Το αντίθετο συμβαίνει. Κάθε φορά προσπαθούν και εκλιπαρούν συμβιβασμό. Τελικά στις 6 Σεπτεμβρίου σχηματίζεται η τρίτη Αυλική κυβέρνηση με τον Στέφανο Στεφανόπουλο. Με το τρίτο κλιμάκιο αποστατών του Κέντρου και τις ψήφους της Δεξιάς συγκεντρώνουν 152 βουλευτές επί 300. Ισχνή, αλλά τους αρκεί για τη "νομιμότητα", ύστερα από δυο μήνες προσπάθειες.

Οι τελευταίες διαδηλώσεις εξακολουθούν με το "ΔΗΜΟΨΗΦΙΣΜΑ" και "Κάτω η Μοναρχία". Αλλά είμαστε στον τρίτο μήνα του πρωτοφανούς αγώνα. Οι Ελληνες εργαζόμενοι, φοιτητές, μικροαστοί, αγρότες έριξαν δυο κυβερνήσεις διαδηλώνοντας δυο μήνες. Και αυτά με μια ηγεσία που από την αρχή επιζητούσε συμβιβασμούς και προσπαθούσε να ηρεμήσει τον αγανακτισμένο λαό.

Οι μικρές οργανώσεις της επαναστατικής αριστεράς δεν είχαν το χρόνο να γίνουν η μεγάλη οργάνωση που θα οδηγούσε. Με τις μεγάλες τους προσπάθειες κατάφεραν να παρατείνουν τον αγώνα και αυτό ήταν, για την εποχή εκείνη, ένα μεγάλο βήμα.

Ηλίας Τσιριμώκος, "πρωθυπουργός" των Ανακτόρων, 16-28 Αυγούστου 1965. Ήταν η δεύτερη κυβέρνηση των αποστατών που γκρέμισαν οι διαδηλωτές.

Μετά τα Ιουλιανά τίποτα δεν ήταν σαν και πρώτα. Τα Ανάκτορα, το ισχυρότερο και πιο απαίσιο πολιτικό κέντρο του καπιταλισμού κλονίστηκε. Δεν το αποδέχονται πλέον σαν ηγεσία. Ούτε πια οι Αμερικάνοι το εμπιστεύονται. Και μάλιστα σε μια κρίσιμη γι' αυτούς περίοδο. Εχουν βαθιά και χωρίς ορατό τέλος εμπλακεί στον πόλεμο του Βιετνάμ. Συγχρόνως ετοιμάζονται με το Ισραήλ για μια επίθεση στη Μέση Ανατολή.

Θέλουν μια Ελλάδα "σίγουρη" στα μετόπισθεν. Γι' αυτό τελικά την 21η Απριλίου ξεμασκαρεύτηκε η τελευταία τους εφεδρεία "οι δεύτεροι συνταγματάρχες" για να "σώσουν" τη χώρα, με ανοιχτή δικτατορία. Η αστικοδημοκρατική νομιμότητα εγκαταλείφθηκε και οι Αμερικάνοι ποτέ πια δεν θα ξαναβρούν το κύρος και τη δύναμη που είχαν στην Ελλάδα.

Η Εθνική Ριζοσπαστική Ενωση, το κόμμα της δεξιάς που είχε ιδρύσει ο Καραμανλής έχει χάσει το κύρος του. Ο αρχηγός του έχει αυτοεξοριστεί στο Παρίσι ύστερα από τις εξελίξεις της δολοφονίας του Λαμπράκη. Με επικεφαλής τον Παναγιώτη Κανελλόπουλο είναι υποχρεωμένο να ψηφίζει τις κυβερνήσεις των αποστατών, μέχρι κάποια στιγμή να γίνουν εκλογές. Η τελευταία της κυβέρνηση, σκιώδης και αδύναμη, καταδικασμένη στην ήττα, αφού όλοι ξέρουν ότι θα χάσει τις εκλογές, πέφτει κάτω από τις κλωτσιές των Συνταγματαρχών της Δικτατορίας.

Η Ενωση Κέντρου ουσιαστικά έχει διαλυθεί σαν πολιτικός σχηματισμός. Το πρόσωπο του Γεωργίου Παπανδρέου χρησιμεύει σαν συνδετικός, αλλά χαλαρός, κρίκος. Ενα μέρος έχει πάει στα Ανάκτορα, με τη μέθοδο των αποστατών στα Ιουλιανά. Η αριστερά του ζητάει την ηγεσία του κόμματος. Κατά τη δικτατορία θα περιφέρεται ακόμα το φάντασμά του.

Μέσα από την αντίσταση του ΠΑΚ και κατόπιν το ΠΑΣΟΚ μετά την πτώση της δικτατορίας, θα αλλάξει πρόσωπο. Με τα χρόνια θα προσπαθήσει να κατευθυνθεί προς μια ελληνικού τύπου σοσιαλδημοκρατία.

Η Ενιαία Δημοκρατική Αριστερά όχι μόνο με το νόμιμο πρόσωπό της αλλά και με το παράνομο ΚΚΕ, ουσιαστικά περνά σε μια κρίση χωρίς τέλος. Η ίδια η ΕΔΑ ουσιαστικά θα πάψει να υπάρχει μετά τη δικτατορία. Το ΚΚΕ διασπάται σε δυο περίπου ισομερή κομμάτια το 1968. Είναι η πιο σημαντική διάσπαση, από άποψη όγκου, της ιστορίας του. Ποτέ πια δεν θα ξαναβρεί τη δύναμη και την επιρροή του. Ούτε και την ενότητά του. Η κατάρευση των ανατολικών χωρών θα επιβεβαιώσει απλά αυτή την εξέλιξη.

Τα Ιουλιανά μπορούν να χαρακτηριστούν σαν αφετηρία των σημερινών πολιτικών εξελίξεων. Προδιαγράφουν τους τρόπους πάλης που έριξαν τη δικτατορία. Τη φοιτητική έκρηξη της Νομικής και την εξέγερση του Πολυτεχνείου το 1973. Στην Αριστερά έσπασε η μονοκρατορία του ΚΚΕ. Προπηλακίστηκε σαν ΕΔΑ τις μέρες των Ιουλιανών, όταν οι διαδηλωτές τούς παραμέριζαν σαν "πυροσβέστες", "νοβαλζίνες".

Μια νέα αριστερά γεννήθηκε εκείνες τις βδομάδες. Δεν μπόρεσε να πάρει ακόμα την οριστική της μορφή αλλά προς τα κει βαδίζει. ■

Αρης Βελουχιώτης

Η Αντίσταση μπορούσε να νικήσει!

Συμπληρώνονται 50 χρόνια από τη δολοφονία του Αρη Βελουχιώτη. Με αφορμή αυτή την επέτειο, οργανώθηκαν επιστημονικά συμπόσια και εκδηλώσεις, έγιναν μεγάλα αφιερώματα σε εφημερίδες και περιοδικά.

Αυτό δεν είναι τυχαίο. Ο Αρης είναι σύμβολο του κινήματος της Αντίστασης, του ΕΑΜ -ΕΛΑΣ. Και όχι μόνο αυτό: έκφραζε τη θέληση των εκατοντάδων χιλιάδων αγωνιστών εκείνης της περιόδου, να ξεμπερδέψουν μια και καλή όχι μόνο με το φασισμό αλλά και με όλο το προπολεμικό εκμεταλλευτικό κοινωνικό σύστημα και τους εκπροσώπους του, τον βασιλιά, τη χωροφυλακή και τους καραβανάδες, καθώς και τους συμμάχους και προστάτες τους, τους Αγγλους ιμπεριαλιστές.

Αυτή την ταύτιση με τους πόθους και τις ελπίδες όλου αυτού του κόσμου την πλήρωσε με τη ζωή του. Αρνήθηκε να δεχθεί τον αφοπλισμό που επέβαλε η εξευτελιστική συμφωνία της Βάρκιζας, και κυνηγημένος από τις συμμορίες της δεξιάς και αποκηρυγμένος από το ΚΚΕ αυτοκτόνησε στις 16 Ιουνίου του 1945 για να μην πέσει στα χέρια των διωκτών του.

Τα πρώτα βήματα

Το πραγματικό όνομα του Αρη Βελουχιώτη ήταν Θανάσης Κλάρας. Ηταν μέλος και στέλεχος του ΚΚΕ από το δεύτερο μισό της δεκαετίας του '20, με πλούσια δράση, φυλακές και εξορίες.

Στον Αρη ανήκει η πρωτοβουλία για να ξεκινήσουν το ΕΑΜ και το ΚΚΕ τον ένοπλο αγώνα στην ύπαιθρο. Από τις αρχές του 1942 βγαίνει με μια μικρή αντάρτικη ομάδα στα βουνά της Στερεάς. Δεν ήταν μια εύκολη υπόθεση. Σε κάποια στιγμή η ομάδα είχε περιοριστεί σε 15 αντάρτες. Σύντομα όμως κατάφερε όχι μόνο να επιβιώσει, αλλά και να βάλει τις βάσεις για την αλματώδη ανάπτυξη του αντάρτικου από τα τέλη του '42 και τις αρχές του '43.

Αυτό δεν οφείλεται στην "μεγαλοφυία" του Αρη ή μόνο στη δύναμη της θέλησής του. Η Αντίσταση, παρόλους τους μύθους που καλλιεργεί το ΚΚΕ, ξεκίνησε σχεδόν αυθόρμητα. Ηδη από το 1941 εμφανίζονται οι πρώτες ανταρτοομάδες στη Μακεδονία με πρωτοβουλία απλών μελών του ΚΚΕ. Από την άλλη ξεκινούν οι πρώτες εργατικές κινητοποιήσεις στις μεγάλες πόλεις, ενάντια στην πείνα, στην αισχροκέρδεια και την τρομοκρατία.

Στην ύπαιθρο η φτωχή αγροτιά αγκάλιασε το αντάρτικο, γιατί δεν πάλευε μόνο ενάντια στον στρατό κατοχής, αλλά και ενάντια σε όλα τα μισητά σύμβολα του προπολεμικού κράτους, ενάντια στους πλούσιους γαιοκτήμονες που ρουφούσαν το αίμα των χωρικών. Μια από τις πρώτες ενέργειες του αντάρτικου ήταν το ξήλωμα των σταθμών Χωροφυλακής.

Χαρακτηριστική είναι μια ενέργεια του Αρη που έδωσε τεράστια αίγλη στο αντάρτικο. Στα τέλη του 1942 εκτέλεσε τον γαιοκτήμονα Μαραθέα, που εκμεταλλεύονταν τους χωρικούς άγρια, ενώ ταυτόχρονα ήταν καταδότης του ιταλικού στρατού. Οι αντάρτες τον εκτέλεσαν και υποχρέωσαν την οικογένειά του να δώσει αποζημίωση στους χωρικούς! Αυτή η ενέργεια του Αρη προκάλεσε την αντίδραση της ηγεσίας του κόμματος, που τον κάλεσε στην Αθήνα για να απολογηθεί για τους εξτρεμισμούς του. Ηταν η πρώτη σύγκρουση του Αρη με την συμβιβαστική πολιτική της ηγεσίας του κόμματος.

Δύναμη

Με μια τέτοια δυναμική, η Αντίσταση απλώνεται σαν τη φωτιά. Από τα τέλη του 1942 ελέγχει περιοχές ολόκληρες, που όσο περνά ο καιρός απλώνονται. Εκεί γεννιούνται θεσμοί αυτοδιοίκησης και δικαιοσύνης, οργανώνεται ένα υποτυπώδες εκπαιδευτικό σύστημα, για πρώτη φορά γίνονται μαζικές συνελεύσεις, πολιτιστικές εκδηλώσεις. Στην ουσία το κίνημα του ΕΑΜ οργανώνει την εξουσία του.

Το ίδιο γίνεται με τον ΕΛΑΣ: ο **Δήμος Θεσπρωτός** στο βιβλίο του ***"Αυτοκριτική"*** δίνει στοιχεία για την ανάπτυξη του λαϊκού στρατού: Το καλοκαίρι του 1943 είχε 12.500 μαχητές. Την άνοιξη του 1944 έφτασε στις 30.000. Τον Οκτώβρη του 1944 είχε 77.000 αντάρτες. Αυτά χωρίς να υπολογισθεί η δύναμη του ΕΛΑΣ της Αθήνας -περίπου 21.000 εργάτες- ο εφεδρικός ΕΛΑΣ στην ύπαιθρο, και οι μονάδες του ΕΛΑΣ στα νησιά.

Το ΕΑΜ που έφτασε να έχει πάνω από ένα εκατομμύριο μέλη, στην απελεύθερωση έλεγχε τα 2/3 της Ελλάδας, ενώ από πριν είχε απελευθερώσει μέχρι και μεγάλες πόλεις.

Συμβιβασμοί

Με μια τέτοια δύναμη, η νίκη της Αντίστασης ήταν δεδομένη. Πώς φτάσαμε όμως παρόλα αυτά στην ήττα; Τις αιτίες πρέπει να τις αναζητήσουμε στην πολιτική του ΚΚΕ εκείνη την περίοδο.

Η ηγεσία του ΚΚΕ δεν έβλεπε την Αντίσταση σαν την αφετηρία για την νίκη της εργατικής επανάστασης, αλλά την περιόριζε σε αυστηρά "πατριωτικά" πλαίσια έχοντας την αυταπάτη ότι μετά την απελευθέρωση θα μπορέσει να συμβιώσει σαν αντιπολίτευση με τους αστούς στην εξουσία. Με την ίδια λογική έβλεπε τον πόλεμο σαν "αντιφασιστικό" και τον αγγλικό στρατό σαν σύμμαχο στον αντιφασιστικό αγώνα.

Αυτή η γραμμή της Εθνικής Ενότητας οδήγησε σε μια σειρά υποχωρήσεων και συμβιβασμών. Την υπαγωγή του ΕΛΑΣ στο Στρατηγείο της Μ. Ανατολής, τις συμφωνίες του Λιβάνου τον Μάρτη του 1944 -όπου το ΕΑΜ μπήκε στην κυβέρνηση "Εθνικής Ενότητας" του Καίρου- και της Καζέρτας τον Αύγουστο του ίδιου χρόνου, με την οποία ο Σκόμπι διορίστηκε αρχιστράτηγος όλων των αντάρτικων δυνάμεων.

Ο Δήμος Θεσπρωτός στο βιβλίο του γράφει:

"Επιλέξαμε την πολιτική ενός ΕΑΜ χωρίς κοινωνικούς στόχους

και μεταθέσαμε τη λύση του εσωτερικού μας προβλήματος δηλαδή τη λύση του προβλήματος της λαϊκής εξουσίας από το χώρο των ένοπλων εγγυήσεων του ΕΛΑΣ στο χώρο των "νόμιμων" και "ειρηνικών" διεκδικήσεων μέσω των αστικού τύπου δημοκρατικών διαδικασιών μετά την απελευθέρωση, αιχμάλωτοι μεταξύ άλλων αυταπατών και της αυταπάτης για τον "συμμαχικό" ρόλο των Αγγλων ιμπεριαλιστών".

Συνέχεια η ηγεσία προσπαθεί να συγκρατήσει το κίνημα από κοινωνικές διεκδικήσεις και αιτήματα για να μην κατηγορηθεί ότι παλεύει για την εξουσία, ότι διεξάγει ταξικό πόλεμο. Περιορίζει ασφυκτικά τις αρμοδιότητες της λαϊκής αυτοδιοίκησης, προσπαθεί να μειώσει το βάρος των συνελεύσεων και των καπετανέων στα αντάρτικα τμήματα και να τα οργανώσει στα πρότυπα του αστικού στρατού. Καταγγέλει με κάθε ευκαιρία τις "αριστερές παρεκκλίσεις" και τους "εξτρεμισμούς".

Αυτή η προσπάθεια όμως δεν πέρασε χωρίς πάλη μέσα στο κίνημα. Ολα αυτά τα χρόνια ξετυλίχθηκε μια συνεχής σύγκρουση ανάμεσα στις επιλογές της ηγεσίας και τη βάση που τις αμφισβητούσε. Να πώς περιγράφει ο **Θέμης Μοσχάτος** στο βιβλίο του η ***"Σύσκεψη των Καπετανέων στη Λαμία"*** τι έγινε στην Ελεύθερη Ελλάδα όταν έγινε γνωστή η συμφωνία του Λιβάνου:

"Οταν μαθεύτηκαν μέσες άκρες αυτά τα νέα στην Ελλάδα έγινε μεγάλη αναταραχή. Το "Εθνικό Συμβούλιο" ήταν ανάστατο και ζητούσαν την παραπομπή σε στρατοδικείο όλων των αντιπροσώπων μας που είχαμε στείλει στον Λίβανο, με την κατηγορία της εσχάτης προδοσίας του Λαϊκού Αγώνα...Ανάμεσα στους εθνοσύμβουλους που φώναζαν ενάντια στην Συμφωνία του Λιβάνου...ήταν και αρκετοί εθνοσύμβουλοι που ήταν μέλη και στελέχη του ΚΚΕ. Αυτούς ο Σιάντος κατάφερε να τους "πειθαρχήσει" στα γρήγορα, μα το βουνό, το Αντάρτικο, άρχισε να μουγκρίζει".

Ο Αρης από την αρχή αντιμετώπιζε με δυσπιστία τη γραμμή της ηγεσίας, σχετικά με τους συμβιβασμούς με τους Αγγλους και την κυβέρνηση του Καίρου. Εγραφε για παράδειγμα τον Σεπτέμβρη του 1943 στη Κ.Ε. του ΚΚΕ (αναφέρεται στο βιβλίο του **Κ. Γκριτζώνα *"Ο Αρης και οι Αγγλοι"***):

"Χειρότεροι από τους Αγγλους -μη βαυκαλιζόμεθα- δεν είναι ούτε οι ίδιοι οι Γερμανοί. Θα επιβάλλουν ένα φασιστικό καθεστώς με άλλο όνομα αν επικρατήσουν ξανά". Ο Αρης συνέχιζε ζητώντας πιο σκληρή αντιμετώπιση απέναντι στους άγγλους αξιωματικούς-συνδέσμους που βρίσκονταν στις αντάρτικες μονάδες, και που έκαναν το κάθε τι για να υπονομεύσουν τον ΕΛΑΣ και να ενισχύσουν με κάθε τρόπο τον ΕΔΕΣ του Ζέρβα.

Ο Αρης έβλεπε πριν από τον Δεκέμβρη ότι το κίνημα δε θα αποφύγει την σύγκρουση με τους Αγγλους. Γι' αυτό κάλεσε στη Λαμία στις 17 Νοέμβρη του 1944 μια σύσκεψη των καπετανέων των μεγάλων μονάδων του ΕΛΑΣ, και τους πρότεινε να οργανώσουν την κατάληψη της Αθήνας. Δυστυχώς αυτή η πρωτοβουλία δεν προχώρησε ύστερα από την αντίδραση της ηγεσίας. (Για περισσότερες λεπτομέρειες στο βιβλίο του Θέμη Μοσχάτου).

Το αποκορύφωμα της σύγκρουσης του Αρη, ήταν η άρνησή του να δεχθεί την συμφωνία της Βάρκιζας που παρέδιδε άοπλο το κίνημα στην εκδικητική μανία της δεξιάς. Οπως χαρακτηριστικά είπε ο Αρης σε ένα καπετάνιο του ΕΛΑΣ, τον Περικλή (Γιώργο Χουλιάρα):

"Και έτσι εντελώς φυσικά με τη λογική της ηγεσίας φτάσαμε στη Βάρκιζα και παραδώσαμε τα όπλα. Και το δυστύχημα είναι ότι η ηγεσία εξακολουθεί να πιστεύει ότι τα πράγματα θα εξελιχθούν ομαλά και θα εφαρμοσθεί η συμφωνία. Και ούτε μπορεί να φαντασθεί ότι η μπόρα έρχεται και δε θα αφήσει τίποτα όρθιο απ' ότι δημιουργήσαμε τέσσερα χρόνια". (***"Γράμματα για τον Αρη"*** **Κ. Παπακόγκου**)

Δακρυσμένοι αντάρτες μετά την παράδοση των όπλων με βάση τη Συμφωνία της Βάρκιζας

Προοπτική

Μαζί με τον Αρη, τα ίδια πράγματα έλεγε η πλειοψηφία των αγωνιστών εκείνη την περίοδο. Ομως ο Αρης δεν μπόρεσε να δώσει οργανωμένη έκφραση σ' αυτή την αμφισβήτηση. Οπως λέει και ο Κ. Γκριτζώνας:

"Είναι χαρακτηριστικό ότι αν και οι διαθέσεις των απλών, μεσαίων, και πολλών ανώτερων στελεχών του κόμματος και του ΕΛΑΣ ήταν ευνοϊκές υπέρ της εκδήλωσης αυτής του Αρη, κανένα μεσαίο ή ανώτερο κομματικό στέλεχος και κανένας καπετάνιος του ΕΛΑΣ δεν ακολούθησε τον αρχικαπετάνιο Αρη. Ελάχιστοι ήταν οι πιστοί και αποφασισμένοι ΕΛΑΣίτες που πήγαν μαζί του".

Για να απεγκλωβιστεί το κίνημα από την πολιτική της ηγεσίας χρειαζόταν μια συνολική πολιτική ρήξη σε κεντρικά σημεία: το ξεκαθάρισμα δηλαδή ότι ο πόλεμος είναι ιμπεριαλιστικός, και ότι οι εργάτες δεν πρέπει να σταματήσουν στα μισά του δρόμου παλεύοντας ενάντια στο φασισμό, αλλά να προχωρήσουν μέχρι τέλος, μέχρι την ανατροπή των αστών, χωρίς αυταπάτες για τον "αντιφασιστικό" ρόλο των Συμμάχων. Ηταν η πολιτική που διατύπωσε ο Τρότσκι. Την ίδια αντιμετώπιση διατύπωσε και ο Πουλιόπουλος στην Ελλάδα ήδη από την άνοιξη του 1941.

Ομως ενώ ο Αρης έβλεπε τις καταστροφικές επιπτώσεις της πολιτικής της ηγεσίας δεν προσπάθησε ποτέ να απευθυνθεί στο εργατικό κίνημα που έδωσε μεγάλες μάχες, ήταν η ραχοκοκκαλιά της Αντίστασης. Η πίεση αυτού του κινήματος τους δυο μήνες μετά την απελευθέρωση, ήταν που έσυρε την ηγεσία στην σύγκρουση του Δεκέμβρη.

Αντίθετα, πίστευε, ότι αν η πολιτική της "Εθνικής Ενότητας" εφαρμόζονταν χωρίς τους συμβιβασμούς, τότε τα πράγματα θα ήταν καλύτερα. Μέχρι την τελευταία στιγμή περίμενε την σωτήρια επέμβαση του Ζαχαριάδη, που είχε επιστρέψει στην Ελλάδα. Την ίδια αντίληψη αναπαράγουν οι περισσότερες αναφορές στον Αρη μέσα από τα διάφορα βιβλία. Ομως αυτό είναι ουτοπία: Την ταξική συνεργασία, την πληρώνει πάντα το εργατικό κίνημα.

Η Αντίσταση μπορούσε να νικήσει. Για να γίνει αυτό, χρειαζόταν τις ιδέες του Τρότσκι και του Πουλιόπουλου, τις ιδέες του διεθνισμού και της επανάστασης, και όχι τα αδιέξοδα του σταλινισμού.

Λέανδρος Μπόλαρης

Μαρτυρίες απ' το Ολοκαύτωμα

Ερρίκος Σεβίλλιας: Αθήνα - Αουσβιτς, Εκδόσεις Βιβλιοπωλείο της Εστίας, σελ. 161, δρχ. 2080

Τα πενήντα χρόνια από την επέτειο του Ολοκαυτώματος συνοδεύτηκαν από την έκδοση ή επανέκδοση αρκετών βιβλίων πάνω στο θέμα. Το ***"Αθήνα -Αουσβιτς"*** ξεχωρίζει για τον απλό όσο και άμεσο τρόπο με τον οποίο περιγράφει την πορεία των Εβραίων της Ελλάδας προς τη μαζική εξόντωση στο στρατόπεδο του Αουσβιτς.

Ο **Ερρίκος Σεβίλλιας** συνελήφθη το Μάρτιο του 1944 στην Αθήνα και στάλθηκε μαζί με χιλιάδες άλλους Ελληνες Εβραίους στο στρατόπεδο συγκέντρωσης του Αουσβιτς. Είχε ήδη προηγηθεί η "εκκαθάριση" της Θεσσαλονίκης από τον εβραϊκό πληθυσμό της. Οι Εβραίοι που μεταφέρθηκαν μαζί με τον Σεβίλλια υποψιαζόντουσαν πως κάτι κακό κρυβόταν πίσω από τη φημολογία για "επανεγκατάστασή" τους στη Πολωνία. Αυτό όμως που τους περίμενε στο Αουσβιτς ξεπερνούσε κάθε υποψία.

Το Αουσβιτς, όπως και το Μπίρκεναου και η Τρεμπλίνκα ήταν χώροι μαζικής εξόντωσης των Εβραίων από τους Ναζί. Ηταν εργοστάσια παραγωγής θανάτου. Ηταν η "τελική λύση" του Ναζιστικού καθεστώτος στην αναζήτηση αποδιοπομπαίων τράγων για την οικονομική κρίση που απειλούσε τον γερμανικό καπιταλισμό, τον οποίο διαχειρίζονταν οι Ναζί.

Στη μαρτυρία του Σεβίλλια ζωντανεύει όλη η φρίκη του να ζει κανείς περιμένοντας απλά τη σειρά του στη μηχανή που παράγει θανάτους, τα κρεματόρια :

"...εκείνη την ώρα είδα να φέρνουν μια φάλαγγα από γέρους, αρρώστους και παιδιά και να τους οδηγούν στο κρεματόριο. Ενας Ελληνας μου εξήγησε ότι τους πήγαιναν στα υπόγεια για να τους σκοτώσουν και μετά να τους κάψουνε στους φούρνους. Δεν ήταν βέβαια η πρώτη φορά που το άκουγα αυτό αλλά ήταν η πρώτη φορά που το έβλεπα και έτρεμα ολόκληρος από φρίκη. Ηταν φρικτό το θέαμα αυτών των ολοζώντανων ανθρώπων που πήγαιναν να πεθάνουν και αυτών των μικρών παιδιών που προχωρούσαν γελώντας, γιατί κανείς τους δεν ήξερε ούτε εφαντάζετο πού τους πήγαιναν."

Μ'αυτό τον τρόπο έξι εκατομμύρια Εβραίοι, δυόμισυ εκατομμύρια Πολωνοί, 520.000 Γύφτοι, 473.000 Ρώσοι αιχμάλωτοι και δεκάδες χιλιάδες Γερμανοί σοσιαλιστές, κομμουνιστές, ομοφυλόφυλοι, σωματικά ανάπηροι εκτελέστηκαν. *"Ηταν μερικές φορές που και τα τέσσερα κρεματόρια δούλευαν μέρα και νύκτα, γιατί τύχαινε να έρθουν δέκα και δεκαπέντε χιλιάδες άνθρωποι την ημέρα, οι οποίοι έπρεπε να εκτελεσθούν όλοι."*

Τι αξία έχει σήμερα η ανάγνωση όλων αυτών των φρικιαστικών αφηγήσεων; Πενήντα χρόνια μετά το Ολοκαύτωμα οι Ναζί επιχειρούν να σηκώσουν κεφάλι σε μια σειρά Ευρωπαϊκές χώρες. Στήριγμά τους είναι οι απόψεις που ισχυρίζονται ότι το Ολοκαύτωμα δεν υπήρξε, ότι πρόκειται για υπερβολές των Εβραίων, των κομμουνιστών κλπ.

Βιβλία σαν το "Αθήνα- Αουσβιτς" δεν αποτελούν απλά φόρος τιμής σ' αυτούς που δολοφόνησαν οι ναζί, αλλά και όπλο στα χέρια όλων όσων παλεύουν ενάντια στους φασίστες. Αξίζει όλοι ν' αγοράσουν και να διαβάσουν αυτό το βιβλίο.

Δήμητρα Κυρίλλου

Ξεσκέπασμα των εθνικιστικών μύθων

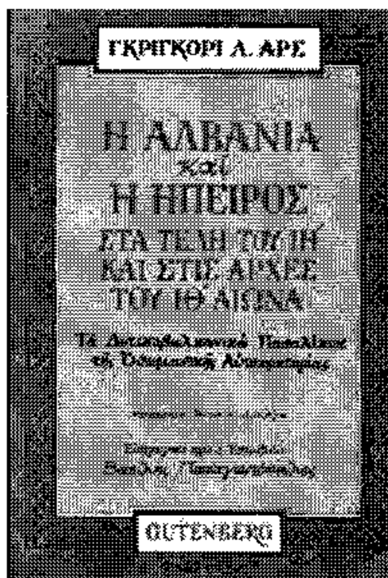
Γκρίγκορι Λ.Αρς: Η Αλβανία και η Ηπειρος στα τέλη του ΙΗ' και στις αρχές του ΙΘ' αιώνα,
Εκδόσεις Γκούτενμπεργκ, σελ.448, δρχ. 3640

Το βιβλίο αυτό παρουσιάζει την ιστορία της Αλβανίας και της Ηπείρου από τις αρχές του 18ου αιώνα ως το 1822 και το θάνατο του Αλή Πασά. Εχει τρία μεγάλα προσόντα. Καταστρέφει το μύθο του ελληνικού αστισμού για την Αλβανία, ως χώρας βάρβαρης και καθυστερημένης, βυθισμένης από τα βάθη των αιώνων στο σκοτάδι και την εγκληματικότητα.

Αναλύει το Οθωμανικό κράτος της περιόδου της παρακμής του όχι ως οδοστρωτήρα που έλεγχε τα πάντα, αλλά ιδιαίτερα από το τέλος του 18ου αιώνα και μετά, σαν ένα πολύ χαλαρό μηχανισμό που περισσότερο επικύρωνε τα αποτελέσματα των εξελίξεων στις διάφορες περιοχές παρά ασκούσε αποτελεσματική εξουσία.

Σ' αυτή την περίοδο, εμφανίζονται μια σειρά από ισχυρούς τοπικούς ηγεμόνες όπως ο Πασβάνογλου του Βιδινίου, ο Τζεράρ Πασάς στη Συρία και ο Αλή Πασάς των Ιωαννίνων που αν και δεν κηρύσσουν ανεξαρτησία κάνουν τη δική τους πολιτική, συμμαχούν με δυνάμεις εχθρικές προς την Υψηλή Πύλη και συγκρούονται με τον Σουλτάνο. Μέσα από το βιβλίο του Αρς καταλαβαίνουμε καλύτερα την κρίση που αποτέλεσε το υπόβαθρο για την Επανάσταση του 1821.

Ο συγγραφέας δίνει πολλές πληροφορίες σχετικά με το ζήτημα του έθνους. Από την ανάλυση βγαίνει πολύ καθαρά πως μόνο με την ανάπτυξη μιας, έστω και πολύ αδύναμης, αστικής τάξης μπορεί να αρχίσει να γίνεται λόγος για τη δημιουργία έθνους. Το ίδιο ίσχυε και στην περίπτωση της Αλβανίας. Αυτό που σήμερα λέμε Αλβανία είναι ακόμα στις αρχές του 19ου αιώνα ένας γεωγραφικός όρος με ασαφώς καθορισμένα όρια όπου δεν υπάρχει εθνική συνείδηση. Υπάρχουν διάφορες γλωσσικές και θρησκευτικές ομάδες που τα όριά τους δεν συμπίπτουν. Ολοι οι Σουλιώτες είναι αλβανόφωνοι που έγιναν ορθόδοξοι και συγκρούστηκαν με τον Αλή Πασά για το ποιος θα εκμεταλλεύεται τα χωριά κάτω από το Σούλι και όχι βέβαια για πατριωτικούς λόγους.

Ενα ολόκληρο κεφάλαιο που μιλάει για το Πασαλίκι των Ιωαννίνων βοηθάει να κατανοήσουμε συγκεκριμένα την ανάπτυξη του ελληνικού έθνους ξεφεύγοντας από τους μύθους (π.χ. περί "κρυφού σχολειού").

Ο Αλή Πασάς χρησιμοποιούσε την ελληνική σαν επίσημη γλώσσα του κράτους του, ενθάρρυνε την ίδρυση σχολείων ελληνόφωνων. Οσο για τον ρόλο της Ορθόδοξης Εκκλησίας, ο Αρς παρουσιάζει με στοιχεία τη δράση της σαν φοροσυλλέκτη στο καθεστώς του Αλή Πασά.

Ομως παρά τη λεπτομερειακή ανάλυσή του για το πώς η Αλαβνία έφτασε στο σημείο που αρχίζει να δημιουργείται έθνος μέσα από τον μετασχηματισμό μιας κοινωνίας γενών και φυσικής οικονομίας, εδώ εμφανίζεται και η μεγαλύτερη αδυναμία του του βιβλίου.

Ο συγγραφέας, Σοβιετικός ιστορικός, αποδέχεται τη σταλινική θεωρητική παράδοση και υιοθετεί διάφορους εθνικιστικούς μύθους όπως λ.χ τη συνέχεια του σύγχρονου αλβανικού έθνους με τους Ιλλύριους της Αρχαιότητας και κάνει αναχρονισμούς. Χρησιμοποιώντας όρους όπως Ελληνες και Αλβανοί για εποχές που τα δυο έθνη δεν υπάρχουν.

Παρ' όλα αυτά πρόκειται για ένα βιβλίο πολύ αξιόλογο που αξίζει να το διαβάσει κανείς και για το φως που ρίχνει στην ιστορία της Αλβανίας αλλά και σε αντιδιαστολή με αυτή της Ελλάδας.

Χρήστος Πετράκος

Η αλήθεια για το Βιετνάμ

Νόαμ Τσόμσκυ: Επανεκτιμώντας το Κάμελοτ,
Εκδόσεις Τόπος, σελ. 190, δρχ. 2600

Είναι μια πολύ ευχάριστη έκπληξη η κυκλοφορία στα ελληνικά του ***"Επανεκτιμώντας το Κάμελοτ"*** απ' τις εκδόσεις Τόπος. Ο συγγραφέας του, ο **Νόαμ Τσόμσκυ**, γνωστός για τις μελέτες του από τη γλωσσολογία αλλά περισσότερο για το θάρρος του να λέει τις αλήθειες, να αποδεικνύει, με πλούτο στοιχείων, την εγκληματική ιμπεριαλιστική επιθετικότητα των ΗΠΑ.

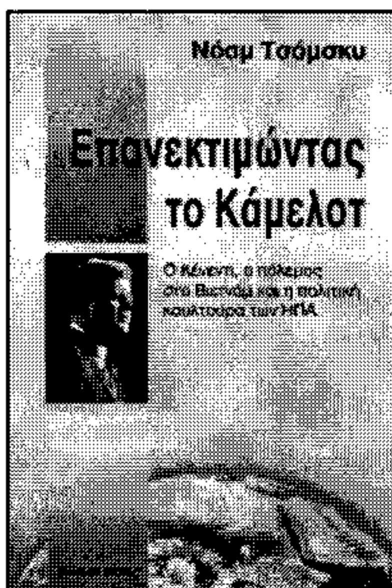
Στο βιβλίο αυτό των 180 σελίδων αντικείμενο είναι η έρευνα για τον πόλεμο στο Βιετνάμ και το ρόλο του Κέννεντι.

Ο Κέννεντι -το Κάμελοτ του τίτλου βγαίνει από την αγαπημένη του μουσικοχορευτική παράσταση- "το καλό παιδί" του δυτικού μύθου, αποκαλύπτεται σαν αυτό που πραγματικά ήταν: Ενας αδίστακτος εκπρόσωπος του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού, ένας υστερικός αντικομμουνιστής. Ομως από τότε μέχρι σήμερα, συνέχεια παρουσιάζεται ακόμα και από αριστερούς, σαν "τίμιος" ακόμα και "προοδευτικός". Αυτό το ψέμμα το καταρρίπτει με έναν όγκο στοιχείων ο Τσόμσκι.

Στο πρώτο μέρος του βιβλίου ο Τσόμσκι δείχνει ότι ο Κέννεντι απ' τον Ιούνη του '56, σαν γερουσιαστής, είχε κάνει ξεκάθαρη τη θέση του για την ανάγκη κλιμάκωσης της επέμβασης στο Βιετνάμ:

"Το Βιετνάμ αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο του ελεύθερου κόσμου στη Νοτιοανατολική Ασία, την κλείδα στην κορυφή της αψίδας, το δάχτυλο που σταματάει τη διαρροή στο φράγμα. Η Βιρμανία, η Ταϋλάνδη, η Ινδία, η Ιαπωνία, οι Φιλιπίνες και προφανώς το Λάος και η Καμπότζη είναι ανάμεσα σε εκείνους των οποίων θα απειληθεί η ασφάλεια, αν η ερυθρά παλίρροια του κομμουνισμού ξεχειλίσει μέσα στο Βιετνάμ".

Σε λιγότερο από ένα χρόνο, μετά τη νίκη του στις προεδρικές εκλογές το φθινόπωρο του 1960, ο Κέννεντι έστειλε αεροπορικές δυνάμεις ειδικά εξοπλισμένες για ανταρτοπόλεμο. Πριν το τέλος του χρόνου (1961) πέταγαν σε αποστολές συνεργασίας με τις επίγειες δυνάμεις του Ν. Βιετνάμ. Αυτές οι ενέργειες από τον Κέννεντι στα 1961-62, κλιμάκωσαν την αμερι-

κάνικη επέμβαση, η οποία πέρασε από τη στήριξη μιας ματοβαμένης κυβέρνησης μαριονέτας, σε ένα πόλεμο γενοκτονίας.

Εκατομμύρια σκοτώθηκαν σ' αυτόν τον πόλεμο. Οι Αμερικάνοι βομβάρδιζαν όχι μόνο τον πληθυσμό αλλά και τη γη. Μαζικές ποσότητες τοξικών χημικών στην ύπαιθρο του Βιετνάμ, προκάλεσαν ανείπωτη καταστροφή σε αγροκτήματα και καλλιέργειες, για να μη μπορέσουν στο μέλον να σηκώσουν κεφάλι οι Βιετναμέζοι.

Το δεύτερο κύριο μέρος του βιβλίου, είναι μια ανασκευή της άποψης ότι αν δεν είχε δολοφονηθεί ο Κένεντι θα είχε αποσύρει τα αμερικάνικα στρατεύματα από το Βιετνάμ και των απόψεων ότι αυτή ήταν η αιτία της δολοφονίας του. Χαρακτηριστική γι' αυτή την άποψη είναι η ταινία του Ολίβερ Στόουν "J.F.K.".

Ο Τσόμσκι αποδεικνύει με πολλές λεπτομέρειες ότι τίποτα δεν στηρίζει αυτή την υπόθεση. Αντίθετα ο Κένεντι ήταν σταθερά προσηλωμένος στον πόλεμο μέχρι το τέλος.

Αν υπήρχε μια δύναμη που πάλεψε πραγματικά ενάντια σ' αυτό το βρώμικο πόλεμο, δεν ήταν ο Κένεντι, αλλά το μαζικό αντιπολεμικό κίνημα που ταρακούνησε κυριολεκτικά την αμερικάνικη κοινωνία. Αυτό το κίνημα που απλώθηκε από τα μαύρα γκέτο των μεγαλουπόλεων μέχρι τα Πανεπιστήμια και τα σχολεία, ήταν ένας από τους κύριους παράγοντες που υποχρέωσαν την κυβέρνηση να αποσύρει τα στρατεύματά της από το Βιετνάμ.

Το βιβλίο αυτό αξίζει να διαβαστεί παρόλο που "δυσκολεύει" απ' τα πάρα πολλά στοιχεία και γεγονότα που παραθέτει ο Τσόμσκι.

Είναι ένα βιβλίο που δείχνει τα ψέματα και τις παραμορφώσεις που παρουσιάζονται σαν "ενημέρωση" από τα ΜΜΕ, είναι γεμάτο από στοιχεία για το τι εγκληματικές πράξεις είναι ικανές να κάνουν οι άρχουσες τάξεις.

Δείχνει επίσης πόσο ψεύτικες είναι οι ελπίδες για "προοδευτικούς" ηγέτες όπως ο Κλίντον σήμερα, που θεωρείται συνεχιστής της παράδοσης των Κένεντι.

Δικαίος Ψυκάκος

Τα εγκλήματα του ιμπεριαλισμού από πρώτο χέρι

Μπάο Νινχ: Η άλλη πλευρά του λόφου, Εκδόσεις Ψυχογιός, σελ. 256, δρχ.2800

Το μυθιστόρημα του βιετναμέζου **Μπάο Νινχ** ***"Η άλλη πλευρά του Λόφου"*** είναι μια συγκλονιστική μαρτυρία για τον πόλεμο του Βιετνάμ που φέτος συμπληρώνονται 20 χρόνια από το τέλος του.

Είναι το πρώτο βιβλίο που περιγράφει τον πόλεμο από τη μεριά των Βιετναμέζων που πολέμησαν ενάντια στον αμερικάνικο ιμπεριαλισμό. Μέχρι τώρα ξέραμε τον πόλεμο μέσα από τις ταινίες του Χόλυγουντ, είτε άθλια κατασκευάσματα τύπου Ράμπο, είτε πιο σοβαρές, όπως το "Αποκάλυψη τώρα" και άλλες.

Ο Μπαο-Νινχ καταθέτει τις προσωπικές του μαρτυρίες, μέσα από τον ήρωά του, τον Κιεν. Περιγράφει την τραγωδία της γενιάς του, που η ζωή της και τα όνειρά της τσακίστηκαν από τη φρίκη του πολέμου. Είναι άλλωστε ενδεικτικό ότι από την Ταξιαρχία Νεολαίας που πολέμησε ο συγγραφέας και που αποτελούνταν από 500 μαχητές, στο τέλος του πολέμου είχαν επιζήσει μόνο δέκα, και αυτοί με αναπηρίες, είτε ψυχολογικά προβλήματα.

Οπως γράφει για τους συμπολεμιστές του: *"Τη ζωή και τον θάνατο τα χώριζε μια πολύ λεπτή γραμμή. Σκοτώνονταν ή ένας ένας, ή όλοι μαζί: Σκοτώνονταν ακαριαία, ή πληγώνονταν και αιμοραγούσαν μέχρι θανάτου βουτηγμένοι στην αγωνία. Η μπορεί να επιζούσαν, αλλά θα υπέφεραν από τους τρομερούς εφιάλτες των εκρήξεων με τη λευκή λάμψη, που κατέστρεφαν τις ψυχές τους και ξεγύμνωναν την προσωπικότητά τους".*

Το βιβλίο δείχνει με τον πιο άμεσο τρόπο τα εγκλήματα του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού. Εχει όμως ακόμα ένα θετικό σημείο: Δεν εξυμνεί το καθεστώς του Β. Βιετνάμ, δεν το ωραιοποιεί.

Ο πατέρας του Κιεν, του κεντρικού ήρωα του βιβλίου, είναι ζωγράφος που απομονώνεται από το καθεστώς και οδηγείται στην αυτοκτονία εξαιτίας του ασφυκτικού ελέγχου που ασκεί στην τέχνη του το καθεστώς. Φωνάζει αγανακτισμένος στον γιο του: *"Καθόρισε τη ταξική φύση των βουνών και των τοπίων...Αυτό απαιτούν τώρα!".* Ακόμα η αρραβωνιαστικιά του, πέφτει θύμα ομαδικού βιασμού από στρατιώτες του Β. Βιετνάμ.

Οι κοινωνικές αντιθέσεις ξετυλίγονται έμμεσα στο βιβλίο αργότερα, όταν ο Κιεν έχει αποστρατευθεί μετά το τέλος του πολέμου και ζει στο Ανόι. Οι απλοί βετεράνοι πολεμιστές, άνεργοι και τσακισμένοι προσπαθούν να κρατηθούν με τις ηρωϊκές αναμνήσεις τους ενώ οι χοντροί

κρατικοί υπάλληλοι ή οι πλούσιοι έμποροι κάνουν ανώδυνες επιδείξεις πατριωτισμού, όταν ξεκινά ο πόλεμος με την Κίνα.

Ομως ο συγγραφέας, και ο ήρωας του, δε μετανιώνουν για τις θυσίες τους. Μαζί με τη φρίκη της σφαγής, συνέχεια συναντάμε στο βιβλίο παραδείγματα ηρωϊσμού, αυτοθυσίας και ανθρώπινης αλληλεγγύης από τους απλούς πολεμιστές, άνδρες και γυναίκες, που οι περισσότεροι άφησαν τις φτωχές αγροτικές οικογένειές τους για να πολεμήσουν ενάντια στους ξένους κατακτητές.

Διαβάστε αυτό το βιβλίο! Είναι μια συγκλονιστική καταγγελία του πολέμου και του ιμπεριαλισμού, από κάποιον που γνώρισε και τα δυο από πρώτο χέρι.

Μαρία Μπόλαρη